

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

BAVUL

Hayat bir yolculuktur, yanınızda bulunsun. Nisan 2019 Sayı: 43 Fiyatı: 9 TL KKTC Fiyatı: 10 TL

Zülfü Livaneli
Ataol Behramoğlu
Şükrü Erbaş
Ercan Kesal
Gökhan Horzum
İsmail Saymaz
Şermin Yaşar
Nazan Kesal
Ali Murat İrat
Zehra Çelenk
Nevşin Mengü
İrfan Değirmenci
Otisabi
Ayşen Şahin Aksakal
Emre Kongar
Haydar Ergülen
Evrin Kuran
Selen Baranoğlu
Alpay Erdem
Esin İris
Murat Tırpan
Ali Deniz Uslu
Mahmut Çınar
Orhan Aydın
Pınar Ergün
Sedef Orman
Muzaffer Gümüşsu
Sinem Keyik
Y. Emre Ceren
Derya Aydoğan
Burak Ağdemir
Önder Abay

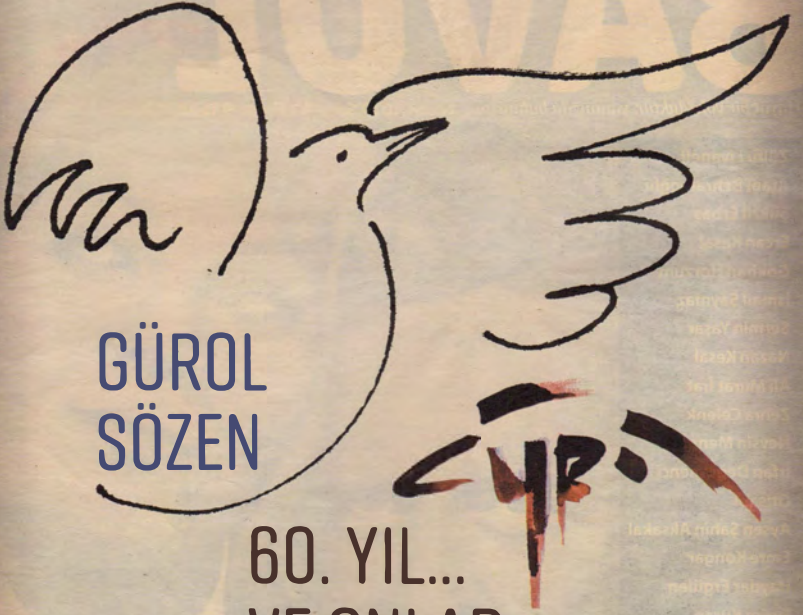
Bu şehir güzelse senin yüzünden...

Nâzım Hikmet

Mehmet Ali & Akşam Serisi

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

GÜROL
SÖZEN

60. YIL...
VE ONLAR
5 MART-20 NİSAN 2019

KİBELE SANAT GALERİSİ
İŞ KULELERİ LEVENT 34330 İSTANBUL, T: 0212 316 15 80
GALERİ, BAYRAM GÜNLERİ DIŞINDA HER GÜN SAAT 10:00 - 19:00 ARASI AÇIKTIR

Mehmet Ali & Akşamsöz

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Hayal gücünün bilge kadını: Ursula K. Le Guin

*İşık karanlığın sol elidir
karanlık da ışığın sağ eli.
İkisi birdir, yaşam ve ölüm, yan yana
yatarlar kemmerdeki sevgililer gibi,
tutuşmuş eller gibi,
sonuçla yol gibi.*

Ursula K. Le Guin 1929 yılının 21 Ekim gününde bir antropologun ve bir yazarın çocuğu olarak dünyaya gelir. Üç ağabeyiyle birlikte, her türden kitap bulunan büyük bir kütüphanenin olduğu bir evde büyüyen yazar küçük yaşlardan itibaren farklı türdeki kitapları okumaya başlar. Ayrıca evlerinden akademisyenler, yazarlar eksik olmaz.

Yine küçük yaşlarda yazmaya ilgisini başlatan Ursula K. Le Guin 9 yaşındayken ilk kısa hikâyelerini yazmaya başlar. 11 yaşındayken de ilk defa yayımlanması için başvurur. Bu başvurusu reddedilince on yıl kadar hikâyelerini yayımlamak istemez.

Ben öleceğim, sen öleceksin; başka türlü birbirimizi nasıl sevebilirdik ki? Güneş de bir gün sönecek, başka türlü nasıl parlamaya devam edebilir?

Okul hayatına Fransızca üzerine Columbia Üniversitesi'nde çalışarak devam eden yazar 1953 yılında burs olarak Fransa'da doktorasına devam etmek için yola çıktığında tarihçi Charles Le Guin'le tanışır. Kısa süre içinde evlenirler.

Yazar olarak kariyeri 1950'lerin sonunda başlar ve 2018 yılında hayatını kaybedene kadar devam eder. 60 yılı aşkın kariyerine yirmiden fazla roman, yüzlerce kısa hikâye, şiirler, edebi eleştiriler, çeviriler ve çocuk kitapları sığdırın. Yayımlanması için gönderdiği ilk hikâyeleri ret alsa da yazmaktan vazgeçmez. Kendisi o yılları hatırladığında yayıncıların hikâyelerini anlaşılmaz, erişilemez bulduğunu söyler.

"Eğer bir şeyi bütün olarak görebilirsen," dedi, "hep güzelmiş gibi görünür. Cezegenler, yaşamlar... Ama yakından bakıldığında bir dünya yalnızca toz ve kayadan oluşur.

1960'ların başlarında bilimkurgu türünde yazmaya geri döner. 1962 yılında Yerdeniz serisinin başlangıcı diyebileceğimiz ilk hikâyesi yayımlanır. 1968 ve 1969'da da Yerdeniz Büyücüsü ve Karanlığın Sol Eli ile büyük başarı sağlar. Kariyeri boyunca sayısız ödül alır. Geçen yılın ocak ayında hayatını kaybeder.

Ursula K. Le Guin feminist teorilerden, kültürel antropolojiden ve tapozimden oldukça etkilennmiş bir yazardır ve kitaplarında bu teorilerin etkileri güçlü bir şekilde görülür. Basmakalıp olmayan asl kahramanlarla ve gelişmekten, büyümekten korkmayan, aynı zamanda mükemmel de olmayan karakterler yaratarak birçok kişiyi etkilemiştir. Dilinde özgürlük ve cesaret vardır.

Vermediginiz şeyi alamazsınız, kendinizi vermeniz gerekir. Devrim'i satın alamazsınız. Devrim'i yapamazsınız. Devrim olabilirsiniz ancak. Devrim ya ruhunuzdadır, ya da hiç bir yerde değildir.

Yar yaprağı

Gülfiraz, toprak damda tezeleri güneşe sererken, köyün girişindeki toz bulutunu fark etti. Elini alınına terek yaparak, toz bulutuna dikkat kesildi.

Acaba gelen, aylardır yolunu gözlediği Salih miydi?

Hayır, değildi.

Bu gelen İspir Askerlik Şubesi'nden Sıtkı başçavuştu. Altındaki at, taşıdığı başçavuşu sanki kasabadan değil, Yemen'den getirmiş gibi yalın ve bakımsız bir haldeydi. En az Gülfiraz kadar...

Umudu kırıldı, takati kesildi, ferî tükendi Gülfiraz'ın.

Bir gün olsun yüzü güldü mü ki, bugün gülsün?

Sekiz yıl önce ilk kocası Halit'in gencecik ölüsü dağın öte yüzünde mezarı konduğu günden beri, yaşamış saymıyordu kendisini. "Evvel Allah'tan, sonra Tifo'dan" demişlerdi, Halit için. Fukaralıktanmış. Erzurum'da, şu dağlarda nice karayağızları künde getirmiş bu illet. Köylülere böyle anlatmış Sıtkı başçavuş.

Halit'ten sonra dört yetimle baş başa kaldı, Gülfiraz.

Halit'in kırkı çıktık tan sonra cemaat köy odasında toplandı. Dediler ki:

"Gülfiraz evin namusu ve öz kızıdır. Yabancıya gitmemesi icap eder." Peki, bu iş nasıl olacak? Halit'in öz kardeşi Salih, yengesini nikâhına alacak. Evin gelini eşsiz, dört yetimi babası kalmayacak. "Kuran'da yeri, şeriat'ta hükmü var" diye buyurdular.

Gülfiraz damda, Salih odada ağladı.

Gülfiraz, kardeşi bildiği Salih'e, koca diyesarılmak zorunda kalacağını hatırlatır getirilince cehennem azabı çekiyordu. Halit'e hasret duyduğu geceler içindekileri Salih ile paylaştığı için ezim ezim eziliyordu. Kaynı Salih'in nişanlısına kavuşmak için nasıl yanıp kavrulduğunu, sırrına ortak olduğu için biliyordu, Gülfiraz. Düğününe günler kala nişan attı Salih, yengesini nikâhladı.

Gülfiraz ile Salih, yas havasında evlendiler.

Gülfiraz'ın dört çocuk üstüne Salih'ten iki kızı oldu. Üçüncü çocuğuna hamile kaldığında, at üzerinde köyevan Sıtkı başçavuş, Salih'in eline celp kâğıdını tutuşturdu. Sıtkı'nın demesine göre ikinci Dünya Harbi çıkmış; Almanlar Ruslar, İtalyanlar Fransızlar kanlı bir cenge girişmiş. 1942 baharında memleket bütünü hazır ola geçmiş.

Salih at üstünde Erzurum'a, Erzurum'dan kalkan kara trenle Hatay Kırıkhan'a vardı. Haftalar sonra gönderdiği mektubunda, "Kederlenme" diye yazdı Gülfiraz'a, "Böğürtlenler çiçeklendiğinde, al al meyve verdiğinde köydeyim." Böğürtlenler dalından düşeli günler oldu; hâlâ çıkıp gelmedi Salih.

- Gülfiraz gelin!

Gülfiraz, yaşmağını yüzüne örttü. Seslenen, Sıtkı başçavuştu. Başçavuşun etrafında muhtar ile köyün ileri gelenleri vardı. Başları öne eğikti. Kasketlerinin altında, giderilmez bir mahcupiyeti saklıyor gibiydiler.

"Buyur" dedi Gülfiraz.

Sıtkı başçavuş:

- Gel kızım.

Gülfiraz'ın kalbisi sıcakta kavrulmuş bir yar yaprağının ufalanması gibi paramparça olmuştu. Dokuzuncu ayını geride bırakan karınıdakini şefkatle okşadı. Soluğunu tutup Sıtkı başçavuşun yanına seğirtti. "Başın sağ olsun kızım" sözünden sonrasını duymadı. Rivayet o ki Salih, talimat kaza kurşununa kurban gitmiş. Cenazesini Kırıkhan'da görmüşler.

Gülfiraz'ın kopardığı acı çiğlik ile bebeğin sancıları birbirine karıştı. Yorgana sarılıp tandırın kenarına yatırıldı, Gülfiraz. Ebe, iki bacağı araladığı Gülfiraz'ın karından bir oğlan çocuğunu çekip çıkardı. Bebeği yıkadıktan sonra, adını koysun diye Sıtkı başçavuşun eline verildi. Bebeğin kulağına usulca Kamet getirip ezan okudu başçavuş.

Sonra üç kez adını seslendi bebeğin.

Üç kez "Garip" dedi.

“Sekiz yıl önce ilk kocası Halit'in gencecik ölüsü dağın öte yüzünde mezarı konduğu günden beri, yaşamış saymadı kendisini. "Evvel Allah'tan ve sonra Tifo'dan" demişlerdi, Halit için. Fukaralıktanmış.

”

İRFAN DEĞİRMENCI

Uzay boşluğu ve böğürtlenli pasta

Nihat, beş yıl önce henüz altı yaşındayken sokakta oyun oynarken mahallenin çocukları tarafından itilip yere düşen ve beyin kanaması geçirip ölen ablası Esma'nın yerine anne babasının kendilerine "teselli" olması umuduyla bir nevi proje olarak dünyaya getirdikleri bir çocuktu. Anne Ülfet Hanım, altı yaşındaki kızını kaybetmiş olmanın travmasını hiçbir zaman atlattı; kara gözlü Esma'sını sokağa oyun oynamaya bırakmasa belki kızı bugün ilkokulu bitirmiş olacaktı. Ülfet Hanım, Esma'nın zamansız ölümünün acısını ve bu ölümden dolayı kendine yüklediği vicdan azabıyla pışmanlığı bir ömür taşıyacaktı. Nihat, Ülfet Hanım ile Kamil Bey'in yaşadıkları travma sonrası üzerine titredikleri biricik oğullarıydı ve beş yaşındaki çocuk, zorunlu olmadıkça evden dışarı çıkartılmıyordu. Dört katlı, bahçeli apartmanın giriş katındaki evlerinde, pencerenin parmaklıklarından görebildiği küçükçük yeşillik, Nihat'ın "uzay boşluğu" sandığı devasa bir alandı çocuk akıldında. Sorana "astronot olacağım" diyordu büyüdüğünde. Amerika ve Sovyetler arasındaki uzay rekabeti Ankara'da Bahçelievler'da büyümekte olan bu siska oğlanı da etkilemişti. Bir keresinde Nihat, evin açık unutulmuş dış kapısının bahçeye kaçıp "kendini küçük ama insanlık adına büyük bir uzay yürüyüşü"ne çıkarmak istemişti de Ülfet Hanım, bir an için oğlunu da kaybettiğini sanıp evin içinde baygınlık geçirmişti. Nihat'ın yaşıtı arkadaşları da yoktu. Üst katta oturan Hediye Hanım'ın ikiz kızları Zuhal ile Nihal, ara sıra anneleriyle birlikte Nihatlara geliyordu da Nihat, koskoca evrendeki tek çocuğun kendisi olmadığını düşünüp mutlu oluyordu. Zuhal ile Nihal'in ısrarla evcilik oynamak istemesi Nihat'ı bazen kızdırsa da astronotluk oynamak isteyen Nihat en sonunda hep kızlara teslim oluyor, oyuncak ocağa kaynatır gibi yaptığı olmayan kahveyi oyuncak fincanlara döker gibi yapıp içki iklizlerin önüne koyuyordu. Kamil Bey, bütün gün fabrikada olduğu ve bazen de gece yarılarında kadar çalıştığı için Nihat, erkekler gezegenine dair pek bir şey bilmiyor hatta annesi, Hediye teyzesi ve Zuhal ile Nihal'den oluşan kadınlar kolonisinde yaşamak ona kendini güvende hissettiriyordu. Bir gün pencerenin parmaklıklarına kazara bir top çarptı ve topu pencereye atan iri yarı erkek çocukları koşup Nihatların bahçeye daldı. O gün Nihat, ilk kez yakından gördüğü erkek çocuklarından hem korktu hem de onların kendi aralarında topla oynadıkları o tuhaf oyunu merak etmeye başladı. Nihat, bu merakını gidermek için annesiyle beraber öğle uykusuna yatmayı bekledi. Küçük

Astronot, Ülfet Hanım'ın uyuduğundan emin olunca uyuyor taklidi yapmayı bırakıp kapıya doğru sessiz adımlarla ilerledi, kapıyı açıp bahçeye ve oradan da sokağa koştu. İşte artık bilinmeyen gezegenlere doğru büyük bir macera başlamıştı. Bu macerayı ancak bir göktaşına sona erdirebilirlerdi, öyle de oldu. Mahallenin toraman oğlanları, toprakları alıp eve götürmek isteyen bu cılız oğlanı kafasına attıkları taşla uydurmak istemişlerdi. O gün Nihat'ın başına beş dikeş atıldı, evin dış kapısına asma kilit asıldı. O günden sonra dışarı çıkabilmek için 23 Nisan'a kadar bekledi Nihat. Ülfet Hanım da kendini örgüye verdi. 23 Nisan sabahı üzerinde mavimsi bir astronot işlemleri olan kahverengi kazak hazırdı. Nihat, annesinin ördüğü kazağı üzerine geçirince kendini öyle güçlü hissetti ki o gün hayatının en büyük uzay yürüyüşünü yapmaya hazırды. Bu yürüyüş, Kızılay'a, Hüdaverdi Pastanesi'ne kadar sürecekti. Küçük Astronot'a bu zor görevde Kaptan Ülfet, Yardımcı Pilot Hediye ve Yedek Astronotlar Zuhal ile Nihal de eşlik edecekti. Uzay İstasyonu Başkanı Kamil Bey, fabrikadan izin

alabilirse doğrudan pastaneye gelecekti. Hava pırl pırl ve güneşliydi. Nihat, hiç bu kadar mutlu olmamıştı. Babasının geçen yıl yaz gününde eve getirdiği böğürtlenli ve beyaz kremalı pastanın kaynağına doğru bir serüven başlamıştı işte. Uzaıylar ne kadar kocamandı! Uzaıylı kadınlar çok güzel, erkekler iri yarıydı! Uzaıda çeşit çeşit çocuk vardı! Uzaıy dolmuşları ne kadar hızlıydı! Nihat, Kaptan Ülfet'in elinden kurtulup uzaıy dolmuşlarından birinin önüne atlaya yolculuk daha heyecanlı olmaz mıydı? Uzaıy dolmuşlarının fren sesi ne

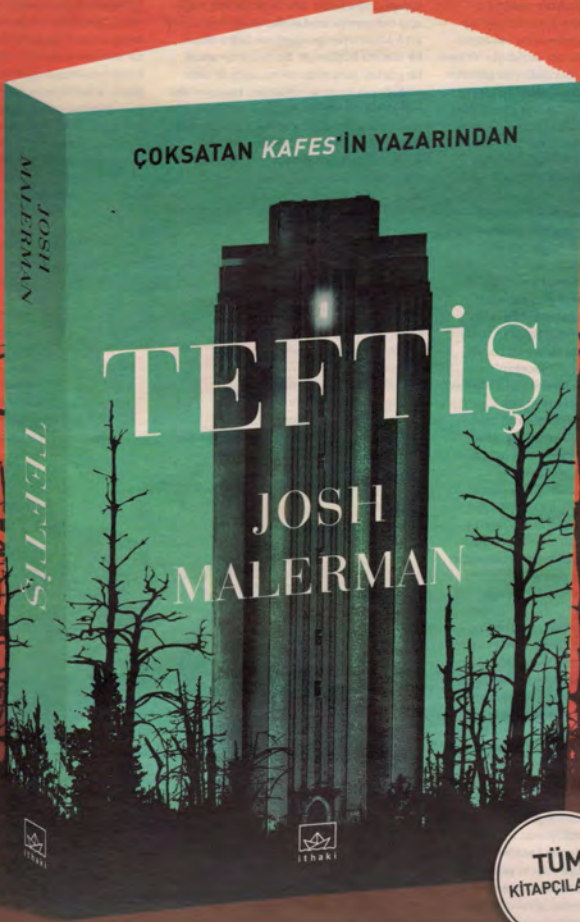
kadar korkunçtu! Uzaıy yolculuğu Numune Hastanesi Acil Servis'inde sona erdi. Nihat, sakinleştirici iğne yapılmış annesinin yatırıldığı yatağın kenarında oturmuş babasının getirdiği pastayı iştahla yiyordu. O sırada uzaıy boşluğundan fırlayıp gelen beyaz önlüklü bir uzaıylı, gözünü Nihat'ın böğürtlen havuzuna dikti, acil servis gezegeninde ya çocukları ya da pastaları sevmiyorlardı...

Küçük Astronot, kapıyı açıp bahçeye ve oradan da sokağa koştu. İşte artık bilinmeyen gezegenlere doğru büyük bir macera başlamıştı.

BİR DÜNYA FENOMENİ **KAFES**'İN YAZARI **JOSH MALERMAN**'DAN
DİSTOPYAYLA KORKUYU BİRLEŞTİREN, **TÜYLER ÜRPERTEN**
YEPYENİ BİR ROMAN

"Daha önce hiçbir oğlan Teftiş'te başarısız olmamıştı."

ithaki

/ithakiyayinlari
/ithakiyayinlari
/ithakiyayinlari

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

İletişim: www.ithaki.com

Genel Dağıtım

PUNT

ŞERMIN YAŞAR

Ha yüzde yüz ha binde bir

Bizim kavuşmamız binde bir ihtimal, hiç beni beklemesin" demişsin. Yapma gözünü seveyim Muazzez. Nezaket göstermişsin, Allah razı olsun tabii ama, hiç gerek yok böyleyle. Beklemek ne demek, ben seni beklemek için bizim salonun kapısına bekleme odası yazmışım, elime dergiler almışım, her an sıra bana gelir de seslenirsin diye diken üstünde oturuyorum. Ne demek hiç beklemesin. Şimdi durumu ben sana şöyle izah edeyim.

Sen bana bir kuyu kaz mesela Muazzez. Beni içine göm, ben seni orda da beklerim. Yanına bir ceviz yatır, ona seni anlatayım, acısın ceviz bana, sarılısın, 'vah be kardeşim' desin. Sarılıp böylece kalalım, özü özüme geçsin. Üstümüden bin yıl geçsin. Gömdüğün topraktan bin yıl sonra tekrar süreyim Muazzez, yine sana döneyim. Dalların budaklanayım senin için, gökleri tutsun dallarım. Bin yeşil meyve vereyim, birini yuva bileyim. Bin yıl da kabuğumda bekleyeyim. Bin ceviz sallansın dallarımda, benden hariç bin ceviz. Binini koparsınlar Muazzez, bir bana dokunmasınlar. Sen gelene kadar ben o dalda dururum. Ha, gelmedin diyelim, yoluğunla kururum. Yapma Muazzez, ben o binde bir ihtimale tutundum.

Sen beni bir tut mesela, ben sana taş olurum. En iyisi, bir deniz kenarında fırlatıp at sen beni. Dans ederken ölümü bulmuş gibi, iki kere sekeyim, üçüncüde düşeyim. Uykuya dalar gibi ineyim derinlere. Kumların içine gömülüp kalayım öyle. Bin taş olsun yanımda, benden hariç bin taş. Mezolitik çağıdan neolitik çağa geçiş ister tekmi, ben kumludamam, yerimde ağırlım Muazzez. Suyun dibine gelmesen de olur, yüzünden geç bana yeter. Her dalgaya sen derim. Konuşanlar

çok oluyor, gemidir derler, rüzgârdır derler, suya yağmur düşmüştür, bir balık oynamıştır, ona titremiştir su derler. Kabul etmem. Hiç mi keleş etmesini falan duymadın biraderim, Muazzez camdan bakarken esnemiştir, onun nefesi perdede değmiştir, perde pencereyi itmiştir, bir aralık olmuştur, ordan bir kuş geçmiştir, yel kanada değmiştir, kuş uçup denize varmıştır, bir yudum su almıştır, orada deniz titrediyse demek, ben onu hissetmişimdir derim. Uyku geldiye yat istersen Muazzez, esneme oralarıda, titriyorum su altında.

Denizde, karada, havada her şart altında beklerim Muazzez. Dokuz feleken geçer, yedi kat gökten yağarım, param parça dağılırım gecene, bin bir yıldız çıkartırım kendimden. Çok katına serilir seni öyle beklerim Muazzez. Bin yıldızımı söndürür, bir tanesine kalırım. Olur da gözünün feri sönerse, hani bir ışık lazım gelirse şayet göz bebeklerine, ben burdayım Muazzez. İcap etmez dersin ona da tamam, çekerim sineye. Yine işine karışmak gibi olmasın, sen gene bildiğini yap tabii de, bence Muazzez, senin de istikbalin göklerde...

Gecenı sevmediysen gününe bulut olayım Muazzez, öyle beyaz, öyle saf, öyle yumuşak bekleyeyim ben seni. Bin bulutla yoldaş olayım, senin olduğun yere varayım. Bini kararsın, bini yağsın, bini aksın, bini çekip gitsin göğünden, bir ben kalayım Muazzez. Çimenlere uzanıp bulutları izlediğinde, beni başka şeye benzetme. Köpeğin oldum Muazzez, peşindeyim gündüz gece.

Ben seni terk edilmiş evlerin posta kutusunda bekledim mesela. Kırk gün kırk gece tarihi geçmiş faturalarla, pizzacı ilanlarıyla, muhtar adaylarıyla yattım. Gıkım çıkmadı Muazzez,

ne demek beklemesin beni? Göçmüş kuşların yuvalarında, keleş kollarında, yol kenarlarında, otobüs duraklarında, ATM içlerinde, parktaki banklarda, kaldırım taşlarında, kimsesiz sokaklarda da bekleyeyim mi Muazzez, sen onu söyle. Yüklüğe kaldırılmış ipek yorgan arasında bekleyeyim istersen, varlığı unutulmuş paltoların cebinde, kilidi kaybolmuş çekmecelerde bekleyeyim. Bin yıl açılmayacak kitapların arasında kurutayım mı kendimi? Film izlerken kanepenin kenarına kaçan mısıra uzanınca gör beni, çantayı temizlerken silkelediğinde içinden düşeyim, dolapları temizlerken eline geçeyim. "Sorum yok Muazzez, bekliyorum ben seni, sıkıntı yapma, sen işine bak" diyeyim.

Yalnız Muazzez, burda olduğun kırk yıl düşünsem aklıma gelmezdi diyeceksen eğer, kırk yıl düşünme, güzelim aklına yazık. Çağırıcaksın kaldırma elini, elinin işaretine yazık. Sesleneceksen incitme sesinin telini. Gel anlaşılm, gözünün önünde bekleyeyim, göz kırp, ıslık çal, bir ışık yak o dakika, sendeyim...

Ben seni terk edilmiş evlerin posta kutusunda bekledim mesela. Kırk gün kırk gece tarihi geçmiş faturalarla, pizzacı ilanlarıyla, muhtar adaylarıyla yattım. Gıkım çıkmadı Muazzez, ne demek beklemesin beni?

Büyük sevdaların şairi

Edebiyat konusunda objektif olmaya imkân var mı? Elbette yok. Aynen etmek, müzik, yaşam tarzı gibi edebiyat zevki de içinde yetiştiğimiz kültüre, yöreye ve anadiline bağlı.

Gerçi dünya dillerinden yapılan çevirilerle gelen evrensel bir edebiyat tadı da var ama ne olursa olsun, size sizin hikâyelerinizi anlatan yazarlar ve şairler kadar etkili olmaları zor.

Çeşitli ülkelerde yaşamış olan Nâzım Hikmet, "insan tehlike karşısında ancak anadiliyle feryat edebiliyor" diyor.

Milan Kundera ise, bir roman kahramanı aracılığıyla, cinsellikle ilgili bazı kelimelerin, sadece anadilinde duyduğunda kişiye erotik bir etkisi olduğu tespitini yapıyor.

Mesela 17. yüzyılda yaşamış bir Çin şairinden yapılan çevirilerin sizi bir Çinli gibi etkilemesi söz konusu bile olamaz.

Oysa kendi dilinizin pınarlarından kana kana içtiğiniz şiirler, sizi bir anda can evinizden vurur.

Bu nedenle, "dünyanın en büyük aşk şairi", her kişi için kendi dilindeki bir şair olabilir ancak. Benim için bu isim, yanık sevdaların ozanı Karacaoğlan'dır.

Şairleri kategorilere ayırmamın saçmalığını biliyorum ve genellikle böyle bir işe kalkışmıyorum, ama Karacaoğlan'a "aşk şairi" demek yaşıyor sanki.

Çünkü bu gezgin ozan, ömrü boyunca sevdâ ve doğa dışında bir konuya ilgi duymamış. Sözlü edebiyat kargaşasında, ona yakıştırıldığını sandığım bir iki şiir dışında hep çeşme başındaki güzellere, savran kurup oturmış sarıçeklere, pınarlara, akarsulara şiir söylemiş. Sanki içinde hiç tükenmeyecek bir hayat pınarı kayıyor gibi, coştukça şiir dökülmüş dudaklarından, söyledikçe coşmuş.

Dupduru bir zenginlik

Aradan yüzyıllar geçmiş olmasına rağmen şiirleri hâlâ duru Türkçenin en güçlü örnekleri arasında. Genç okurlar, Karacaoğlan'a göre çok daha yeni İstanbul şairlerinin dilini anlamakta güçlük çekerken, yanık sevdalar şairinin her dizisini kolayca ezberleyebilir.

Karacaoğlan'ın dil ustalığıyla ilgili sıkça andığımız bir örneği hatırlatmamda sakınca yok.

Söyle bir durup düşünelim ve bunu yazılıya anlatmaya çalışalım:

Bir delikanlı, birkaç kişilik bir genç kız grubu görüyor ve içlerinden birinin gururlu duruşu, endami ve tavırlarıyla ötekilerden ayrıldığını fark ediyor. Birden gönlü akıyor o kıza doğru. Sanki yanındakiler, ona hizmet eder gibi.

Ne kadar bildik duygular değil mi! Hangi yüzyılda, dünyanın hangi kentinde olursa olsun, sevgilisi randevuya gelmeye genç aşğın yürek çarpıtları, iğirikli halleri, kafasındaki sorular nasıldâ su gibi akıp giden bir dille anlatılıyor.

Şiir devam ederken, umutsuzca bekleyen âşık, yürek paralayan bir yargıya ulaşıyor:

*Benim mecbur olduğumu fark etti
Zalim garaz etti kaçtı gelmedi.*

Nasıl usta bir psikoloji, nasıl büyük bir anlatımdır bu! "Mecbur olduğu" fark edilen bir tutkulu âşğın terk edilmesi, insan ilişkilerinin önemli gizlerinden birisi değil mi?

Bence öyle. Aynı psikolojik durumu Sigmund Freud da yazabilirdi, Erich Fromm da.

Ama onlar değil, Çukurova'da omzuna asılı sevdâya diyar diyar dolaşan genç bir ozan yapıyor bu saptamayı.

Çağıldıyar

Karacaoğlan denilince insanın aklına hepsi birbirinden güzel o kadar çok dize hücum ediyor ki hangisine yer vereceğinizi şaşırsınız.

Erotizmin en güzel anlatımlarından biri olan şu dizeleri mi istersiniz:

*Gül memeler domur domur terlemiş
Rahmetin güllere yağdı gibi.*

Yoksa zamanın soldurduğu bir âşğın son izlerini anlatan şu dizeleri mi duymak daha iyi:

*Adın ne idi unuttum
Sorulmayı sorulmayı.*

Ya Çukurova'ya baharın gelişini anlatan şu şiirdeki büyük imge gücüne ne demeli:

*Çukurova bayramlığın giyerken
Çıplaklığın üzerinden soyarken.*

"Çıplaklıktan soyunmak" ne demektir? Her şeyiyleşimde beni zevkten titreten bu kanatlı sözleri kim söyleyebilir? Elbette Karacaoğlan.

Onun şiirlerinde o kadar çok mücevher var ki, meyve bahçesine girip de kararsızlıktan dolayı meyve yiyemeyen bir insan gibi elinizi hangisine uzatacağınızı şaşırsınız. En iyisi, en kısa zamanda bir Karacaoğlan kitabı edinip ve geceleri yatmadan birkaç şiir okuyun.

Hem kendinize hem de "ela gözlerini

Karacaoğlan'ın şiirlerinde o kadar çok mücevher var ki, meyve bahçesine girip de kararsızlıktan dolayı meyve yiyemeyen bir insan gibi elinizi hangisine uzatacağınızı şaşırsınız.

Bu görüntüyü hangi kelimelerle anlarsınız?

Yukarıdaki gibi bir sürü betimlemeyi arka arkaya sıralamak, durumu kurtarmaya yeter mi?

Belki yeter ama ne yazık ki insanı büyük şair yapmaz.

Oysa Karacaoğlan diyor ki:

*Yıdurmış kendine üç beş menendin
Sanırsın Sadrazam tuğ ile gider.*

Şiirde dil kudreti, işte büyük bir ozanın dili.

*İlk akşamdan vardım kavil yerine
O ne gördüm kömrü gözüm gelmedi
Bilmem gaflet bastı yattı uyudu
Bilmem o yar bize küstü gelmedi.*

HAYAT HEP BU KADAR ZOR MU?
YOKSA ÇOCUKKEN Mİ BÖYLEDİR?

HEP
BÖYLEDİR...

İNTİKAM İVİ BİR SEV DEĞİL MATHİLDA! İNAN, UNUTMAK DAHA İVİ...

ÖLÜMDEN GERÇEKTEN KORKTUĞUNDA, HAYATIN DEĞERİNİ ANLIYORSUN.

LİYKU UMRUMDA DEĞİL LEON,
BEN AŞK İSTİYORUM, YA DA ÖLÜM...

BİRİNİ
ÖLDÜRDÜKTEN
SONRA
HİÇBİR SEV ESKİSİ
GİBİ OLMAZ,
BİR GÖZÜN
AÇIK LIYUMAK
ZORUNDA KALIRSIN.

MUTLU OLMAKLA, MUTSUZ OLMANIN ARASINDA BİR YERDE
KAYBOLUP BİTMEKTEN KORKUYORUM...

DAHA ÖNCE AŞK OLMADYSAN, BUNU NEREDEN BİLİYORSUN?

ÇÜNKÜ HİSSEDİYORUM...

NEREDE?

KARNIMDA...

DEĞERİNİ BİLİYORSAN, ÖLÜMÜN İNİMLERİNE ETTİMENİN NE ANLAMI VAR..?

Mehmet Ali & Akşamserası

BURAK ABATAY

Işık saçan bir kadın: Furuğ Ferruhzad

Nazan Kesal: Furuğ'un Farsçadaki karşılığı ışık ve o da bedeniyile, duygularıyla, zihniyle ışık saçan bir kadın. Çok meraklı ve her şeyi öğrenmek isteyen bir kadın. Aşka âşık, yaşamaya âşık birisi.

iranlı şair Furuğ Ferruhzad'ın hayatı tiyatro sahnesine

taşındı. Nazan Kesal'ın "Yaralarım Aşktandır" isimli tek kişilik oyunu

Das'Das'ta sahneleniyor. Yönetmenliğini Berfin

Zenderlioğlu'nun üstlendiği oyun Şebnem İşigüzel tarafından yazıldı. 32 yaşındayken bir trafik kazasında

ölen şairi canlandıran Kesal, Furuğ'u ve "Yaralarım Aşktandır"ı anlattı...

■ Furuğ okumaları nasıl başladı, nasıl sürdü?

Eski yıllara dayanıyor. Şiir okumayı seven biri oldum hep. Gençliğimden beri. Ercan'ın (Kesal) hediye ettiği bir kitapla, Onat Kutlar çevirisi, Sonsuz Bir Gün Batımı ve Ercan'ın "Bu kadını mutlaka tanımalısın" cümlesi ile beraber Furuğ'la tanıştım. O gün bugündür de başucu kitaplarımdır onun bütün şiirleri. İsimiz insan ruhu ve psikoloji olduğu için, bu dünyaya bir şey söyleyen ruhların peşinden koşarım oyuncu olarak. Furuğ da çok şey söylemiş şiirleriyle. 'Bir gün bu kadını oynayabilir miyim' rüyası kurdum, parayla değil ya hayal kurmak. Kurdum ben de. O yüzden de hiç o hayalimden vazgeçmedim. Ama bir türlü fırsatım olmadı. Devlet Tiyatroları dönemi, özel tiyatrolar, çok yoğun bir dizi temposu derken hep ertelenen bir proje oldu.

■ Nasıl başladı proje?

Bir buçuk sene önce bir başka projem daha vardı. Çok sevdiğim bir yazar olan Yavuz Ekinci'nin 'Sessizlik Kulesi' isimli bir öyküsünü oyun yapmak istedim. Hâlâ çok istiyorum. Onu yapmayı isterken, oradaki sıkıntılar daha uzun zaman alacaktı. Ben de bir an önce bir şey yapmak istiyordum. O yüzden de Furuğ'u hemen devreye soktum. Berfin Zenderlioğlu ile tanıştık Yavuz sayesinde. Onun da bir Furuğ yapısı varmış. Hadi başlayalım dedik. Şiirlerini oyun yapma ve şiirlerini oynama fikri üzerinden başladık. Çok kısa yaşamış bir 32 senelik ömür var. Çok trajik bir hayat hikâyesi ama onu yazma fikri yoktu önceden. Ama bu çok sevimsiz bir şey olacaktı. Kendi dünyasında iyi şiirler ama onları oyun yaptığınız zaman biraz daha tiyatro dili istiyor. O yüzden sadece şiir olmasından vazgeçtik.

■ Burada da galiba Şebnem İşigüzel devreye girdi.

Okumaya başladığım bir yazar Şebnem İşigüzel. Bundan yıllar önce de Mithat Alam Film Merkezi'nde bir kere karşılaşmıştık. O gün birbirimizden aldığımız o sinerji iyi çalışmış olsa gerek, aradan 10 yıl geçmesine ve hiç karşılaşmamamıza rağmen bir gün telefon açtım. "Ben Furuğ ile yapıp Furuğ'la kalkıyorum. Güçlü bir kalemin yazmasını istiyorum. Bu sen olur musun acaba?" diye sordum. Şebnem'in de çok hoşuna gitti. O da çok iyi bir roman yazar olmasına rağmen tür değiştirmek ve başka türleri denemek istiyormuş. Onun içini okumuşum ben. O da benim içimi okumuş ve birbirimizi bulduk.

■ Sonra nasıl ilerledi?

Şebnem'le yaptığım sohbetlerden sonra Furuğ'un oyun olma duygusunu çok aktıttım ben ona. O da, "Bana biraz zaman verin. Furuğ benim de çok sevdiğim bir şair. Oyun metni içinse

biraz zamana ihtiyacım var" dedi. Bir hafta sonra bir metin gönderdi. Şahaneydi. "Devam et" dedim. Bir ay içerisinde tamamladı. Ve 15 Ocak'ta bir araya geldik. Masa başı metin okumalarına başladık. Derken 2 ayda da toparlandık ve oyun çıkmış oldu.

■ Furuğ'un sizdeki karşılığı nedir?

Kelime anlamı gibi, 'ışık'. Farsçadaki karşılığı ışık ve o da bedeniyile, duygularıyla, zihniyle ışık saçan bir kadın. Çok meraklı ve her şeyi öğrenmek isteyen bir kadın. Aşka aşık, yaşamaya aşık birisi. Oyunumuzu adı 'Yaralarım Aşkındır' belki ama o aşk kavramı kapsayıcı bir cümle. Aşk, erkeğe duyulan aşk gibi algılanıyor ama hayata, doğaya, kuşlara, çiçeklere, bahçeye, pencereye, tabii ki ayrı kaldığı oğluna duyduğu bir aşk var. Çok yarısı var kadının. Sadece bir erkek aşık değil. Aslı bir kadın, dönüştüren, yetinmeyen ve şüphe duyan bir kadın. Kadın ya da erkek fark etmez, bir insanın dünyada yaşarken insan olması için gerekli olan bütün vasıfları taşıyan bir kadın. O yüzden de ışık gibi bir kadın.

■ Babasıyla, kocasıyla, yöneticilerle ciddi dertleri olan birisi var karşımızda. Böyle dönemlerde sanatın kadın mücadelesiyle kurduğu ilişki nasıl sizce?

Aynı şey benim için de geçerli. Furuğ bunu şifirleriyle yapmış, ben de oyunculukla, seçimlerimle yapmaya gayret ediyorum. Sanat dedimmiş şeyin karşılığı yokmuş. Orada çok acımasız bir gerçek var. Şairsen, ressamısan, oyuncusun, yönetmensin besledigini kaynağı sanatına sızdırmaman mümkün değil. Dolayısıyla o bir taraflıya bizim yaşadığımız tüm kötülükleri sağaltmış bir yer. Kendimizi iyileştiremiş ve aynı zamanda bizi izleyen ya da okuyanları da sağaltan bir şey. Dolayısıyla birbirine yardım eden, destekleyen ve birbirini de iyileştirmeyi sağlayan da bir yapısı var sanatın. Ben de Furuğ kafasında bir insan olduğum için, bizim gibi farklı ve aykırı düşünen insanların o 'alelade' ve 'ile' alem' gibi düşünmeyen insanların yüzündeki tüm kötülükleriyle başka türlü baş etme şansını çok. Ben bir overloak olsaydım aynı etkiyi bırakamayaktım muhtemelen. Daha kitlesel bir şeyin içinde olmak tek bir kişinin değil de, milyonlarca insanın okuyur ve izliyor olması senin gibi düşünen insanları çoğaltabilir, onları da kıskırtabilir. Bir kere gelip geçtiğimiz şu yüzüzedinde insan gibi yaşamak konusunda sıkılaşabiliyor. Ben yüzünden tiyatroya yapıyorum. Furuğ da şöyle bir şey söylüyor, "Yazdığım şifirlerle yaşayabilecek miyim?" Onun Furuğ olarak anılmasından öte yazdığı şifirlerinin kadınlar üzerinde bir etki bırakması ve o etkinin o kadınların bireysel dünyalarına birtakım devrimler yaratmasını hayal etti. Bir oyuncu olarak, bir karakteri oynamak ben de tatmin etmiyor. Bu çok şık geliyor. Nerede doluyorum ben? Beni izleyen birinin yaşamında bilmediği bir sayfa açmak önemli olan. Hissetmediği bir şeyi hissettirmek ya da bir şeyden şüphe

ettirmek. Bence bu çok büyük bir hareket. Bunu bir kitap da, bir film de, bir şifir de yapıyor. Ki yaptı da, yoksa nasıl oluşturduk kişiliklerimizi? Aile evet, toplum bir yere kadar ama bu dünyada neden var olduğunun peşine düşen, sofistikte düşünen insanların en büyük kaynağı kitaplar, şifirler, sinema, aklı selim insanlar ve rol modeller.

■ Tam da burada 'umut' devreye giriyor, değil mi?

Tabii, yalnız olmadığınızı görüyorsunuz. Furuğ'un 'Soğuk Mevsimin Başlangıcına İnanamam' şifirinde bir cümlesi var. Ki bu şifir de garip bir şekilde ölümünün kehanetidir. Kahin gibi nasıl öleceğini bilmiş kadın. "Belki gerçek yalnızca o iki eldi / sonsuz kar altında gömülü o taze eller / gelecek yıl kavuştuğunda bahar / pencerenin ardındaki gökyüzüne / yemeyiş filizler çıktığında gövdesinden / sürgün verecekler yeniden ey sevgilim, ey tek sevgilim!" diyor. Bir tarafında karın altında kalan tazecek ellere dair büyük bir umudun var. O eller kim? Şifirleri. Diğer kadınlar onun yazgısını yaşamayacak belki.

■ Sahnedeki kişi oynamak zor mu?

Kalabalık bir oyunda oynayıp da, mutlu olmadığınız bir rejinin içinde olmak ya da iyi bir rejimi ama kötü partnerle oynamak her zaman mümkün. Oluyor böyle şeyler. Zorluk dediğiniz şeyi nasıl tanımladığınızla alakalı. Benim için bu daha zor mesele. Kalabalık bir oyunda, kötü bir rejinin içinde oynamak kötü bir şey. Tek ya da çok. Ben böyle ayırmıyorum. "Yalnız sıkılmıyor musun?" diye düşünüyorum insanlar. Benim daha önce de böyle bir deneyimim oldu, 23 yaşında cahil cesareti sayılabilecek bir dönemde, 12 Eylül'le ilgili tek kişilik bir oyun, 'Cam Bardaklar Kırılın'ı oynadım. Politik bir oyundu. O yılların siyasal iklimini anlatıyordu. 'Tek kişilik oyun beni korkutuyor' dan ziyade, ki hiç korkutmuyor, bu oyun benim hayal ettiğim gibi çıkacak mı korkum vardı.

■ Çıktı mı peki?

Evet, oldu. Sizin de izlediğiniz gala akşamından geri dönüşleri de alıyorum. Birkaç teknik problemle ilgili geri dönüşler aldım. Onları da düzleteceğim.

■ Nereelerde oynayacak oyun?

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Birçok yerde oynayacak oyun. Zor yıllar yaşıyoruz birçok anlamda. Kadınlık meselesi de bunu çok katmerleyen bir şey. Hiç bitmiyor kadının meselesi. Bittirmiyorlar, bitirmek istemiyorlar. Bunu ancak kadınlar bitirir diye bir umudum var. Anadolu'daki insanların izlemesini istiyorum. En büyük arzularımdan birisi bu. Memleketimde Manisa'da oynamak istiyorum. El alem ne der diye büyümüş bir kızım ben de. O el aleme gidip bir Furuğ oynamak istiyorum.

■ Sizce nasıl olur?

Şahane olur! Ege'nin şalvarlı teyzeleri, mahallemin kadınları gelir izler. "Nâp'tın sen, amaaan! Yazık" derler. Bir taraftan yazık der, bir taraftan da ayyılar Furuğ'un yaptıklarını. Bununla karşılaşmak istiyorum. (Gülüyle) Yurt dışı turnesi yapmaktayım. Furuğ şifirleriyle ses vermek istemiş ve verdi de, umarım aynı şey oyunda da olur.

■ Bir oyuncu ve bir edebiyatçıyla, Ercan Kesal'la beraber üretim hâlinde olmak nasıl bir şey?

Sadece edebiyatçı değil ki. Ben onunla doktor diye evlendim. Matruşka gibi. Açtıkça yeni kimseler çıktı. Çok zengin bir insan Ercan. O yüzden de bizim evde çok fazla kendini tekrar yok. Birbirini besleyen, birbirine dokunan yanıyla da bir ilişki var. Bu beni çok mutlu ediyor. Bu oyunun yapımcısı oldu Ercan. Çok mutlu oldum. Oyunu seyretti. Bir doktor olarak, ben tenesir masasına çıktığımda, hemen düşecekmiş korkusuyla dikildi. Elini uzatsa ben onun kucagina düşecekmiş gibi his geçirdi bana. Güzel bir şey. Üretim dolu bir ev bizi. Sadece edebiyatçı olmasının dışında, güzel bir adamla evliyim. Daha ne isterim ki?

■ Yavuz Ekinci'den bahsettiniz ama o projeye dair ya da başka bir şey var mı hazırladığınız?

Peri Gazo'zu'na tiyatroya yapmak istiyordum. Bilmiyorum nasıl yapacağım ama Ercan'a yazdıracağım. Oynatır mıyım bilmiyorum. Ercan'ın bir tiyatroya yapmadığı kaldı. Çok teklif geldi ama "Yok, orası bildiğim bir alan değil. O işi Nazo yapıyor" deyip bana paslaştı. Ama bu ona ait bir dünya olduğu için onun kaleminden çıktığı için, ben oynamayacağım. Rejii ben yapacağım, çok iyi bir oyuncu kadrosunu oluşturup, Ercan'a yazdırıp Peri Gazo'zu'nu tiyatroya taşımak gibi bir niyetim var. Ama bu hayal. Dedim ya, hayal kurmak parayla mı? Böyle birkaç hayalim daha var.

ŞÜKRÜ ERBAŞ

"İşimize bakalım"

Sosyalist bir dünya düşü, buna bağlı olarak toplumsal bir sanat inancı, benim ilk sözlerimin mayasını oluşturmuştur. Sözüm, incelerek, biçim ve yapı değiştirerek sürse de mayası bu harçla karılmıştır. "Ya sosyalizm ya vahşet" diye bir söz döner durur ya ortalıkta, ben buna her gün biraz daha inanıyorum. Dünyanın nasıl bir cehennem içinde çırpındığını birazcık anlayan herkes, ellerini ovuştura ovuştura bu cehennemden beslenmiyorsa, sosyalist bir dünyadan başka nasıl bir kurtuluş umut edebilir ki... Benim bütün hayatım, bütün yazdıklarım, bir daha söylemiş olayım, kısırılmış insanın trajedisini canında duymakla varlık bulmuştur, bu trajedi üzerinde şekillenmiştir. Birileri ne kadar, sanat ideolojilerden uzak olmalıdır dese de, ideoloji ve etiği olmayan bir insanın, acısını dile getireceği estetik bir formu da olamaz. Benim şiirim de tam bu üç öge üstünde var olur. Ideoloji, etik ve estetik, dil içinde yepyeni bir gerçeklik kurar, bir büyü yaratır. Varsa eğer sözümün bir değeri, bu

tutumdan gelir.

Sözümün insanlara ulaşması, onlara dokunması, onlarda bir duyarlılık oluşturmaya, bir yankı bulması için, insanların bizim hayatımızda bir varlığı, karşılığı, derdi, değeri olması gerekir. Kısaca, hayatımızın başka hayatlardan oluşması gerekir. Bizim onları kendi hayatımıza dönüştüren bir simyacı olmamız gerekir. Budur bizi en geniş anlamda başkalarına ulaştıracak olan. Budur hayatın diyalektığı. Biz, bir sarkaç olmalıyız, kendi yalnızlığımızla başkalarının yalnızlığı arasında durmadan gidip gelen bir sarkaç. Budur, yazdıklarımızın çoğala çoğala bir ince sevgi ve saygıyla dönüp gelmesini sağlayacak olan. Okur bunu bana yaşattı, yaşıyor. Seslerinde bir karınca, kirpiklerinde nem, alınlarında derin bir çizgiyle kulağıma o

kadar çok fısıldadılar ki şiirlerimi... Bu olmasa bile ben yine yazacaktım. Ben ne yaptığımı biliyorum çünkü. Neyse... hani Necatigil der ya "işimize bakalım."

Şiir bir başına ne hayıftır ne telifidir, ne ağıttır ne sevinçtir ne iç dökmedir. Bütün bunları da içerir elbette. Ancak o çok

özel, çok bireysel bir varoluş manifestosudur. Benim şiirim de bunlardan azade değil elbette. Çok abartılı sayılmazsa, yaşadığımız hayatı, aşkıyla, ayrılıyla, bireysel-toplumsal korkularıyla, zamanın ağırlığıyla, insanın yoksunluklarıyla yeniden anlama ve inşa etme çırpınıdır benim için şiir. Bu kadar yakıcı olması, tüm bu inşayı ölümün odağında yapıyor olmasından geliyor diye düşünürüm. Ölüm olmasaydı hiçbirimiz hayatı bu kadar sevmeydik.

Ölüm
olmasaydı
hiçbirimiz
hayatı
bu kadar
sevmeydik.

SEDEF ORMAN

RENGÂHENK*

*Biryelkenli bayrağı al

-- Mor da olabilir --

Almış yapıpına rüzgârı

Rumca bir şarkı patlatıyor

Denizin gözüne gözüne

Can Yücel

90 'lı yılların ortalarında İstanbul bir kültür ve sanat başkenti olma hevesindeyken, hayat güzelken, belki de çok genç olduğumuz için her şey güzel geliyordu... Jazz festivalinde Miles Davis gibi bir ustayla büyülenip, film festivalinde hiç bilmediğimiz bir Polonyalı yönetmenin üç renk filmine hayran kalma imkânımız varken...

Kendi renklerinizi keşfederken...

Neden toz pembe hayallerim yoktu benim? Veyahut kırmızı öfkelerim?

Bolca sarım vardı oysa.

Kavruk sarı güneşler, sarı elbise giymiş şehirlerin sabahları ve en çok da sarı güller peşinde koştum hep. Sarı, hayatı çünkü. Biraz nefes, daha çok da gökyüzünün selamını getirmek için güne önümde reverans yaparak başlayan Zeus'un altın rengi saçlarıydı sarı.

Sarı bana ev, sükûnet, huzur, sarı bana tutku, umut, yıldız, sarı bana yol oldu hep. Açıklıktı sarı ve samimiyet. Hem sarı sıcak yaz hem hazan sarı sonbahar. Karışıklığım, belirsizliğim, hislerim... Adaptele olmakla çok alışmak arası bir yerlerde debelenmelerim. Mimoza kırılankıtlarım, ayçiçeği tarlaları.

Bir de turuncuya meftundum ben tıpkı sarı gibi. Ona olan sevgim doğanın sunduklarıyla yetinmeyişim. Yani yeninin, yani hayalin, yani hep özgürlüğün peşinden gidişlerim. Ve mucizelerim. Başına buyruk, ıpsız uçurtma hallerim.

Zira turuncu ne sarı ne de kırmızı, iki rengin bileşimi ve bilinmezliğin, maceranın, heyecanın, avareliğin rengiydi.. Yangin yerleri, doğum sancılarıydı bazen. Bazen de alevdi,

tutkuydu, ateşti.

Sonra maviyi keşfettim. Her şey bir mavi kadar uzaktı insana ve bir mavi kadar yakın. Huyum, tonlarım, turkuvazdan laciverte geçişlerim... Derinlerim, enginlerim. Sazlarım, sözlerim, şiirlerim, manasız küfürülü dizelerim... Bir sahil kasabasında yaşlanma hayallerim.

"Mavi, bir renkten daha fazlası, sonu olmayan bir gökyüzü, umut dolu bir deniz" der Cemal Süreya, ne güzel der. Bir de kokusu vardır mavinin. Hiçbir renk onun kadar güzel kokamaz.

Beyazı sona sakladım, beyazı herkesten, her şeyden, gelmelerimden, gitmelerimden, yenilgilerimden, hepinizden ama hepinizden sakladım. En çok da kendimden.

Keşfetmiştim; sevmenin rengiydi beyaz ve adaleter, her şeye eşit mesafede durabilmenin. Ayakları yere basıyordu. Uyumluydu, sahici ve duru. Umuttu beyaz olan ve özgürlük ve barış. Yeni açılan sayfalar da böyle... Kendinden geçmeler, yeniden başlamalar, yenilenmeler...

Beyazı o kadar sevdim ki hiç grim olmadı benim. Beyazım, siyahım, gerçeklerim. İlle de gerçek ve esaslı olan yanlarım. Hakikatlerim.

Didem Madak'ın dediği gibi; "Renklerinden hiç pişmanlık duymayan, siyah beyaz bir kadını ben. Eski şarkıları, masalları, ve yağmuru çok seven..."

Renkleri keşfim böyle bitti sanıyordum oysa, hayatımın ilkbaharında ve geri kalan tüm nisanlarında mora büründüğümü anladım çok sonra. Mor baharın rengiydi çünkü. Kararmış yürekler aksam üstü kızılığıyla karışık nefes vermekt. Aştı, sevdâyı.

Mor salkımlı bir evde bulurdum kendimi.

Mor lavantalar, erguvanlar yansır, mor sinerdi göz bebeklerime... Kaynağını bilemediğim mutlulukların adıyla mor. Ve cesaretin, aynı anda güçlü ve kırılabilir olabileceğinin, kendine yetebilmenin, enerjinin, neşenin...

Ve sabahları mordan kalma bir geceden uyandığım için hep kiraz çiçekleri gibi pembeyle yanaklarım.

Tıpkı şu an olduğu gibi;

Hoş geldin bahar, hoş geldin bahar...

Beyazı o kadar sevdim ki hiç grim olmadı benim. Beyazım, siyahım, gerçeklerim. İlle de gerçek ve esaslı olan yanlarım. Hakikatlerim.

HAYDAR ERGÜLEN

Sabahattin Ali-Nihal Atsız: Dostluktan düşmanlığa...

Piyes denemesi: Esirler

Sabahattin Ali'nin piyes denemesi *Esirler*, 1 tablo, 3 perde toplam 19 meclisten oluşur. Olaylar MÖ 7. yüzyılda Çin başkentlerinden olan Si-Gan-Fu'da geçer. Konusu kısaca şöyledir: Çin egemenliği altındaki Türkler büyük baskı altında ezilip görmektedir. Özgürlükleri için savaşan Türklerden bazıları da isyan suçlamasıyla Çin saraylarında tutsaktır. Onları kurtarmak için gelen genç yiğit Kürşat, liderleri olarak başlarına geçer. Çin imparatorunun kızı Kürşat'a âşiktir. Kürşat ikilemede kalır. Bir yanda aşkı, bir yanda milyonlarca soydaşının özgürlük kavgası. Aşkı karşısında çaresiz kalan Kürşat mücadeleden vazgeçer ve şunları söyler: "Haydi esirleri daha kuvvetli, daha temiz olanlar kurtarsın... Sen onların hakaret ve kin tükürüklerini yüzünden sil ve Hiyungyu'ya koş, Hiyungyu'na..."

Edebiyatımızda örneğine pek rastlanmayan bir gelişme bu. Türklerin kahramanı olan Kürşat'ın aşkını vatanına, ülkesinin,

soydaşlarının kurtuluşuna yeğ tutması. Olacak iş değil! Sonraki perdelerde Kürşat kararını değiştirerek Çin sarayına saldırı başlatır, bazı tutsakları kurtarır ama sevgilisi Hiyungyu ölür. Cesedi kollarının arasına alan ve kendisi de ağır yaralı olan Kürşat ölmeden önce, yine çok şaşırtıcı olan ve daha önce bir Türk kahramanın ağzından duymadığımız sözleri söyler: "Hiyungyu... Esirleri kurtarmak için seni feda ettim değil mi? Bütün kainatı senin için feda etmek lazım gelirken, seni esirlerin uğruna feda ettim. Ve hiç kimseyi de kurtarmadım. Kendime ve sana yaptığım bütün zulümlerin neticesi bu: Yüzlerce ölü... Benim gibi bir delinin arkasından taze ömürlerini bir kılıca veren bir sürü ölü... Ve bunların hepsinden, kainatın başından beri ölenlerin hepsinden daha kıymetli olan sen... Esirleri daha kuvvetli bir adam kurtaracaktır. Fakat sen kim kurtaracak Hiyungyu?" dedikten sonra, belki de bu söylevin en can alıcı cümlesini söyler Kürşat: "Bir milleti tekrar neşesine kavuşturmak, senin soluk dudaklarının kenarına ufak bir tebessüm

kondurmaktan çok daha kolaydır."

Kürşad, Türkçü-Turancı düşüncenin simge adı Nihal Atsız'a göre en büyük Türk kahramanı. Atsız'ın çıkardığı dergilerden birinin de adidir aynı zamanda, 1947'de. Bu derginin ilk sayısındaki yazısının başlığı da "En Büyük Türk Kahramanı: Kürşad"dır. Erdemlerini, yiğitliklerini, Türklük için yaptıklarını uzun uzun anlatır. Türk mitolojisinin en önemli adidir Kürşad.

Atsız, Sabahattin Ali ile henüz arkadaş oldukları dönemde ona bir piyes konusu olarak Kürşad'ı verir. Ne var ki, Atsız'a göre bu büyük kahraman, efsanevi kişilik, Sabahattin Ali'nin piyesinde aşkına yenilmiş, onu vatanına tercih etmiş aciz bir insan olarak gösterilir. Elbette Atsız için kabul edilebilir bir şey değildir bu. Araları ağırlar, Atsız bu konuyu işlediği ünlü romanı *Bozkuurtların Ölümlüğü*(1946) yazar.

Bundan önce, Konya'da tutuklu olduğu

hapishaneden Sabahattin Ali'ye bir mektup yazacak ve onu Nâzım Hikmet'le yakınlaşması konusunda uyacaktır: "Senin gibi bir dahi nazmedinin Nâzım Hikmet gibi bir iki satılık herife inanıp da kendi memleketinin aleyhine neticeler verebilecek fikirlere iştirakini senin zekananı kabil-i telif bulmam. Sen bir zamanlar adamakıllı milliyetperverdin. Bırkaç salak senin fikrini nasıl çeldi de şu zıkkıma meylettin anlamıyorum. Senin hiçbir zaman komünist olamayacağını biliyorum. Fakat biraz üzerine iradeni takın! Tam serserilikten vazgeçip, ananı ve kardeşini yanına aldığın ve hele tam Kürşad'ı bitirdiğin bir zamanda bu darbe hiç hoşuma gitmedi. Eserinin adını Kürşad yap. Bu eser sana, öyle zannediyorum ki iyi bir şöhet temin edecektir. Onun için bu tatilde bu piyesi muhakkak Darü'lbedayi'ye ver. Daha evvel de bir kere bana göstersen iyi dersdin. Nâzım'ı afalet göstermene lüzum yok. Onun dar kafasının içindeki kuş beyni böyle şeylere akıl erdiremez. Sanat ciheti için Faruk Nafiz'e gösterebilirsin. Hem zannederim Faruk senin ahabbındır."

Nâzım Hikmet-Sabahattin Ali

Eski gazeteci Osman Balıgil bir süredir ünlü yazarların, şairlerin yaşamalarını çok akıcı bir dille ve sürükleyici bir biçimde romana dönüştürüyor. Suat Derviş, Nâzım Hikmet'in annesi Celile Hanım ve Sabahattin Ali bunlardan bazıları. Yeşil Mürkekep (Destek Y., Kasım 2016) "Bir Sabahattin Ali Romanı" olarak sunuluyor. Sabahattin Ali ile Nâzım Hikmet'in tanışmaları Sertel'in çıkardığı ve o sırada şairin redaksiyon yaptığı *Resimli Ay* dergisinin yazhanesinde oluyor. Sabiha Sertel de dergidedir. Sabahattin Ali "Bir Orman Hikâyesi" adlı çalışmasını Nâzım Hikmet'e okuması için verir. Daha önce şiirlerini okuması ama yayımlaması değer bulmamıştı. Fakat hikâyeyi beğenir ve Zekeriya Sertel'e de gösterir: "Nâzım'a göre, Sabahattin'in orman işçilerinin hayatını anlattığı hikâye Alman romantizminin etkisi altında yazılmıştı ama konu ve içerik bakımından Türk edebiyatında bir yenilik oluşturuyordu. Ayrıca, sadece bu hikâyeyi okuyarak bile Sabahattin Ali'nin yetenekli bir yazar olduğunu anlamak mümkündü." (agy., s.56) Öykü 7 Eylül'de *Resimli Ay*'da yayımlanır. Yaz tatilinde İstanbul'da Pertev Naili Boratav'ın evinde kalmaya başlayan Sabahattin Ali, kısa sürede *Resimli Ay*'ın müdavimi ve tabii Nâzım Hikmet'in, aralarında sadece beş yaş bulunmasına karşın, öğrencisi, arkadaş olur. Ve büyük şair, topkırı Orhan Kemal gibi Sabahattin Ali'yi de romana yöneltmektedir 1930 yazında: "Bırak artık bu şiir içiçliğini Sabahattin, romana yönel!"

Nihal Atsız'ın Sabahattin Ali'yi uyarması hem nedensiz hem de boşuna değildir ama çok geçtir! Yazar uzun zamandır sosyalisttir ve Nâzım Hikmet'in en beğendiği romancıdır. Ve "memleket hikâyeciliğinin başında giden genç bir üstad"dır. *Resimli*

Ay'daki ilk karşılaşmaya ve hikâyesine dair Nâzım Hikmet sonra şunları yazacak ve onun aynı zamanda sosyalizm yoluna çoktan girmiş olduğunu da belirticektir: "Sabahattin'in ilk hikâyesini, o devirdeki *Resimli Ay*'da yayımlaması, yazarın, o zamanki edebiyat, dolayısıyla politik cereyanları arasında belirli bir safta yer alması demektir. İlk yazısını bize getirdiği Sabahattin'in antiemperyalist, demokratik temayülünü gösteriyordu.../... Sabahattin Ali'nin sosyalist idealleri benimseyiş her gün biraz daha kuvvetlendi. Sabahattin, Marx'ı, Engels'i, Lenin'i okuyor, uluslararası işçi ve halk hareketleriyle ve Türkiye işçi, köylü ve zanaatkarlarının hayatıyla, kavgasıyla yakından ilgileniyordu."

Tabii Sabahattin Ali'ye yolladığı mektuplarda da ondan övgüyle söz edecektir, Turgut Uyar'ın demesiyle "Büyük Gurbetçi'miz, dünya şairimiz Nâzım Hikmet: "Hikâye ve romanda bugün sen varsın, senden sonra Kemal Tahir var, sonra Orhan Kemal var, Suat Derviş var." Bunu dedikten sonra Sait Faik'e de değiniyor mektubunda: "Sait Faik diye bir yazarı var. Belki istidatlı, fakat hâlâ ne yapmak istediğini bilmeyen bir delikanlı. Onu senle birlikte, senden sonra bile saymıyorsam sekerliğimden değil."

Bilindiği gibi Sait Faik'le ilgili başlangıçtaki düşünceleri pek olumlu değildir şairin. Ünlü "Semaver" hikâyesiyle ilgili olarak 9 Mayıs 1936 günü *Akşam* gazetesinde Orhan Selim adıyla bir eleştiri yazar. Başta, kahramanı bir işçi olduğu için hikâyeyi ilgilie okuduğunu, fakat sonra bunun bir Amerikan mizah dergisinden uyarlandığı kuşkusuna kapıldığını yazarak şöyle bitirir: "İyi bir yazarı okudun sen biraz da memleketi bilmek, edebiyatı ciddiye almak icap ettiğini söylemek istiyorum." 20 yıl sonra, ölümünün ardından, bir radyo konuşmasında, Sait Faik'in hakkını teslim edecektir: "Ben Sait Faik'i çok severim. Bizim büyük hikâyecilerimizden biridir. Büyük hikâyeci, büyük şair. Bazen bedbindir, bazen ümitsizliğe kapılır. Fakat çok namuslu insan, memleketini çok seven insan..."

Atsız'ın düello çağrısı

Nihal Atsız'ın "Kürşad", Sabahattin Ali'nin "Esisler" olmuştur. Bir anlamda bu Sabahattin Ali'nin de gençliğinde sıkça yaşadığı 'esaret'i

gibidir. Çok ve sık aşık olup bir türlü karşılık bulamayan Ali, deyim yerindeyse aşk hususunda Kürşad'ın yerine geçip coştukça

coşmuştur. *Esisler*(1936) yayımlanır, Atsız çok ağır bir mektup yazar Ali'ye: "Sinirlerin hasta ise herkese acıdığımız gibi sana da acırız. Fakat sinirleri hasta insanların Türk millette telkin vermesini katlanamayız.../... Biz Türklerle siz komünistlerin, fikir sahasında anlaşmamıza imkan olmadığı için, toplu bir halde, yumruklarımızın hakkını verecek çarşımamız pek hoş olurdu. Çünkü fikirlerin halledemediği davalara kan halleder. Gerçi komünistler bu yiğitliği gösteremez. Fakat benim sana gayet samimi ve erkeğe bir teklifim var. Sen yedeksubay olduğun için süngü kullanmasını bilmen icap eder. Bu davayı kökünden halledilecek için benimle, şehirlere çok uzak bir yerde süngü ve kılıcı bir ölüm-dirim çarşımıza göze alacak kadar yüreğin var mı? Biz birbirimize ölüme kadar düşmanlık güdecek iki kümeyiz..."

Böyle bir düello olmaz. Ama Nihal Atsız *Orkun* dergisinin 16 Nisan 1944 tarihli 16. sayısında, aralarında Sabahattin Ali, Pertev Naili Boratav, Sadrettin Celal Antel, Ahmet Cevat Emre gibi isimleri 'aşırı solcu' olarak 'ifşa' eder, aralarında da Maarif Vekili Hasan Âli Yücel'in bulunduğunu iddia eder. Mahkeme sonucunda ihbar ettikleri beraat eder, fakat Sabahattin Ali, Atsız'a dava açarak onu 6 aya mahkûm ettirir.

Sabahattin Ali 2 Nisan 1948 günü, muhtemelen devlet görevlisi olan Ali Ertekin tarafından Bulgaristan sınırında katledildiğinde daha 41 yaşındadır!

ERCAN KESAL

Yollara atılan taşlar bahane*

Doktor arkadaşımın eşi, doğum öncesi istirahatini evde geçirirken, artık 80'li yaşlara gelmiş kayınpaladisiyle, bir süre birlikte ve çok iç içe yaşarlar. Böyle günlerin birinde, yaşlı kadının canı sıkılmasın, daha rahat vakit geçirsün diye laptopa yüklediği filmleri izlettirir ona. Filmleri izleyip bitiren annenin gelinine söyledikleri ise çok ilginç: "Bu çok güzel bir aletmiş kızım, yaşlanınca bundan bir tane de ben alayım, evde film seyredirim." Yeni tanıştığı teknoloji den ve onun nimetlerinden pek memnun kalan yaşlı annenin istikbale dair söyledikleri, karanlık bir kuyuya tutulan kocaman bir ışık duygusu uyandırmıştı bende. Yaşlıların ölümlü kurduğu bu nahif işikeyi, ancak yaşlanınca anlayabileceğimizi gerçeğini de unuttuk.

GECE YARISI, ISSIZ BİR TARLADAN GEÇMİŞ GİBİYİM

Babamın hastalığının ilerlediği ve yatağa bağımlı olmaya başladığı günlerde, daha çok, hayat ve ölüm üzerine konuşuyorduk. İşin doğrusu, bu bahisleri özellikle ben açmaya gayret ediyordum. Yakında kaybedeceğimi bildiğim bir insandan, şimdiye kadar edindiği

deneyimler ve tespitlerle ilgili bir "yaşam tüyosu" almaya çalışıyordum aslında. Bunca yıldan sonra, paylaşmak istediği bir şeyler olmaydı, değil mi? Hayata, dünyaya ve yapacaklarına dair bir şeyler, öneriler, birkaç ipucu belki.

"Baba, 'hayatın nasıl geçti' diye sorsalar sana, ne söyledin mesela, nasıl anlattırdın yaşadıklarını, geçen ömrünü?" diye sormuştum bir gün.

"Gece yarısı, ıssız bir tarladan, tek başıma geçmiş gibiyim oğlum" demişti.

İnsanlığın kaç bin yıldır cebelleştiği "varoluşsal sıkıntıyı", babamın ağzından bu kadar saf ve katışksız bir cümle biçiminde duymamın verdiği şaşkınlıkla, böylece bakıp kalmıştım. Babam, sohbetlerimizin bir yerinde, bir bahaneyle, artık hangi günlük gazetenin hangi saçma köşesinden nasıl bir dikkatle kesip cüzdanına yerleştirdiği bir gazete kupürünü uzatarak sorardı;

"Cördün mü bu haberi?"

Tahmin ettiğim gibi bir haber yine,

"Parkinsonun çaresi bulundu!"

"Bunlara inanma baba. Sana anlattım kaç kez. Bu hastalığın çaresi yok. Bak, ilaçların var, onlara idare edeceksin işte!"

O kadar masum ve içten bir savunmayla konuşurdu ki:

"Benim derdim hastalık falan değil oğlum. Yaşayacağım kadar yaşadım zaten.

Poyraz'ın(Poyraz benim oğlum ve o zamanlar 4 yaşında) sünneti olacak, sonra belki ileride düğünü. Yemekli toplantılarınız olacak,

davetlerime olacak, oralarda elim titremesin, üzerime yemek dökmeyeyim diye istiyorum. Başka bir derdim yok ki!"

Tarkovski'nin 6 Aralık 1986 tarihinde, ölümünden sadece birkaç hafta

önce, Paris'te bir hastane odasında güncesine yazdıkları geliyor aklıma;

"...Bacaklarımı kıpırdatamıyorum.

Kollarım da ağrıyor, bir çeşit nevrâji gibi bir şey.

Düğümlenmiş gibiler.

Çok yazıyım. Ölecek

miyim? Andruşka'yla (oğlu) sinema ve edebiyat hakkında konuşmalıyım. Ne bildiğini anlamalıyım..."

Evliliğimi sürekli erteleyip, kendince bahaneler bulmaya çalıştığım yıllarda, "Oğlum bir evlen artık. Ben çok yaşlandım. Senin evladını da göreyim, ondan sonra ölsem de olur" diyen babam, ayrılmak zorunda kaldığı bir mekâna, geri dönmemesinin bahanesi olacak şahsi eşyalarından birini saklar gibi, "birtakım nedenler" bırakıyordu hayatıma dair.

YAPACAK İŞLERİM VAR

Metin Erksan'a bir süre önce teklif ettiğim nehir söyleşi meselesinin, onu şaşırttığını, hatta rahatsız ettiğini anlamıştım.

"Sadece sinemaya dair değil abi, her şeyi konuşacağız. Buna ihtiyaç var üstelik. Ne düşündüğünü, ne söylediğini kalıcı hale getirilim" gibi cümlelerimin işe yaramadığını ilk gün anlamıştım, lakin yapacak bir şeyim de yoktu. Önceleri, "tamam" falan dese de sonra ıstaklık unutturdu meseleyi. Hiçbir şey konuşmamış gibi bir havaya büründü. Metin Erksan'ın "hayat hikâyesini"

anlatma konusundaki sıkıntısının nedenini düşündüğünde, onu, "artık yaşanacak olanlar bitti, şimdi yaşanmışlar sıralanacak" algısının rahatsız ettiğini anlamıştım. Bir süre bu konu aramızda hiç konuşulmadı. Bir akşam, hastalıklar ve tip üzerine konuştuğumuz

düşündüğümüz, belki de kendimi affettirmek için,

"Abi, ben sana yüz yaşına kadar ancak garanti verebilirim, lütfen daha fazla

ısrar etme. Hekimliği de çok zorlamamak

lazım!" dediğimde

"Baba, 'hayatın nasıl geçti' diye sorsalar sana, ne söyledin mesela, nasıl anlattırın yaşadıklarınızı, geçen ömrünüzü?" diye sormuştum bir gün. "Gece yarısı, ıssız bir tarlalandan, tek başıma geçmiş gibiyim oğlum" demişti.

GÖKHAN HORZUM

Kalktı göç eyledi Avşar elleri

gözlerinde, hem cümledeki ironiyi fark eden, hem de ona çocukça bir safiyetle inanan duygusunu yakalamıştım. Heyecandan tikanır gibi konuşmuştum: "Yahu doktor, müthişsin sen, müthiş. Biliyorsun, fazla yaşamak gibi bir takıntımlı yok. Yaşayacağım kadar yaşadım işte. Ama, birkaç işim var, onları bitirmeliyim. Birisi bu 'Türk Sinema Tarihi' meselesi, bir diğeri de, çok önemli birkaç senaryom var, onları yazmalıyım."

Cebinden birkaç küçük eşyasını çıkartmış, gizlice divanın altında bir yere bırakmaya çalışıyordu Metin Erksan...

BELGESELCİLER BOŞUNA ARAMAZLAR

1973 yılı... Lütfi Akad ve eşi, Şehir Tiyatroları'nda bir oyun seyretmeye gidiyorlar. Oyun ara verdiğinde yanlarına, TRT'de çalıştığını söyleyen genç bir kadın geliyor ve kendini tanıtarak, "Lütfi Bey'in belgeselini yapmak istediklerini" söylüyor. Lütfi Bey gülerek, "Ben daha gençim efendim, siz kendinize belgesel yapacak daha yaşlı birini bulun" diyor. Genç kadın, "Sayın Akad, teklifimi düşünün, sizi tekrar arayacağım" diyerek gidiyor. Hayatının belgesel yapılması önerisine can sıkılan Lütfi Bey, "Kadının konuşma edasında, 'belgeselin yapılmadan ölürsen suç benim değil' gibi bir hava vardı" diyor anılarında. Belgesel niyetlisi kadın daha sonra birkaç kez daha arayarak not bırakıyor, ama iş sonuçlanmıyor. Aradan iki yıl geçiyor ve 1975 yılında, üstelik bir haziran günü, Lütfi Bey sıkı bir üstümsunucunda yatağa düşüyor. Ateş, öksürük vs... Yatağa düştüğünün ikinci günü evdeki telefon çalıyor. Telefonu açan eşi biraz sonra kafasını uzatıyor ve: "Lütfi, Ankara'dan arıyorlar, o hanım" diyor. "Hangi hanım?" "İşte o belgeselci!" "Eyyvah" diyor Lütfi Bey. "Galiba ölüyorum. Yoksa niye arasınlar?" Ondaki bu tuhaf telaşı gören eşi merak ederek soruyor: "Kim bunlar Allah aşkına?" "İşte o belgeselci." "İyi de, ne var bunda telaşlanacak?" "Öyle deme, bunlar boşuna aramazlar! Söyle aramasın beni. Niyeti yok, ölmeyecekmiş de. Umudunu kessin benden"

"Neşe Karaböcek'in bir şarkısından.

Bir zamanlar çok entelektüel evimizde Salih Nazım Peker'le, ben yazı yazardım, o müzik yapardı. Dünyayı kurtarmaya çalışırken biz, donlarımızı düşünüyorduk, onları kim yıkardı? Köşe odada o kalırdı, ara odada ben kalırdı (M'yi özellikle koymadı şiirsel devam etsin diye).

Binlerce kaseti vardı Salih'in, bildiğin bantlı kaset... Şimdi söyleyince bir garip geliyor insana. Kaset vardı ve dahi CD vardı. Salih ne zaman karşıya geçse Kala'nı yağmalayıp gelirdi. Adını sanını duymadığım bir sürlü insan. Moğol gırtlaklarından Cezayir'i dağlarına doluşup dururduk ama ben benden alın Nusret Fatih Ali Han olmuştum. "Bu ne lan!" dedim. "Bu sesse bizim çıkardığımız ses denmemeli! Nerde dinleyebiliyoruz babayı. Getirelim Türkiye'ye." "Oldu" dedi, Salih üzüntüyle. "Bir zamandır ölü kendisi." Ama olsun, ben kusanca değil belkisi hazmedene kadar dinledim Nusret babayı. Hatmettim ve de nerdeyse hatmettim. Peştun konuşmaya başladım bir yerden sonra evde. O sırada Salih canı çektiği için ırmık helvası yapıyordu, fazla yaptığı için de apartmana dağıtıyordu, babaneminin seneyi devriyesi diyerlerken. Hâlbuki ben babanemi hiç görmemişim bile.

Yan komşumuz yüzünü bir kere bile görmediğim bir emekli albay ve avnesi ya da ailesiydi. Sesleri çıkmazdı. Ben hayatımda bu kadar sesleri çıkmayan bir aile duymadım. Zaten onları da duymazdım. Bence emekli albay aileyi öldürmüş içlerini formaldehitte doldurmuştu. O yüzden hiç sesleri çıkmazdı. Ama bize çok kızardı ses çıkarıyoruz diye.

Ki bazen yapardık doğrudur. Bazen eve çok fazla müziyen gelirdi. Replikasgelirdi, Nekrops'nin bir kısmı gelirdi, bol bol İstanbul Blues Kumpanyası gelirdi, Brenna MacCrimmon, Ulaş Özdemir gelirdi. E şimdi bu kadar müzikçi bir araya gelir de müzik yapmadan durabilir mi? Bundan daha saçma bir şey olabilir mi? Cem Şeşin diye birini yapmaya çalışırlardı sürekli. Ben de derdim "Kim lan bu Cem Şeşin?" Sonradan öğrendim ki jam session yapıyorlar. Bizim eve girince tek Cem bizim başçı Cem'miş. Ki o da güne kadar çok tatlı bir adamdı. Kafası hep yüksekte dolıyordu. Bu müziyen tayfası böyleydi. Kafaları hep biraz yüksekti bu

müziyen tayfasının. Zaten kelimelerle değil notalarla anlaşılan adamlardan korkakcasın arkadaş. Bu jam session hadisesine ben de karıştırdılar bir ara, dediler "Göte mutfaktan ne buluyorsan, sen de çal." "Böyle müzik mi yapılır lan!" dedim. Meğer müzik, zaten böyle yapılmıştı aslında. Çok güzel içilen, çok güzel müzik yapılan, yan komşumuz emekli -belki de o zamanlar daha emeksizdi tam hatırlamıyorum- albayın bize çok güzel tehdit mektupları yazdığı zamanlardı o zamanlar.

"Defalarca uyarılmanıza rağmen..." diye başladıkları çok güzel bir el yazısıyla yazılmış tehdit mektuplarımız ve bizi mahkemeye vermeye kadar götürdüğü iş. İki tane ayı gibi heriflik dövsek mi diye düşündük ve fakat ayı gibi cüsselerimizin içinde iki tane ceylan yavrusuyduk be aslında! Dövmemiz ki kimseyi. Yağmur yağmayan günlerde neden yağmur yağmıyor diyerek melankolik olabilen hisli adamlardık düşün. ırmık helvasının dibini bayat etmekle süpürürdük düşün.

Bir gün çeke çeke teybin yanına getirdi beni Salih. Kulaklığı taktı kulağıma hiç unutmam. "Kapat kafadaki her şeyi" dedi, "Bunu bi dinle." Bastı düğmeye. İnceden bir bağlama girdi, biri inceden inceden dövrken bağlamayı, kalından kalından dövmeye başladı. Lan dedim ben bu tavır bir yerden biliyorum. Neşet Ertaş'a benziyor. Sonradan anladım ki meğer Neşet Ertaş'a benzeniyormuş. Neşet Ertaş ona benziyormuş. "Aman gene göç eyledi de Avşar ellerieeeee ellerieeee" diye bir girdi, bayılmışım. Sesten neşterini gırtlığımdan taktı, böğrüne kadar çekti, toprak döküldü içimden dışarı. En son 1992'de bir Röno steysinın bagaj kısmında batmakta olan günü izleyerek Toroslar'dan Akdeniz'e inerken Grup Yorum'dan İnce Memed dinlediğimde böyle hissetmişim. Kireçli, beyaz yakın bir toprak akıp gitmişti içimden yere.

Salih'e döndüm. "Bu kim baba?" dedim. Nusret Fatih Ali Han'ın duvarından duvara vuran bu ses kimin sesidir! Dedi ki, Muharrem Ertaş'ın sesidir. Ve dahi kendisi Neşet Ertaş'ın babasıdır. Hacı Taşan'ın ve dahi Çelik Ali'nin ustasıdır. Dedim, bir bağlamaya bir sesle bu nasıl yapılır! Dedi, ben de yıllardır onu arıyorum. Daha bulamadım.

YARA

"Derin bir yara iziniz varsa, o bir kapidır."

Clarissa Estes

15 - yüzyılda Japon komutan Ashikaga Yoshimasa'nın çok sevdiği Çin porseleni çaydanlığı kırılır. Komutan çaydanlığın onarılmasını ister ve Çin'e geri gönderir. Çaydanlık kırıkları metallerle tutturulmuş biçimde, eskisinden de beter halde geri gelince Yoshimasa sonuçtan hiç memnun olmaz ve Japon zanaatçıları göreve çağırır. Zanaatkarlar, kırılmanın izlerini gizlemek yerine altın varakla iyice belirginleştirerek Yoshimasa'nın havak kırıklığını memnuniyete dönüştürürler. Kintsugi sanatı işte böyle doğar.

Kintsugi sanatının ardındaki felsefeye göre

bir eşya ya da bir insan hasara uğramış ve kırılmış ise taşıdığı iz kıymetlidir. Bu yüzden önceki halinden çok daha değerlidir. **Kırıklar, izleri gizlenmek için değil, bilakis daha da vurgulanmak içindir.** Hasara uğramış insanlar için de durum farklı değildir. İnsan, hiç acılamamış gibi, hiç hata yapmamış gibi, hiç kırılmamış gibi yapamaz. İçimizdeki oyukları, kalbimizdeki kırıkları altınla doldurup yaşamışlıkları kutsamak, yaraları kutlamak, izlere müteakkip olmak, açıkça, kasten ve herkesten önce kendine dürüst yaşamının tek yoludur bana kalırsa. Hem bazı yara izleri eskisinden de güzel yapar insanı.

Tipki "Dünya herkesi kırar ve sonra pek çok insan işte o kırık yerlerinden güçlenir" diyen Hemingway gibi.

Tipki "Yara, ışığın içine sızdığı yerdir" diyen Mevlana gibi.

Tipki Yunan mitolojisinin yaralı şifacısı Chiron gibi.

Chiron evlilik dışı bir çocuktur. Annesi tarafından terk edilmiştir.

Tanrı Apollon tarafından

büyütülen Chiron, onun eğitimi ve gözetimi altında birçok yetenek kazanmıştır. Kahin, doktor, öğretmen ve müzisyen olarak yetişir. Öylesine usta bir müzisyen olur ki, o müzik yaptığında gökyüzündeki yıldızların bile durup ona kulak verdiği söylenir. Günlerden bir gün, arkadaşı Herkül savaş sanatları dersi alırken, Hydra adı verilen yılanın zehrine batırılmış okunun ucu ile yanlışlıkla Chiron'u bacağından yaralar. Chiron ölümsüz olduğu ve ölemediği için, bu yarayı yaşamı boyunca taşıyacak ve sakat kalacaktır. Kendi yarasını iyileştirmek için yöntemler geliştirir; ilaçlar yapar. Bu sayede tıp alanına büyük hizmetleri olur, tüm savaşçıların savaş yaralarını iyileştirecek formülleri bulur. Chiron'un yarası, kendimizi savunma ihtiyacı bile duymadığımız ve yakınlarımızdan gelip etimize saplanabilecek zehirli oklar olduğunun kanıtıdır. Chiron'un miti, bizi öldürmeyen yaraların bizi çözümleneceğinin sembolüdür. Chiron'un şifacılığı, yaraya rağmen sevgiyi koşulsuz sunmanın iyileştirici gücünün müjdecisidir.

Bazen insanın gövdesinde derin bir yara açılır, kalbine teğet geçen. Kırık, hasarlı ve belki de kusurluyuzdur. Ama hâlâ değerli. Sadece efsaneler değil, yaşadığımız gerçeklikler de gösterir ki yara en büyük öğretmendir. Darbeyi her nereden aldysak, artık o yerin uzmanıyızdır. Kintsugi kasesi gibi eşsiz bir eser, Chiron gibi yaralı bir şifacıydır. O derin yara izinin bir kapı olduğunu görebiliriz, kendimize o kapıyı aralamaya izin vererek.

Bu kez bir yazıyı sözle değil de ezgiyle bitirmek isterim. Haydi arama motorunuza Kalben - Yara yazın ve yaraya gülümseyin. Ve yarayı önemseyin.

Bazen insanın gövdesinde derin bir yara açılır, kalbine teğet geçen. Kırık, hasarlı ve belki de kusurluyuzdur. Ama hâlâ değerli.

İllustrasyon: Gül Çetin
@gul_batmanoglu_cetin

Bir Güneydoğu Avrupa faaliyeti olarak Instagramcılık

NEVŞİN MENGÜ

Güneşli bir pazar öğleden sonra yolum Akaretler'e düştü. Caddede yeni kafeler, restoranlar açılmış cıvı cıvı. Kafelerin başında değil de, bir reklam ofisinin camının başında kıyametler kopuyor. Genç kızlar saçlarını savuştura savuştura, dudaklarını büze büze; oğlanlar da seri köz getir ifadesiyle, neon lambalarla üzerlerine birtakım özlü sözümüştü şeyler yazılmış camların önünde poz üstüne poz veriyor.

Gerçekten süper acayip bir görüntü. Kızlar da oğlanlar da aynı camların yanında aynı pozları veriyor. Pazar kalabalığına aldınış etmeden, kızlar kalçalarını dışa doğru fittiriyor, oğlanlar kaslarını falan kaldırıp garip haller alıyor. Herkes kendi Instagram'ını Akaretler'de verdiği pozlarla süsleme peşinde. Yaşlı nine gibi huysuzluk edecek, sosyal medya işiyle kötü, böyle beter diyecek değilim.

Ne var ki bu yaz bu mesele üzerine farklı coğrafyalarda az çok gözlem yapma imkânı buldum.

Yazın bisiklet antrenmanı yapmak için Alexandropoli üstü Thasos rotasını takip ettim. Bütün Balkanlar Thasos'a akıyor. Thasos Balkanlar'dan arabayla ulaşabilecek bir Yunan adası olduğu için Sırbistan, Bulgaristan ve Romanya'dan insanlar adeta akın akın geliyor. Balkan gençleri de Instagram kölesi. Adanın her köşesinde gençler poz verme yarışında. Dibi mermer tozu olduğu için beyaz turkuaz deniz, adanın batı ucundaki kıpkırmızı nefis gün batımı kimsenin umurunda değil; kızlar ha bire dudak büzüyor, oğlanlar ha bire biceps şişirip karın kaslarını sıkıyor. İşin en acayibi de, bunu yaparken kimse en ufak bir çekince, utanma, sıkılma duymuyor. Hani insan seksi poz verirken falan hafif bir utanır ya da ne bileyim kendini hafif

aptal gibi, sersem gibi hisseder ya... Bu kızlarda, bu oğlanlarda bu histen zerre yok. Çünkü bu yeni jenerasyonun dünyasında yeni normal, kendince güzel enteresan bulduğu her noktada poz vermek. Bulduğu şeyin resmini çekip post etmek değil, bulduğu şeyin önünde kendi görüntüsünü sunmak.

Yunanistan'dan yaklaşık 1 ay kadar sonra ise Danimarka'ya Kopenhag'a gittim. Gün içlerinde vakitim boldu, kenti baştan aşağı arşınladım. Nehir kenarında oturduğum kahve içtim, otobüse bindim şehrin bambaşka bir ucuna gittim. Bisikletle dolandım durdum. İşin acayibi bir tane bile dudak büzmeli, kas şişirmeli poz veren görmedim. Dahası fotoğraf çeken, çekilen görmedim. Eh tabii Kopenhag bir Akaretler değil! Özdeyişli neon lambalı camları falan yok eziklerin!

Acaba bizim hayatlarımız çok sıkıcı, çok felaket de, Instagram'da yapay hayatların peşinde mi koşuyoruz?

Şaka bir yana, güzel ağustos ayında Danimarkalılar da, hem de kentin içinden, denize giriveriyor ama nedense gençler dudak büzmeli poz vermeden önce denizin, güneşin tadına varmaya bakıyor.

Tüm buna kültürel fark diyip geçmek mümkün tabii. Biz Balkanlar fıkır fıkır kanı kaynar insanlarız, eğlenceye düşkünüz, Instagram bir yanıyla bizlere cuk oturuyor tabii. Ama bir yanıyla da şunu düşündüm; acaba bizim hayatlarımız çok sıkıcı, çok felaket de, Instagram'da yapay hayatların peşinde mi koşuyoruz? Daraltılmış dünyalarımız aslında bizlere dar, çok mu bunaltıyoruz da en basit ve ucuz eğlenceye başvuruyoruz, poz veriyoruz, verilmiş pozlara bakıyoruz?

Belki de Kuzeylilerin aksine bizler, 40 yılın başı güzel bir yere gidebiliyoruz ve 40 yılın başı güzel bir şey görebiliyoruz. O yüzden de hemen onu belgelemek istiyoruz. Kuzeyliler için ise hayat rahat, kentler sakın ve güzel. Basit bir gün batımını izlemek için, nehir kenarına sakince yürümek yetiyor. Korna sesi, hava kirliliği yok. Bir yere seyahat etmek için aylarca sıkıntı içinde para biriktirmeye gerek yok. Hayat tatlı tatlı akıyor. Kuzeyliler hayatın akışını belki de böyle hisseder, görerek yaşıyıp gitemeyi seviyor. Bizler ise Kararış hayatlarımızda gördüğümüz her neon pırıltısını hayat ışığı sanarak illa belgeleme peşinde koşuyoruz.

KUŞANMIŞIM HAREKETSİZLİĞİ

Garip şeyler düşünüyorum
Daha önce hiç düşünmediğim kadar
Yorgunum, durgun, fazlasıyla sakın.
Yağmura seslensem, bahardan gelir selam.
Güneşin muskası ellerime dolanan
Taksitle şefkat, peşin fiyatına günah çıkarmaya
Epey hırpaladı bu yüzünün yüzüzlüğü.
Aşkın üstüne kireç dökmüş gibi tüm şehir
Kuşlanıyorum yalnızlığından
Bir karanfil tadını bırakırken ağzıma
Kuşanmışım hareketsizliği.

Çılgınlarla örtünüyorum geceleri
Alçaktan uçuyor gibi tüm martılar
Gagalarını gırdadıyor pek çoğu.
Biriktirdiğim gölgeler askıdan düşüyor.
Bir noksanlık ki tamamlamamışım.
Pıhtılaşmış gibi günün saatleri
Sözcükler cümlelere yetmez.
Heceler bağlanmıyor birbirine.
İmlası düzelmez bu hayatın.
Ne beklediğimi de bilmiyorum
Ama geliyor, hissederim.
Soğuk, aheste ve tekinsiz...

ALU DENİZ USLU

ZEHRA ÇELENK

Geride kalan

her şeyi mahvettin, beceriksiz kız.

Selma'yla kızı Özge akşam yedi civarında geldiler. Selma salona dalar dalmaz kokuyu aldı. "Ooo Ömer Bey'imiz bizden önce varmış, hayret." Kendine özgü sarılma(ma) stiliyle havaya iki öpücük kondurduktan sonra Özge'yi hemen banyoya yolladı, elini yüzünü yıkasın diye. Kız buna bozulduysa da belli etmemeye çalıştı. Musluk açıldı kapandı bir, Özge otuz saniyede geri döndü. Annesine inat olsun diye elini yıkamadan çıkıtığına yemin edebilirdim.

Dört yıldır görmediğim yeğenim geçen ay on dokuzuna basmış olmalıydı. Çuval gibi bisileri, yüzünün yarısını kapatan saçlarıyla bunu gizlemek için özel çaba harcıyorsa da çok güzeldi. Selma'ya çok benzeyordu ama kemerli burnunu benden almıştı. Bana da benzeyordu! Bunu fark etmek birden derin bir şefkatle doldurdu içimi. Kendime çektim, sarıldım sıkıca. Çenem boynuna denk geliyordu. "Ne kadar büyümüşsün," deyince yarım ağır bir gülümsedi.

Tam yemek hazır olduğunda Ömer alarmı kurmuş gibi uyanıp mutfağa daldı. Kucakladı Özge'nin ayağını yerden kesti, Selma'ya yanağından şap diye öptü. Pire gibi ocağa

zıplayıp tencerenin kapağını kaldırdı. Sarmaları art arda ağzına atmaya başladı. "Acıkışım yav. Katarlıların snack menüsü hiç çekilmiyor, salak gibi ekonomide geldim bi de..."

Selma, Ömer'i gülümseyerek süzüp, "hiç değişmemişsin," dedi. Ömer "sen de değişmişsin, daha da güzelleşmişsin," diye yanıtladı. Selma bir genç kız kakhahası patlattı. "Yalançı." Özge'nin yüzündeki ifadede kendi o yaşlardaki halimi görür gibi oldum. Selma büyüdü, çiçekli varlığıyla bulunduğu her ortamı avucunun içine alırdı. Onun yanında birden görünmez oluverirdin. Yeğenim bu duruma tepki olarak annesi onu gözlerden silmeden önce kendi iradesiyle görünmezliği seçiyordu, topa hiç girmiyordu. Gururluydu. Aynı ben.

Anne kız neredeyse hiçbir şey yemediler. Ömer her şeyi sildi süpürdü. Bu iştahına rağmen fazladan bir gram yağ yoktu bedeninde. "Günlük sporumu kısıt mıyorum" deyip göz kırptı. Selma güldü, "iğrençsin." Özge çapkın dayısının, yatak materalarını ima ettiğini benden önce anlayıp gülümsedi.

Selma sırf laf olsun diye, "Ee," dedi, "evlenmeyi falan düşünmüyo musun artık, otuz beşine geldin." Ömer enginar a çatalını batırırken, "Yok ya, evlilik nedir..." dedi. Evlilik ancak çocuk yapmanın bir bahanesi olabilir di, onu da hiç düşünmüyordu. Yeğen sevgisi ona yetiyordu. Selma, yeğenini beş yıldır ilk kez gördüğünü hatırlatınca tehlikeli sulara dalmış bulunduk.

Şu dünyada üç kardeşlik, birbirimizi doğru dürüst görmeden yıllar geçiyordu. Anımla babam boşandıklarında babam Selma ve Ömer'i almıştı. Ben annemle kalmıştım. Ömer koleji yatılı, üniversiteyi yurt dışında okumuş, yıllarca ülke gezdikten sonra IT uzmanı olarak Tayland'a yerleşmişti. Selma kolejden sonra bir mühendisle evlenmişti. Uzakta değil, Kuzguncuk'ta oturduğu halde Üsküdar'daki kardeşini yıllarca görmemeyi

başarıyordu.

"Ama sen de hiç çıkmıyordun ki evden şekerim. Dayanamıyorum işte bu eve ben, anla n'olur... Neyse sık sık görüşürüz bundan sonra..." demesiyle irkildim. Cenazesine bile gelmediği öz annesinden bir tür şehir içi seyahat engeli gibi bahsediyordu.

"Çıkamaz ya, ev kuşu o, kaç kez bilet gönderdim, gelmedi," diye Ömer de kendini aklayıverdi. Bir kez adıma rezervasyon yaptırmıştı. Annemin hastalığının en ağır zamanlarıydı. Bırakıp Tayland'a Mayland'a gidemeyeceğimi bal gibi biliyordu.

Dayanamadım artık. "Niye geldiniz ki?" dedim. Özge'nin irkildiğini fark etsem de sürdürmedim edemedim. "Niye şimdi yani? Annemi topağavereli üç hafta oldu. Hastanedeysen kaç kere çağırдың sızı. Cenazeye gelirdi bari insan ya... Annemizdi o bizim, annemiz!" Saatlerdir boğazımda duran yumurkula beraber ben de yerimden fırladım, camın önüne gittim. Arkadan fısıldaşmalarını işittim. "Ya ama... / Neyse dur üstüne gitme şimdi hassas..."

"Hassas diyor ya, delireceğimi!" diye döndüm hissimla. İçimde ne varsa saydım döktüm. Onlar gitmişti, ben yıllarca hasta annemle kalmıştım. Yalnız annemi değil, beni de terk etmişlerdi. Bunu ben istemişim, evet. E annemizdi o bizim, yalnız mı kalsaydı! Babam kadar eğlenceli biri değil diye, ömrünü bakımevlerinde, yabancılarla mı geçirseydi?

"Eğlenceli mi? Konu bu mu yani Şeyma?" diye sinirle bir kahkaha patlattı Selma. Siniri bile kahkaha formunda döklüyordu dünyaya. Özge'yi hızla içeri yolladıktan sonra saydı döktü. "Annem ruh hastasının tekiydi, bal gibi biliyosun bunu... Babam onu bu yüzden terk etti, bizi kurtarmak için. Kaç kere sudan sebeplerle sıraya geçirip dövdü hepimizi... Ömer okula gidemedi bi' keresinde bi' hafta, hatırlamıyo musun ya? O günden beri bi' annem yok benim! Sen istedin Şeyma kalmayı, sen kendini kurban ettin..."

Bu kez cam önü sırası Ömer'deydi. Tükürür gibi deşti ruhu, hasta kani!" deyip gitti. Ağlamaklı olmuştum, annemin sesini duydum yine, kulaklarını tıkadım. *Ölü anana laf ettirdin, hayırsız...*

"Hayir değildi," dedim, "tamam biraz asabıydı ama annemizdi o bizim, annemiz! Babam onu hiç sevmedi. Selma'ya hamile kaldığı için evlenmişler sırf... Rahmetli nenem de ayırmış çocuklarını, biliyosunuz işte. Hiç sevilmemiş o. Nasıl bilsin ki sevmeyi..."

"Ya yeter abi..." diye döndü, masaya yumruğunu vurdu Ömer. "Kırk senedir aynı terane... Stockholm sendromunu"

İnsanlar akıp giden hayatta kayıp düşmemek için sağlam manevra kabiliyeti ediniyor. Herkes eninde sonunda kendinden başkasını düşünmez hale geliyor. Senin tek düşünemediğinse kendinsin. Kozasından çıkamamış böcek, sensin.

tutulmuşsun kızım, haberin yok senin...

Hayatın bitti hayatın, o cadiya hizmetçilik etmek için kendini kuruttun. Eli ayağı tutarken hepimizin çocukluğunun içine etti. Sonunda kötürüm düştü, sen yine elinden kurtulamadın... Yeter artık bitti gitti, biz affedemeyce, Allah affetsin onu. Bu evi de satıcaz, sen de yeni bi' hayata başlayacaksın... Bu kadar."

Der demez Selma'yla göz göze geldiler. Selma ufak bir kaş hareketi yaptı. Ömer çekmirdi. "Neee? Bi' de üç gün bunu mu söylemeye uğraşıcaz... Satıcaz tabii, babamın bu ev... Adamı da o bitirdi, almış yaşımda kalpten gitti dağ gibi adam ya... Yeni iş kuruyorum ben, ayrılıyorum şirketten, desteğe ihtiyacım var... Hem dört odalı evde n'apıcaksın zaten kukumav kuşu gibi? Kendine minnak, temiz bi' yer alırsın. Çıkarırsın bu zindandan, insana benzersin biraz, şu haline bak ya!"

Demek bunun için gelmişlerdi. Tahmin edemediğim için kendimi salak gibi hissediyordum. İnsan bakkal, market ziyaretleri haricinde neredeyse yirmi yılını bir evde geçirince gerçeklikle bağlarını epey yitiriyor. Hayatın ne kadar sert ve acımasız olabileceğini unutuyorsun. Dört duvar seni sarıp sarmalıyor. Dışarda hayat akıp gidiyor. İnsanlar akıp giden hayatta kayıp düşmemek için sağlam manevra kabiliyeti ediniyor. Herkes eninde sonunda kendinden başkasını düşünmez hale geliyor. Senin tek düşünemediğinse kendinsin. Kozasından çıkamamış böcek, sensin.

Annemin odasında ağlarken Özge geldi, yanıma oturdu. Döndüm baktım, cebinden bir tabla çıkarmış, sakince tübün sarıyor. Dehşet içinde, "ne zaman sigaraya başladın sen? Sağlığa çok zararlı ama güzelim..." deyince beş yaşında bir çocukmuşum gibi şefkatle gülmüsedti. "Anneme başka türlü nasıl katlanabilirim sence?"

Sardığı sigarayı bana uzattı. Rüyadaymışım gibi aldım. Özge, bir gözü kapıda, çakmağıyla sigaramı yakarken annemin sesini duydum. *Hep kötü bir çocukturn sen, biliyordum.* Sigaradan öyle derin bir nefes çekmişim ki, öksürükten boğulacak gibi oldum. Yeğenim şefkatle sırıta dokundu. "Geçecek," dedi, "nereye gitme, gelecek."

bavulumda dizeler

Nâzım Hikmet

**Seviyorum seni ekmeği
tuza banıp yer gibi
geceleyn ateşler içinde
uyanarak**

**ağzımı dayayıp
musluğa su içer gibi,
ağır posta paketini, neyin
nesi belirsiz,
telâşlı, sevinçli,
kuşkulu açar gibi,
seviyorum seni denizi
uçakla ilk defa geçer gibi.**

**İstanbul'da yumuşacık
kararıırken ortalık
içimde kımıldanan
bir şeyler gibi,
seviyorum seni "Yaşıyoruz
çok şükür!" der gibi.**

27 Ağustos 1960

Hayvan

ALI MURAT İRAT

Hayvan'a ilişkin bütün insan-merkezi tasarımlarımızın gözden geçirilmesi gerekiyor. İnsana ait olduğunu düşündüğümüz -ve tabii Hayvan'a asla ait olamayacağını düşündüğümüz- çoğu özellik, yanlış evren ve doğa tasarımı nedeniyle Hayvan'la yan yana gelemiyor. Örneğin Hayvan bir kişidir diyemiyoruz. Oysa insanı kişi olarak görmemize neden olan birçok özellik Hayvan'da mevcut. Ancak tasarladığımız hiyerarşik dünyada Hayvan, Aristoteles'ten bu yana alt kademelerde ve insan için sadece bir nesne. Onları düşündüğümüzde, onlara ilişkin bir argüman ileri sürdüğümüzde, onları konu ettiğimizde hep insan-hayvan ilişkisi kuruyoruz. Oysa Noske'nin de söylediği gibi insan-hayvan ilişkisinin dışında bir de hayvan-insan ilişkisi var ve bu ilişkiye neredeyse hiç kimse yaklaşıyor. Hayvan'ın nesne olma konumunu aşabilmiş değiliz.

Bu durumun kendisi hayvana insan arasındaki açıklığı artırıyor. İnsanın evrende kendisine biçtiği merkezi konumun kültürel ve tarihsel olarak sağlamlaştırılmaya çalışılması insanın da kurgu bir dünyada kendisini tek hâkim olarak görmesine neden oluyor. Aristoteles'ten bu yana durum bu. Peki o halde sorumuzu soralım: Hayvan bir kişi olabilir mi? Asıl soru budur. Bu soruya vereceğimiz her yanıt hem hayvana ilişkin davranış biçimimizi yeniden kurgulamamıza yol açacak hem de hayvana bakışımızı yeniden inşa etmemize yol açacak. Muhtemelen birçok kişi hayır yanıtını vermiş olmalı. Ancak ben böyle düşünmüyorum. Hayvan kişidir. En azından insana bir kişi olmasını gerektirecek ne gibi özellikler atfediliyorsa bunların Hayvan'da da olduğunu rahatça söyleyebiliriz.

Bunun dışında "insan-hayvan ilişkisi" olarak kurduğumuz çoğu tasarımı da hayvan-insan ilişkisi olarak değiştirdiğimizde var olan paradigmanın sıkıntıya düşeceğini görebiliriz.

Örneğin ormanda yürüyüş yaparken altmış yaşlarını devirmiş, yedi metre boyunda ihtiyar bir piton yılanıyla karşılaştığımızı düşünelim. Kim bilir yaşı ve yaşadığı deneyimler gereği belki bir bilge yılanıdır. Ancak biz bunu bilmiyoruz. Bay pitonu görmüş olmamız bizi ürktürecekti hatta tüylerimizi diken diken edecek. Ondan korkacağız çünkü eğer orada böylece katırsak bizi öldürme olasılığı yüksek. Muhtemelen onun bizi sıkarak boğma ve sonra da bir

bütün halinde yutma ihtimalinden dolayı hızla kaçacağız. Bu hikâye insan ve piton hakkındaki varsayımlarımızın doğru olduğundan hareketle bu şekilde yazıldı. Piton zararlıdır ve öldürür. Ve insan burada -doğa karşısında genelde olduğu gibi- mağdurdur. Öyleyse kaçmak ya da örneğin imkân varsa pitonu -o bizi öldürmeden- öldürmek doğru olacaktır.

Şimdi buraya kadar yazdıklarımı piton yerine insan, insan yerine piton koyarak bir kez daha okuyalım. Yani bir pitonun ormanda bir insanla karşılaşma anında düşündükleri, hissettikleri (yoksa hayvanlar düşünüp hissetmezler mi?) nelerdir acaba? Hadi diyelim ki parantez içinde yazıldığı gibi hayvanların yalnızca içgüdüsel ve kendilerine aktarılan davranış biçimleriyle hareket ettiğini varsayalım (ki böyle bir şey yok). Acaba

pitonun insandan önce onu öldürmek için hareket etmesi hangi genetik aktarım ya da doğal birikimin sonucudur? Sonuçta hiçbir hayvan sebepsiz öldürmez. Ya açtır ya da tehdit altındadır. Zevk için öldüren tek hayvan insandır.

Konuyu piton açısından daha da genişletelim. Bütün yılanlar her yıl yaklaşık elli bin insanın ölümüne neden olurken, insanlar evlerine kadar alıp "besledikleri" kedi ve köpeklerin bile iki milyonunu her yıl katliediyorlar. Ki yılanlarla insanın ilişkisi daha da vahim. Kendi yoluna giden bir yılan bile görüldüğü yerde hemen öldürülüyor. Yılan kültürle olarak "soğuk" ve "iğrenç" bir hayvan olarak kodlanmış. İlaç sanayinde kullanılmak üzere katledilen yılanların sayısının hadi hesabı yok. Buradan bakıldığında bay pitonun örneğin bizi öldürme refleksi bile aslında

meşru müdafaanın en meşru hali. Doğa, genetik ve kültürel aktarım (yoksa yine yalnızca insanların mı kültür oluşturabileceğini sanıyorsunuz?) yılanları ve diğer çoğu hayvanın insan gördüğünde hızla kaçıyor ya da saldırıyor olmasının nedenini anlatan milyarlarca deney ve deneyimiyle olgunlaşmış.

Hayvanlara ilişkin tasarımı gözden geçirilmesi ve değiştirilmesi şart. Hayvan kutsal değil, savunmasız değil, saldırgan değil, vahşi ya da evcil değil. Bu özelliklerin tamamı insan tasarımı. Doğada bu tür tasarımlar yok. Hayvan yalnızca yaşıyor ve henüz anlamlandırma ve bilgiyi anlama ve bağlama yerleştirme becerisinin yoksun hepsi bu. Öldürse de katletmiyor, yese de türlü soslara bulayıp bundan zevk almıyor. Sadece yiyor. Bu nedenle onlar için hakikat yaşamın kendisi. Ve yaşadıkları dünya asla -insaninki gibi- kendi çevrelerinde dönmüyor.

Zevk için öldüren tek hayvan insandır.

Nazım

15 OCAK

1902

Ressam bir anne ile memur bir babanın oğlu olarak Selanik'te doğdu.

1913

Dedesi Şair Nazım Paşa'nın etkisiyle şiir yazmaya başladı.

1918

İlk kez *Hala Serviler Ağlıyorlar mı?* adlı şiiri "Mehmed Nazım" imzasıyla Yeni Mecmua'da yayımlandı.

1920

Bahriye Mektebi'nde okurken zatülcenp hastalığı sebebiyle stajyer subaylık aşamasında ordudan ayrıldı.

1925

İstiklal Mahkemesi tarafından "On beş yıl Küreğe Konulma" cezasına mahkûm edildi. bunun üzerine Moskova'ya gitti.

1928

Güneşi İçenlerin Türküsü isimli kitabı Bakü'de basıldı.

1929

835 *Satır* isimli şiir kitabı İstanbul'da basıldı.

1935

1930 yılında tanıştığı, tutuklamalar nedeniyle bir türlü evlenemediği Piraye Altınoğlu ile evlendi.

1937

Simavne Kadısı Oğlu Şeyh Bedreddin Destanı kitabı yayımlandı.

1938

Askerleri isyana teşvik suçundan on beş ve yirmi yıl olmak üzere iki ayrı hapis cezasına mahkûm edildi.

ŞUBAT

1940

Kemal Tahir'in de bulunduğu Çankırı Cezaevi'ne nakledildi.

1941

Bursa Cezaevi'nde yazmaya başladı. *Memleketimden İnsan Manzaraları* kitabı yayımlandı.

8 NİSAN

Bursa Cezaevi'nde açlık grevine başladı. İstanbul Paşakapısı Cezaevi'ne götürüldü.

9 MAYIS

İmza kampanyaları ve *Nazım Hikmet* adında dergi çıkartıldıktan sonra annesi Celile Hanım da açlık grevine başladı.

10 MAYIS

Orhan Veli, Melih Cevdet ve Oktay Rifat da açlık grevine katıldı.

15 TEMMUZ

Cerrahpaşa Hastanesi'nde tedavi görürken serbest bırakıldı.

22 KASIM

Pablo Picasso ve Pablo Neruda ile Dünya Barış Ödülü almaya hak kazandı.

1950

1951

ŞUBAT

1962

Dördüncü eşi Münevver Berk'ten Mehmed isminde bir oğlu oldu. 49 yaşında hastayken askere çağrıldı. Ve Moskova'ya gitti. 15 Ağustos'ta Bakanlar Kurulu kararıyla yurttaşlıktan çıkarıldığı açıklandı.

Afrika ve Asya Yazarlar Birliği Misir Kongresi'nde başkanlığa seçildi.

1963

Moskova'da geçirildiği kalp krizi sonucu yaşamını yitirdi.

EMRE KONGAR

Aşka âşık bir komünist şair: Nâzım Hikmet

Nâzım Hikmet, yalnızca edebi yapıtlarıyla değil, kendini ifade ettiği çeşitli anı ve izlenimleriyle de "şeffaf" bir kişiliktir.

Günümüzün moda deyimini "şeffaflık", ünlü bir sanatçının, üstün nitelikli bir şairin adeta "yaşam ilkesi"dir.

Bu açıdan, Nâzım Hikmet'i çözümlemek, kişiliğini, sanatını ve elbette aşklarını da anlamak sadece bir "gözlem" ve "inceleme" sorunu olmaktadır.

***

Nâzım Hikmet'in yapıtlarına ve kendi ağzından yaşamına baktığımızda, özelliklerini şöyle vurgulamak bana oldukça gerçekçi gözüküyor:

"Önce insandır." Sevgi doludur. Her şeyi, herkesi sever. İnsanları, kadınları, dostları, toprağı, devrimi ve en önemlisi yaşamı!

Aşksız yaşayamaz; "Aşka âşiktır" adeta.

"Sonra şairdir." Bir insanın olabileceği en üst düzeyde duyarlıdır. Bu duyarlılığını edebiyatın

en üst dallarından birinde, şiirde dile getirir.

Tüm edebiyat dalları arasında şiirdi onu toplu bütünüleştiren. Tüm öteki dallar, şairliğinin duyarlığı, öz ve biçim bütünlüğü ve ahengi yanında, ikinci planda kalır.

"Daha sonra yurtseverdir." Doğduğu, geliştiği, ailesel ve duygusal köklerini borçlu olduğu toprağı asla unutmaz, unutamaz,

Deyim yerindeyse, "Ah vatanım!" diyerek verir son nefesini.

Paradoksal gözükcek ama, o yurdu uğruna verdiği savaş sonunda, yurdunu bile terk etmek zorunda kalmış, vatanı uğruna en büyük bedeli ödemiştir.

"En sonra da komünisttir." Aslında "disiplinsiz" bir komünisttir. Paradokslar adamıdır Nâzım Hikmet. Kendi bildiği, kendi duyduğu biçimde komünisttir. Bu nedenle de, dönemin resmi komünist partisi tarafından pek benimsenmez.

Bence önce insan, sonra şair, daha sonra

yurtsever ve en sonra da komünisttir ama insanlık için o artık sadece bir şairdir:

İnsanlığı, yurtseverliği ve komünistliği şiirlerinde yaşayan bir abidedir o.

Böylece belki de, "Önce şairdir, en sonra da şairdir" demek, tarihe daha uygun bir yargı olur.

***

Nâzım Hikmet'in kadınlarla ilişkileri ve düş kırıklıkları, annesi **Celile Hanım**'ın 1917'de babası **Hikmet Bey**'den ayrılması ve bu sırada Nâzım'a ders vermek üzere evlerine gelen **Yahya Kemal**'le yaşadığı büyük aşk ile başlar:

Annesinin **Yahya Kemal**'le evlenmesini istemez. Zaten **Yahya Kemal** de evlenmeye yanaşamamaktadır.

Hocasının babası olmasını istemez **Nâzım**, ama Yahya Kemal'in de etkisiyle aşk şiirleri yazmaya başlar.

Yıllar sonra, **Yahya Kemal**, köprü üstünde, hapiste olan oğlunun bağışlanması için dilekçesine imza toplayan sevgilisi **Celile**

Hanım ile karşılaşır ve imza vermemek için yolunu değiştirir.

Hiç kuşkusuz benim bile babamdan dinlediğim bu olayı **Nâzım** da duymuş ve üzülmüştür.

***

Bavul Dergi'nin Yazışlır benden "Nâzım'ın aşk hayatı" hakkındaki bir yazı yazmamı istediği zaman onun aşk şiirlerini irdelimeyi edebiyatçı dostlarıma bırakarak, âşık olduğu kadının özetlemeyi daha uygun buldum; elbette "şeffaf" bir şairin verdiği ipuçlarını, yani şiirlerini ve anıları izleyerek.

***

Sabiha Hanım.

Nâzım'ın çocukluk çağındaki ilk aşkı, **Abdülhamit Devri**'nin valilerinden birisinin kızı olan **Sabiha Hanım**'dır. **Nâzım**, **Sabiha Hanım** için "Gözleri siyah kadın o kadar güzelsin ki" nakaratlı ünlü şiiri yazdı:

Azize Hanım.

Nâzım 17 yaşında, ünlü bir doktorun baldızı olan **Azize Hanım**'a âşık olur. Ona da bir şiir yazar:

"Rüyaya daldırın şarabın sun
Önümde gönlümlle gelirken dize,
Şu yanan alnıma bir kere dokun,
Azize, gözleri nurdan Azize!"

Şükufe Nihal.

Bir Devrin Romani adlı eserinde **Halide Nusret Zorlutuna** şöyle anlatır:
"Şükufe Nihal okuduktan sonra, gülerek kâğıdı bana verdi. Bugün gibi hatırlıyorum, kâğıtta şairin o delişmen yazısıyla aynen şu kelimeler yazılıydı: Ben sizin için çıldırıyorum, siz bana aldırış bile etmeyorsunuz!"

İsmet Kür'e göre "Bir Ayrılış Hikâyesi" şiirini **Nâzım** onun için yazmıştır.

Nüzhet Hanım.

Nâzım ve **Nüzhet** çocukluk arkadaşlarıdır. 1921 yılında Moskova'da üniversitede öğrenciyken ani bir kararla evlenirler. **Nüzhet**'in ailesi bu evliliğe razı olmaz. İki yıllık birlikliğin sonunda **Nüzhet** hastalanıp İstanbul'a döner ve ailesinin de etkisiyle **Nâzım**'ı terk eder.

Yelena Yurçenko (Lena).

Nâzım 1925 Eylül'ünde ikinci kez Sovyetler Birliği'ne gider, daha doğrusu kaçmak zorunda kalır. Bu kez dişi hekimisi **Yelena Yurçenko**'ya (**Lena**) âşık olur. **Lena**, **Nâzım**'dan birkaç yaş büyük, **Nietzsche** hayranı, çok okuyan, kültürlü, hoş bir kadındır. **Nâzım**'la dünya görüşleri pek uyuşmaz, zaten ilişkisi de çok uzun sürmez, 1926'da evlenen çift, 1928'de ayrılır.

Piraye (Memet Fuat'ın annesi).

Piraye, **Nâzım**'ın kız kardeşi **Samiye**'nin

yakın arkadaşıdır. Kızıl saçlı, güzel ve kültürlü bir kadındır. Evli, bir kız (**Suzan**) ve bir erkek (sonradan benim sevgili Edebiyat Öğretmenim **İzgen Öksüzcü**) ile evlenen sevgili **Memet Fuat Bengi** çocuğu vardır. 1930'da tanışılır ve yeni bir aşk başlar.

1932'de **Piraye** kocasının ayrılır, evlenmeye karar verirler, fakat araya hapis girer. **Nâzım**'ın bir kırılmasıdan sonra 1935'te evlenirler.

Nâzım'ın 1938-1948 yılları arasında hapishanede geçirdiği umutsuz yıllardır. **Piraye** ve kendisinden boşanmasını önerir. **Piraye**'nin cevabı "101 yıla mahkûm olsan bile ben senin arkandayım, bunu böyle bil" olur. Fakat umutsuzluk ve hapishane hayatı aralarının yoğunlaşmasına yol açar ve **Nâzım** bu arada kendisini ziyaret etmeye başlayan dayısının kızı **Münevver**'e âşık olur. **Nâzım** hapisten çıktıktan sonra **Münevver** ile yaşamaya başlamış ve **Piraye** ile 1951'de ayrılmışlardır.

Cahit Uçuk

Nâzım ya buldım yazarı cezaevinden çıktıktan sonra ve tekrar girmeden önce edebiyat dünyasında destek olur ve aralarında yakınlaşma başlar. **Piraye** bu ilişkiye de çok kızmış ama sesini çıkarmamıştır.

Semiha Berksoy

1934 yılında Bursa Cezaevinde başlayan bir aşktır bu. **Piraye** ile evliyken de devam etmiştir. Ama birleşmeleri olanaksızdır; evlenmeyle sonuçlanmaz.

Sevgili **Zeliha Berksoy**'un annesi, **Semiha Hanım** bu tutkulu aşkı bana bizzat "**Nâzım** bir gece benim kapımın önünde *paspasın üstünde yatmıştı.*" diye anlatmıştı.

Suat Derviş.

Çok gençken tanışmış ve sonradan **Nâzım Piraye** ile evliyken 1935'te yine karşılaştıklarında yine yakınlaşmışlardır. Sonu gelmeyen bir başka aşktır bu.

"Resmi Metres" Münvevver Hanım

Münevver, **Nâzım**'ın dayısının kızıdır. Bursa'da hapisteyken başlayan bu aşk **Nâzım**'ın 1951'de Türkiye'den Sovyetler Birliği'ne kaçışıyla fiilen son bulur.

Tolga Şardan'ın yazdığı "**Komünist Masası'ndaki Nâzım Hikmet**" kitabından öğrendiğimize göre (Doğan Kitap, İstanbul,

2019), Devlet, **Münevver Hanım**'ı da takibe almış ve hakkındaki raporları "**Mahkûm komünistlerden ırarî Nâzım Hikmet'in metresi Münvevver Celile Andaç**" adıyla yazmıştır. Böylece **Münevver Hanım**, devlet tarafından resmen **Nâzım Hikmet**'in metresi olarak nitelendirilmiş olmaktadır.

Galina

Sovyetler Birliği'nde tanıştığı **Galina** adlı genç bir Rus doktor **Nâzım** için 1952 yılında yeni bir aşkın başlangıcıdır. **Galina** **Nâzım**'ın doktoru, eşi ve onu kontrol eden devlet görevlisidir.

Son aşkı "Saman Sarısı" Vera

Nâzım 1955'te **Vera**'yla tanışır, evli ve çocuklu olan bu kadına âşık olur.

Onu 1961'de yazdığı "Saman Sarısı" şiiri ile ölümsüzleştirir. 1960'da **Galina**'dan ayrılır ve kendisinden otuz yaş daha küçük **Vera** ile yaşamaya başlar: Sonunda onunla yaşadığı evin kapısı önünde, adeta onun kollarında ölür.

Gelsene dedi bana
Kalsana dedi bana
Gülsene dedi bana
Ölsene dedi bana
Geldim,
Kaldım,
Güldüm,
Öldüm...

***

Âşık, yurtsever, komünist bir büyük şairdi...

İnsan yüreğinden ve aklından aynı anda vuran çok iyi bir şiir gibi, hep aşkla, yurtseverlikle ve komünistlikle yaşadı... Büyük bir şair olarak öldü... Muhteşem bir şiir oldu!

Nâzım Hikmet aşksız yaşamamaz; "Aşka âşıktır" adeta.

Şiirlerin filmlerini yapmalı!

MURAT TIRPAN

"Sehervakti
habersizce girdi
gara ekspres
kar içindeydi

ben paltomun yakasını kaldırmış
perondaydım

peronda benden başka da kimseler yoktu
durdurdu önümde yataklı vagonun

perencerelerinden biri
perdesi aralıktı

genç bir kadın uyuyordu alacakaranlıkta ağız
ranzada

saçları saman sarısı kirpikleri mavi"

Nâzım şiir film yönetmiştir. İstanbul Senfonisi, Bursa Senfonisi, Kanlı Nigar ve Yeni Karagöz gibi kısa film sayılabilecek işler bir yana en önemli eseri bugün seyretme şansımızın olmadığı, ama bir gün bir arşivden çıkar diye umutla beklediğimiz Güneş Doğru filmidir.

Bu şiir her okuduğumda o ıssız perondaymışım da tren gara girip - önümde durmuş, ben de tren penceresinden ranzada uyuyan Vera Tulyakova'yı görmüşüm gibi hissedirim. Nâzım, Saman Sarısı'nda, tıpkı diğer şiirlerindeki gibi mekânları ve insanları öyle tasvir eder ki karantlık bir sinema salonunda olan bitene tanıklık eden bir izleyici gibi okursunuz yazdıklarını. Üst ranzada uyuyan siz olursunuz sanki.

Şairden sinemacı olur mu? Olur elbet, neden olmasın? Bilenler bilir, bilmeyenler duyduklarında haksız yere şaşırırlar, Türk edebiyatının büyük şairi Nazım Hikmet sinemayla yakından ilgilidir, senaryolar yazmış hatta film yönetmiştir. Şaşıranlara şunu hatırlatmak gerek, Nâzım özünde 'hikâyecisi' bir şairdir. Şiirlerinde kendine, ideolojisine, özete hayata dair hüznünlü ama umutlu hikâyeler barındırır; bunu yaparken insanları, nesneleri, tren garlarını, şehirleri ve hüznünlü mekânları kalemiyle resmeden bir şair. Dolayısıyla hikâyeye etmeyi iyi bilen bir olan Nâzım'ın sinemaya buluşmasında şaşılacak bir şey yoktur.

Nâzım'ın şiirleri sinemasaldır. Büyük Rus yönetmen Tarkovsky'nin sinema tarifini hatırlarsak bunu daha kolay anlayabiliriz. Tarkovsky sinemayı geleneksel Japon şiirleri olan Haiku'lara benzetir. Güş görsel tasvirler yapan bu şiirler bir filmde alınmış kareler, sekanslar gibidir. Nâzım'ın şiirleri de böyle tasvirler, anlar içerir. Zamanı ve mekânı iliklerinizde hissedersiniz okurken. Bir film izler gibi hayal edebilirsiniz mekânları, insanları ve tüm detayları. Tıpkı bir filmdeki karakterlerle özdeşleşmek gibi özdeşleşirsiniz büyük şairle.

Nâzım sanatında sinemasal anlatımdan

etkilensin, onu başarıyla kullanmıştır ama öte yandan sinemamızı bizzat etkilemiştir de. Bu hikâyeye aslında babadan başlar. Nâzım'ın babası Hilmi Bey, Cumhuriyet sonrasında Süreyya Sineması'nın müdürlüğünü yapmış, genç şair bu sayede sinemayla yakınlaşmıştır. Sonra tanıklık bir isim çıkar karşımıza, Türkiye sinemasının ilk dönemine damgasını vurmuş, on yedi yıl sinemamızı tekeline tutmuş bir isimdir bu: Muhsin Ertuğrul. Moskova'da tanıştı Ertuğrul, Nâzım'ın sinemaya girmesini sağladı, ona senaryolar ısmartlar. O dönemde Nâzım, Siyasî, daha çok da ticari nedenlerle Mümtaz Osman ve başka takma isimlerle bazı filmlerin senaryolarını yazar. Muhsin Ertuğrul'un ısmartladığı bu ticari filmlerden pek hoşlanmadığını, "Altılarına milyon lira verseler imzama koymam, hatta inkara bile razıyım" dediğini de biliyoruz. Ama bu filmler arasında Aysel Bataklı Damın Kızı, Leblebici Horhor gibi erken Türkiye sinemasının önemli filmleri de vardır.

Bildiğimiz kadarıyla Nâzım sinemayı bir yan uğraş olarak görse de senaryo yazmaktan, yazdıklarını beyazperdede görmekten hoşlanıyordu. Bursa Cezaevi'nden Piraye'ye yazdığı mektuplardan birinde satırlarını "yaşasın senaryoculuk" diye sonlandırmıştı. Öte yandan aklı, iyi hikâyesi olan, politik ve nitelikli filmler üretmekteydi, bunun için kendisi de yönetmenlik yapmak istemişti. Ancak dönemin yasaklı ve korkulan bir ismi olduğu, yıllarını cezaevinde geçirdiği için bunu yapması zordu. Yine de toplamda

beş film yönetmiştir. İstanbul Senfonisi, Bursa Senfonisi, Kanlı Nigar ve Yeni Karagöz gibi kısa film sayılabilecek işler bir yana en önemli eseri bugün seyretme şansımızın olmadığı, ama bir gün bir arşivden çıkar diye umutla beklediğimiz, şair Arif Dino ve Neyzen Teyfik'in de oyuncu olarak görüldüğü, dekorlarını Abidin Dino'nun yaptığı Güneş Doğru (1937) filmidir. Güneş Doğru da kolay çekilmemiştir. Çünkü tam o yıl Nâzım komünistlikten içeri alınmış ve ancak birkaç ay içinde kaldıktan sonra filme başlamıştır. Bu filmle belki de ilk defa istediği gibi sinema yapma şansına sahiptir şair. Güneş Doğru, adıyla şairin filmde on yedi yıl önce yazdığı ünlü şiiri Güneşi İçenlerin Türküsü'nü hatırlatır bize. Bildiğimiz kadarıyla, (uzun yıllar sonra çekilecek olan Man From Earth filmini öncelercesine) Victorya döneminden beri bütün insanlık tarihini yaşadığını iddia eden filmin karakteri ameliyat olduktan sonra bu kez de yine belleğini yitirip son on beş yıl hatırlamaz. Kendisini mütareke döneminde zannedip, birden Türkiye Cumhuriyeti'nde bulduğunu yanı fantastik bir filmdir Güneş Doğru. Ne yazık ki kayıptır ya da 'kaybedilmiş'tir.

Nâzım Hikmet "Hikayelerin filmlerini yapmalı" diyordu, "Önce hikayelerimizin sonra da şiirlerin filmlerini yapmalı, yapacağız da!" Türkiye sineması o zamandan bu yana önemli bir yol kat etmiş olsa da bugün hâlâ iyi hikâyelerimizin filmlerini yapmamış durumdayız, bugün hâlâ Muhsin Ertuğrul'dan bir adım ileridegememiş ama kendine yönetmen diyen sinemacılarımız var. Basmakalın klişeleri kullanan, karakter oluşturmaktan bihaber yönetmenlerimize, Memleketimden İnsan Manzaraları'nı, atmosfer yoksun filmler çekenlere ise Saman Sarısı'nın, Şeyh Bedrettin'in görsel işitsel dünyasını önersek haksız mı sayılırız?

Mehmet Ali & Akşamlar

SAVUL

SAVUL

SAVUL

SAVUL

ATAOL BEHRAMOĞLU

Nâzım'ın aşk şiirleri

Devrimci Şairler ve Aşk

Büyük devrimci şairlerin, ya da devrimlerin büyük şairlerinin aynı zamanda tutkulu aşıklar ve aşk duygusuna büyük şiirleri oldukları genelleke doğrudur.

Mayakovski, Aragon, Eluard, Jozef Attila, Ritsos, aşka ilişkin şiirleri bizde daha az bilinse de Brecht' bu konuda akla ilk gelebilecek örneklerdir.

Bizim Nâzım Hikmet'imiz de hiç kuşkusuz onlardan biridir.

Fakat acaba bütün bu şairlerin aşk olgusuna bakışları aynı mıdır, aynı olabilir mi?

Doğrusu, Nâzım'ın aşk şiirleri üzerine bu yazıyı tasarlamadan önce bu konuyu düşünmemiştim.

Fakat daha ilk anda, farklılıklar da kendini gösterdi.

Yaşamının on beş yılı hapisanelerde geçmiş, ömrünün son on yılını da yurdundan uzaktaki sürgün olarak yaşamış bir şairin aşka ilişkin şiirleri de kuşkusuz farklı olacaktı...

Mayakovski Lili Brık için yazdığı şiirlerde, bunların sanırım en ünlüsü olan "Lilicğim"de, yakıcı bir tutkuyla, karşılıksız kalmış, ya da artık karşılık görmeyen bir aşkın şiirini yazmıştır.

Aragon denildiğinde akla ilk "Mutlu Aşk Yoktur" ve "Elsa'nın Gözleri" geliyor. Bu unutulmayacak şiirlerde, sanırım kişisel de ötesinde, evrensel, kozmik boyutlarda bir aşk duygusu dile getiriliyor. "Mutlu Aşk Yoktur"un vatan aşkıyla noktalandığını da ayrıca not etmek gerekir.

Eluard, "öpicüklerden insan yaratma"nın, mutlu, tensel bir aşkın şairidir daha çok.

Gala'sı onu bırakıp bir başkasına gittiğinde yazmış olduğunu tahmin ettiğim şiirlerini doğrusu bilmiyorum.

Jozsef Attila'nın "Flora'sı işe tepeden tırnağa acı bir aşk itirafının, acı dolu bir yakınmanın şiiridir.

Bu yakıcı şiirin son dizelerinde de yine, sözü edilen sevgiliye duyulan geyiksinim, onun yokluğunun yarattığı büyük boşluk, toplumsal boyutlarda bir evrensellğe ulaşıyor:

**Bir köye nasıl okul, elektrik
Su, taştan evler gerekliyse
Çocuk nasıl gereksinirse oyuncaklara
Isıtan bir sevgiye,
İşçi için bilincin
Ve gözbeğlilğin anlamı neyse
Yoksul için unurun;
(....)**

**Ve nasıl gerekliyse hepimize
Akıl, uyankılık, yol gösteren bir ışık
Flora! Yüreğinde yerin işte öyle**

Neruda yirmili yaşlarının en başlarında yazdığı "Yirmi Aşk Şiiri ve Umutsuz Bir Şarkı"da "Aşk ne kadar kısa, unutuş ne kadar uzun" diyesiyle İspanyol diline ve şiirine ölümsüz bir metafor armağan etmiştir.

Ritsos "Birciktir Aşk"ta bedeni öne çıkarır...

Nâzım Hikmet'in aşk konulu şiirleri baştan sona gözden geçirildiğinde, yaşamının farklı dönemlerinde, aşka ilişkin bütün bu duyguların ve temaların dile getirilmiş olduğunu görüyoruz...

Nâzım ve aşk denildiğinde

Nâzım ve aşk denildiğinde akla ilk gelen şiirler, hapisane öncesinde ve hapisanelerde önce Piraye sonra kısa bir süre Münevver Hanım'a, sonraki yıllarda bir zaman yine Münevver Hanıma ve yaşamının son birkaç yılında da Vera Tulyakova'ya yazdıklarıdır.

Fakat bu şiirler üzerinde düşündüklerimi yazmaya girişmeden, daha önceki yılların ürünlerinden kısaca da olsa söz etmek istiyorum.

Mavi Gözlü Dev ve Aşka İlişkin İlk Şiirler

"Mavi Gözlü Dev, Minnacık Kadın ve Hanımcıları" ilk basımı 1932'de, şair otuz yaşındayken yayımlanmış "GeceGelenTelgraf" adlı kitabındaki şiirlerdendir.

Bu şiirde Nâzım Hikmet, aşkı ve dünya görüşü arasında bir seçim yapması gerektiğinde seçimini dünya görüşünden, kavgasından yana yapacağını açıkça, geri dönmüzce dile getiriyor...

"Zengin bir çücenin kolunda, hayalindeki, bahçesinde ebrulili hanımeli açan minnacık ev'e giden sevgilinin ardından söyledikleri, aşk da içinde olmak üzere onun bütün yaşamındaki ideallerinin özeti gibidir:

**Şimdi anlıyor ki mavi gözlü dev,
dev gibi sevgilere mezar bile olamaz
bahçesinde ebrulili
hanımeli
açan ev..**

Nâzım Hikmet'in aşk şiirleri konusunda kapsamlı bir araştırma yapacak olanlar, hiç kuşkusuz, ergen dönemlerinin ürünü "Bence Sen de Şimdi Herkes Gibisin", "Yıllar Geçti Yârdan Hâlâ Gelmedi Haber" vb. birkaç şiiriyle, ilk basımı 1930'da yapılan "Varan 3'teki "Yarıda Kalan Bir Bahar Yazısı", "Şüphe", "Alarga Gönül" başlıklı şiirleri üzerine de çeşitli bakımlardan duracaktır. Bunlardan, "Karısı tarafından satılan arkadaşa" ithafıyla yayımladığı "Şüphe" özellikle ilginçtir. Dava söz konusu olduğunda en sevilen, en yakındaki kişinin bile ihanetinin bağışlanamazlığının dile getirildiğinde genç Nâzım'ın inandığı davaya kayıtsız koşulsuz bağlılığını görüyoruz...

"Şarkılarımız", "Gömlek, Pantolon,Kasket ve Fötre dair", "Bir Ayrılık Hikâyesi" vb. bu dönemlerin ürünü birkaç şiirin çeşitli bakımlardan incelenmesinin yine bu konuda kapsamlı çalışma yapacak olanlara bırakarak, Nâzım Hikmet'in aşk konusunda en çok yazdığı, onu bir devrim şairi olduğu kadar da bir aşk şairi yapan hapisaneler dönemine geelim...

1930'lardan 1950'lere Hapishanelerden Aşk Şiirleri

1938'den 1950'ye kadar yaşamı kesintisiz olarak demir parmaklıklar arkasında geçen Nâzım Hikmet'in, 1938 öncesinde de zaman zaman tutuklanıp cezaevlerine konulduğunu biliyoruz. Nitekim Bursa Hapishanesi'nde yazılmış "Karıma Birinci Mektup" adlı şiiri 25.10.1933 tarihini taşıyor. Fakat özellikle 1938 sonrasında şiirlerinin yayımlanması artık yasaklı olduğundan bunları zaman dizimsel olarak sıralamak oldukça güç. Bu nedenle ben de ancak 1960 sonrasında "Yatar Bursa Kalesinde"ve "Dört Hapishaneden" başlıklarıyla sevgili Memet Fuat'ın kitaplaştırdığı bu uzun tutsaklık yılları ürünlerini, çok gerekmedikçe yazdıkları yılları tek tek belirtmesizin gözden geçirmeye çalışacağım...

1929-35 arasında konusu aşk da denebilecek tek şiir "Karıma Birinci Mektup"tur.

Nâzım Hikmet bu şiirde, bütün bu dönem şiirlerinde sıklıkla kullanacağı serbest koşukla, "Saçları altın/dudakları nar/koyu kehribar/gözü sevgilim" diye betimlediği sevgiliye özlemini dile getiriyor, ne yazık ki doğru çıkacak karanlık bir önseziyle onu uzun ayrılıklara hazır olmaya çağırıyor...

Şimdi, yazdıkları yılları öncelik ve sonralığını gözlemlesiniz, hepsi hapishanelerde yazılmış aşk konulu şiirlerini "Nâzım Hikmet/Bütün Şiirleri" (YKY, 1.b.s.2007) başlığıyla tek ciltte yayımlanmış kitapta sıralamaya ve elden geldiğince özetleyici bir yaklaşımla gözden geçireceğim:

Saat 21-22 Şiirleri

"Karıma Birinci Mektup"tan 12 yıl sonra 1945'te yazdığı "Saat 21-22 Şiirleri"nin tümü "Piraye İçin Yazılmış"tır. Bunlardan ilki, "Ne Güzel Sey Hatırlamak Seni", şiirde de yaşamda da olgunluğunun doruklarında bir şiirin ürünüdür. Bu şiirde serbest koşuk, keskin uyaklardan arınmış, yumuşamış, konuşma dili rahatlığına ulaşmış; sevgiliye özlem derinleşmiş, kederle dolu olsa da "İçimde ikinci bir insan gibidir/ seni sevmek saadeti" gibi eşsiz güzellikle, anlam yüklü dizelerle evrensel bir humanizm niteliği kazanmıştır.

Saat 21-22 Şiirleri bütünüyle, bu kez hapisteki sekiş yılı bulmuş şiirin, "mahzun, acılı, sevinçli, umutlu, kahrman, insan" kelimelerle, aşkı, özlemini, zafere olan inancını, günlük yaşamın sıkıntılarını, bütün bunları, bir iç dökle rahatlığına dile getirdiği, her bir şiir üzerinde ayrı ayrı ve bütünü üzerinde topluca düşünülüp çalışılması gereken büyük, doğal, insan şiirleridir...

Yaşamının
on beş yılı
hapishanelerde
geçmiş bir şairin
aşka ilişkin şiirleri
kuşkusuz farklı
olacaktı...

Dört Hapishaneden

İstanbul, Ankara, Çankırı ve Bursa cezaevlerinde yazılmış şiirlerin ilkinde, 1939 Şubat'ında "İstanbul Tevkifhanesi"nde yazılmış bu şiirinde şair, dünyayı, memleketi ve sevgiliyi birlikte düşünmektedir...

Gelecek günlere güvenini hiçbir zaman kaybetmemiştir.

Dünyaya gelişine fevkalade memnundur ve bu şiirdeki dizelerle, sevgili harikulade güzel, toprak sıcak ve güzel olsa da "safında olduğu büyük kavga"nın dışında bunlar onun için yeterli değildir.

Burada belirtmek isterim ki, ömrünün son yıllarında Vera Tulyakova için yazdığı aşk şiirleri öncesindeki hemen bütün şiirlerinde Nâzım Hikmet, sevgiliye ve davasına bağlılığını çoğu kez birlikte, aynı şiirin içinde işlemiştir...

Nâzım Hikmet'in hapishanelerde yazılmış, konusu aşk, sevgili, kadın olan şiirlerinde, doğal olarak rastlanan başat bir tema da kadınsızlık, sevgilinin tenine dokunamayışın yoksunluğudur.

Bursa Cezaevi'nde yazılmış rubailerden 5.sinde bu tutku ve yoksunluk, büyük, acıtırıcı bir güç ve arzuyla dile getiriliyor:

**Sarılp yatmak mümkün değil bende
senden kalan hayale
Halbuki sen orda, şehrimde gerçekten
varsın etnine kemiginle
Ve balından mahrum edildiğim kırmızı
ağzın, kocaman gözlerin gerçekten var
Ve asi bir su gibi teslim oluşun ve
beyazlığın ki dokunamıyorum bile**

Büyük bir şiirin, büyük bir aşk, tutku ve dava adamının bu pek çok uzun sürmüş tutsaklık yıllarında yazılmış şiirlerinden şu ya da bu ölçüde aşk konulu olanlarının da tek tek irdelenmesi ancak kitaplar oylumunda gerçekleştirilebilecek bir çaba olur.

Kimilerini sadece adlarıyla sıralayacak olursam: Ayşe'nin Mektupları, Ben Senden önce Ölmek İsterim, Yarımız Koynumuzdayken Bile Bir Başımızıyız, Hatunumun Gözleri Elâdır da, Ben Beni Bir Daha Ele Geçirsem, Sen, Yine Sana Dair, Meşgale, Hoş Geldin, Haydi Güle Güle Gülm, Süzme Bal Gibi Hava, Sen Güneşin Altında Yeşil Gözlerinle, Mavi Gözleri Mahmur, Güz, Ben Bir Yolculuk Yaptım, Kanto, Melodram, Olamadığım Yerlerde Olabilmenin Hasreti midir, Sevgilim Yalan Söylersem Sana, Ninni, Sen Yukarda, Karıcığım Hasretliğin On ikinci Yılı Bu, Hapishanede Geçen On Beş Sene Arkamda, Münevver'in Doğum Günü, Hapisten Çıktıktan Sonra... üzerlerinde tek tek durulup düşünülmesi; hem biçim hem içerik, hem şiirin yaşam öyküsü bakımından irdelenmeleri gereken şiirlerdir...

Bu bölümü kapatmadan önce iki şiir üzerinde, konumuzun özelliği bakımından ayrıca durmak istiyorum.

1946'da, Bursa Hapishanesi'nde yazılmış "İbrahim'in Rüyası" adlı şiirde, İbrahim (herhalde Balaban) erotik rüyasını anlatıyor: "Rüya gördüm yarı/açılmış memeleri,şöyle belden yukarı/bulutların arasında ay gibi gider..." O gider, İbrahim gider, İbrahim durur, o durur, birdürlü

kavuşamazlar...

Hapisteki adama erotik rüyalar gördüren kadinsızlık yine Bursa Cezaevi'nde 1941'de yazılmış "Lodos"un ilk bölümünde, rüya değil gerçek ve çok etkileyicidir:

Bir aydır ki hapishane geceleri böyledir:

**kızgın diş kediler
-apıları ıslak
tüpleri diken diken
enselerinde dış yerleri-
bazan kuş
bazan insan sesi çıkarır
dolaşıyorlar
gebe kalana kadar.**

**Mevsim bahara yakın
Hava lodos
Nasıl şiddetli
nasıl sıcak esiyor...**

**Biz alt yüz adet
Kadinsız erkeğiz.
Alınmış elimizden
döğürtmek imkânımız.
En müthiş kudretim yasak bana:
yeni bir hayat yaşamak,
bereketli bir rahimde yenmek ölümü,
yaratmak seninle beraber:
sevgilim yasak bana, etine dokunmak
senin...**

Vera'nın Uykudan Uyanışı...

Vera Tulyakova

anılarında Nâzım Hikmet'te

ilk karşılaşmalarının "1955 yılının yazıdır bir Aralık ayında" olduğunu yazıyor. Nâzım'ın Vera'ya sevdalanması bu ilk karşılaşmayla başlasa da bunun önce onun için büyük bir aşka dönüşmesi, bir zaman sonra da Vera'nın ona bağlanması için birkaç yıl geçecektir...

Bu süreci şiirlerde izlersek, 1958 yılı ürünü "Sensiz Paris" ve "Paris Yanıp Yıkılmadan" başlıklı şiirler sanırım Vera için yazılmış ilk şiirlerdendir.

Bunları "Şehir Akşam ve Sen", "Sıcaklarda", "Sen Benim Sarhoşluğumun" başlıklı 1959 yılı ürünü şiirler izleyecektir.

"Sıcaklarda" başlıklı olanda hem tensel tutkun ve doyma ulaşmanın mutluluğu, hem de sevgiyle aradaki büyük yaş farkının bundan böyle ona ilişkin bütün şiirleri sinecek kederi dile getirilmektedir... "Bu sarı

Hapishane Sonrası ve Gurbetin İlk Yıllarındaki Aşk şiirleri

Hapishanedeki son yıl olan 1950, birçok bakımdan olduğu gibi, Nâzım'ın aşkında ve dolayısıyla aşk konulu şiirlerinde bir değişimin izlerini taşıyor. "Hasretliğin on ikinci yılı bu", "Hapislerde geçen on beş sene arkamda" dizeleriyle başlayan kısa şiirlerde "süt gibi beyaz" diye tanımlanan sevgili, ilkinde kesinlikle, ikincisinde büyük olasılıkla Piraye Hanım'ken, 12.2.1950'de "Münevver'in Doğum Günü" başlığıyla yazılmış bir dörtlük var. Yine aynı yıl, bu kez hapisten çıktıktan sonra, "Yanında yatan kim? /Yalnızlık değil, karın/Uyuyor melekler gibi mışıl mışıl /Yaraştı hatuna gelbelik." diye betimlenen yeni sevgili Münevver Hanım'dır.

Burada konu Nâzım Hikmet'in aşkları değil aşk şiirleri olduğundan, ayrıntıya girmenin, yorum yapmanın anlamı yok. Konunun bu yönü biyografi yazarlarını ilgilendirebilir.

Gurbetin ilk yılında, 1951'de Moskova'da yazılan "Seni Düşünüyorum" başlıklı şiirde "Karıcığın seni düşünüyorum/Sütün kesildi mi büsbütün/emziremiyor musun artık tosunumu/Memed'im" dizeleriyle sesleniyor oğlunun annesine.

Hepsi 1950'li yılların ürünleri gurbette yazılmış aşk şiirlerinde, hapishanelerde yazılmış olanlardaki özlemin öznesi olan Piraye Hanım'ın yerini, bu kez gurbette

özlenen Münevver Hanım almıştır. "Karlı Kayın Ormanında", "İstanbul'dan Mektup", "Sofya'dan", "Vapur", "Münevver'den Mektup Aldım, Diyor ki", "Münevver'e Mektup Yazdım, Dedim ki" ve özellikle "Ceviz Ağacı" bu şiirlerin belli başlılarıdır.

Bu nasıl bir yazgı ki sevdiği kadına hasretiyle on yılı aşkın bir süre hapishanelerde yaşamını sürdüren adam bu kez yine sevdiği bir başka kadının hasretiyle gurbetten gurbete sürüklenmektedir... (Münevver Hanım'a ve oğulları Memed'e pasaport verildiğini burada belirtelim).

sıcaklarda bir otel odasında seni düşünüp yalnızlığımı soyunuyorum/biraz da ölüme benzeyen yalnızlığımı"...

Aynı günlerde yazılmış "İki Sevda" başlıklı şiir ise, Nâzım Hikmet'in kendi içindeki duygusal bir hesaplaşmanın, bir karmaşanın şiiri gibidir... Sevgililerden birinin Vera olduğu açıktır, ötekini kim olduğu ise sanırım Nâzım'ın kendisi için bilecek belirgin değildir (Piraye Hanım'a "İhanet"ini, kendisini hiçbir zaman bağışlamadığının ipuçlarını bazı şiirlerinden anımsıyorum).

1959 sonları ve 1960 başlarında, 1963'te yaşamdan ayrılmaya kadar yazdığı aşk konulu bütün şiirlerin kahr amanı kuşkusuz Vera Tulyakova'dır. "Seni Düşünürüm", "Vera'ya", "Ruhun", "Sabah Karanlığı", "Güney Dağlarının Hatırasında Kalan", "Kadının Benimle Brest'e Kadar Geldi", "Vera'nın Uykudan Uyanışı", "Ayrılık Demir Çubuk Gibi Sallanıyor Havada", "Seviyorum Seni Emeği Taza Banip Yer Gibi", "Her Günüm Seni Kibge Dünya Kokan Bir Kavun Dilimi", "Uyandım Bu

Sabah da", "Durup Dururken İçimde Bir Şeyler Kopup Tıkıyor Boğazımı", "Leipzig'de Bir Yağmur Yağıyor İncecikten", "Saman Sarısı", "Tarusa Yolu", "İri İri Damlalarıyla Yağmur" vb. başlıklı ya da bu ilk dizelerle başlayan şiirlerin kimleri, kanımca bütün bir dünya şiirinin taşıyıcıları arasındadır.

Nâzım önce hapishanelerde sevdiği kadının hasretiyle yapıp tutmuş, sonra gurbette o dönemdeki sevgilinin hasretiyle yanmış, sonra da bu kez aradaki büyük yaş farkı bir ulaşılmazlık olarak sevgiyle arasına girmiştir...

Böyle bir yazgı tekrarı sanıyorum ki bütün bir dünya şiirinde, genel olarak da herhangi bir insan yaşamında tek ve benzersizdir.

Bu bölüme "Vera'nın Uykudan Uyanışı" adlı eşsiz güzellikteki şiirin adını koymamın ise mecazi bir anlamı da var:

Vera, Nâzım'da aşk duygusunun her türlü başka duygudan ayrı, tek başına, gırlıçplak uyanışının da adıdır kanımca.

MAHUT ÇINAR

KARIŞIK ÇAL

Bilgisayarın başına geçmeden önce kitaplıklardan birinin rafında duran "kasetlik"lerden birine uzandım. Minyatür bir çekmece düşünün, kapağı tamı tamına bir kaset kutusu büyüklüğünde. Çektiğinizde yan yana yaslanmış 12 kaset sırayla önünüze seriliyor. Evin en sevdiğim nesnelerinden bir kaset çekmeceleri.

Açtığım sihirlili kutudakilerin önden arkaya listesi tam olarak şöyle:

- Plastik Aşk / Mozaik
- Çok Alametler Belirdi / Mozaik
- Aşk Yeniden / Yeni Türkü
- Vapurlar - Blues / Mehmet Gürelli,
- Ayşe Tütüncü, Tahsin Ünüvar, İlkin Deniz
- Yorgo Bacanos - 1900-1977
- Gazeller - 78 Devirli Taş Plak Kayıtları
- Gökkyüzü Herkesindir / Zülfü Livaneli
- Saat 4... Yoksun / Zülfü Livaneli
- Çekirdek Hatırası / Bülent Ortaçgil,
- Fikret Kızılok
- Lâ'î / Sertab Erener
- Sevdalı Kızılar - Latremena Akrogalia / Muammer Kenençoğlu
- Geldiler / MFÖ

İçlerinden dördünü rastgele seçiyorum. "Çok Alametler Belirdi", "Lâ'î", "Sevdalı Kızılar" ve "Gökkyüzü Herkesindir".

Kasetçalarım yok, bu yüzden uzupuz bir zaman sonra ilk kez bir kaset kapağı açıyorum. Tuhaf, tanıdık ve eski bir kokusu var tozlu kasetin. Kaseti çıkarıp kapağın içinden kartoneti çekiyorum.

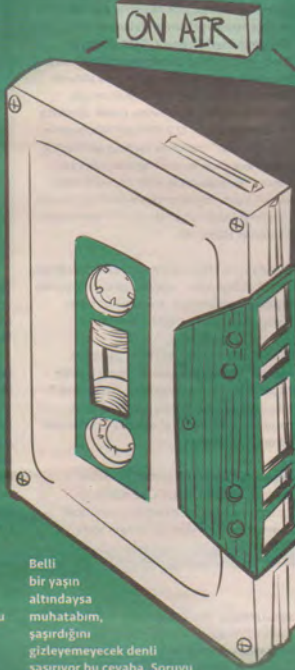
"Lâ'î..."

İçine doğru akordeon misali katlanmış, arkalı önlü 14 sayfacık. Küçükçük, kaset ölçüsündeki sayfalara ise bu satırların yazarının ve kim bilir kimlerin müzik hazinesini dolduran ne dünyalar sığdırmış.

Bunu neden anlatıyorum?

Müzik üzerine yazmaya başladığımdan, hatta kapsamlı bir müzik/biyografi/ nehir söyleşi kitabı hazırladığımdan beri söhbetlerde, söyleşilerde soruluyor bana: "Nasıl bir arşiv çalışması yaptınız?"

Buna, bir yandan utandığım diğer yandan ise garip bir gururun haznemi aldığım cevabını veriyorum hep: "Kapsamlı bir arşiv çalışması yapmadım, bolca albüm dinledim."

Belli bir yaştan altındaysa muhatabım, şaşıracağını gizlemeyecek denli şaşıyor bu cevaba. Soruyu anlamadım sandı hatta bir muhabir, bir daha sordu. "Yok, anladım. Albüm dinledim, en büyük arşiv çalışmam bu."

Yaş önemli, zira belli bir nesilden itibaren "albüm" dinlemez oldu müzikseverler. Müziğin dijitalleşmesinin olumlu pek çok yönünün yanına, olumsuzlardan biri olarak bunu ekleyelim:

Dijital dinleyici albüm değil, şarkı listesi dinliyor.

CD'lerden apartıran mp3'ler ve bu tür sıkıştırılmış sayısal formatları çalan müzik cihazlar hayatımıza girdiğinden beri bu böyle.

Aslında "karişik kaset" furyasıyla başlamıştı her şey. 80'li yılların bir

aralığında, vitrin camına, bir devrimi ilan eder gibi "KARIŞIK KASET DOLDURULUR!" yazan tanıdık bir kasetçi ağabey bana A ve B yüzleri tamamen

Mory Kanté'nin "Yé ké yé ké" (Yeke Yeke) şarkısıyla doldurulmuş bir kaset yapmıştı mesela. Mory Kanté kimdi? "Yeke Yeke" ne demekti? Bu adamın, ya da belki kadının (her ikisi de sanılabilecek bir ses...) başka şarkıları var mıydı? Doğrusu umurumda değildi. Çıldırılmış gibi, durmadan, durmadan "Yeke Yeke" dinlemek istiyordum. Kasetin sınırlı dünyasında gözünü açmış, müzik sevdalısı bir çocuğun ilk özgürlüğüydü bu. Ha bir de, kasetin bir yüzü bitince diğerine otomatik geçen bir teyimiz vardı. Günlere çaldı o şarkı, inanabilirsiniz...

Her neyse...

Karişik ya da "modifiye" kasetlerin ortaya çıkmasından yıllar sonra, "şarkı" temelli bir dinleyicilik yeniden hâkim oldu. Mp3 dinleyiciliği, çoğu zaman arka arkaya klastrolere sıkıştırılan yüzlerce, binlerce, sınırsız şarkının ister sırayla, ister karmakarışık biçimde çalınmasına dayanıyordu. Kimi zaman, araya sıkışmış şarkının adı da, şarkıcısı da bilinmiyordu "mp3 çalar" zamanlarında.

Şimdi ise çok azımızın meraklı olduğu özel plak, kaset, CD "session"larımız dışında akıllı telefonlar, tabletler ve bilgisayarlar kullanarak, dijital müzik platformlarından ve tabii YouTube gibi video ortamlarından dinliyoruz müziği. Neyse ki şarkı adlarını da, şarkıcıların isimlerini de biliyoruz. Ancak bana ve birçok müziksevere o arşiv bilgisini kazandıran verilerden ne yazık ki yoksunuz.

Plak, kaset ya da CD gibi fiziksel bir araçla albüm dinlemek bir ritüeldi. Albüm kapağı açılır, içinden çıkan o nesne bir oynatıcıya takılır, elde kartonette şarkılar sırayla, atlamadan, hızlı geçmeden dinlenirdi. Şarkı sözleri, sözün, bestenin kime ait olduğu, şarkıyı kimin düzenlediği ve bugün en çok eş geçilen albüm bilgisi olarak, enstrümanları kimin çaldığı bilirdi.

Ben, bir şeyler tıngırdatan bir çocuk olarak önce enstrümanistlere bakardım. Zaten çoğu tanınmayan isimleri başka başka albümlerde,

Aslında "karakış kaset"

furyasıyla başlamıştı her şey.
80'li yılların bir aralığında,
tanıdık bir kasetçi ağabey
bana tamamen
Mory Kanté'nin
Yeke Yeke şarkısıyla
doldurulmuş bir
kaset yapmıştı...

başka
şarkıcıların
kayıtlarına çalarken bulmak
kayıp ve heyecan verici bir ayrıntıyı
yakalayıp çıkarmak gibi güzeldi. Sanki
benden çok uzak olmasına rağmen
bir müzik çevresini tanıyor, tüm bu
isimlerin birbirleriyle arkadaş olduğunu
düşünüyör ve niyece bu tanışıklıktan
zevk alıyordum. Bugün bile 80'li, 90'lı
yıllardan tanıdık bir şarkı duyduğumda
"Başgitarı Gürol Ağırbaş çalıyor bunda",
ya da "Erdem Sökmen işte bu gitarı çalan,
hani şu kişinin şu şarkısında da öyle..."
demeyi, bunu yanındakilerle paylaşmayı
seviyorum. Malumatfuruşluk değil sanki
bu, bir emeğin, bir ayrıntılı dinleyiciliğin
sonucu...

Şimdi elimdeki o rastgele seçilmiş dört
kasetin kartonetlerine bakıyorum.
"Sevdalı Kıyılar"da piyanoyu
Selim Atakan'ın çaldığını, Derya
Küroğlu'nun bu albüme gitarlarıyla
katkıda bulunduğunu, düzenlemeleri
yapan Cengiz Onural'ın buzuki, gitar,
kemençe ve perdesiz bas çaldığını
görünce, Muammer Ketencioğlu'nun
bu isimlerin yer aldığı Yeni Türkü'nün
aynı yıl yayınlanan "Aşk Yeniden"
albümüne akordeon çalarak katıldığını
anımsıyorum. Sonra yine "Aşk
Yeniden"de, rastgele seçtiğim diğer
kasetin sahibi Mozaik grubundan Ayşe
Tütüncü'nün piyanosunu dinlediğimi de
unutmuyorum üstelik.

Mozaik demişken, elimdeki Mozaik /
"Çook Alametler Belirdi" kartonetine
ismine "Davul"da rastladığım Cem
Aksel, bir anda Sertab Erener'in
"Lâ'î" albümünün kartonetine
kopyalanıveriyor. "Lâ'î"deki şarkıların
çoğunu yazan Sezen Aksu ise,
elimdeki diğer kaset olan "Cöküyü
Herkesindir" in "Sürgün"üne... Daha
yüzlerce albümü bu şekilde birbirine
bağlayabilir "albüm dinleyicisi". En önde
sunulanan ardındakileri görmezden
gelmeyip onlardan biri olduğum için
şükrediyorum sonra.

Geçmişte dinlediğim müzik, birbirine
bağlı hatelerin topyekün bir resmi olarak
gözümde canlanırken, elim şunu yazıyor
korkmadan.

"Derken şarkılar elden ele..."

bavulunda sevda sözleri

“ Geceleyn karantıkta
Yıldız tuttum gök içinde
Işığını sana vurdu
Bir gül açtı yüreğinde
Ülkü Tamer ”

“ Uzun karanlık saçlarını
Gece gibi serdi yastığıma;
Dolunaydı sanki yüzü
Karanlığın tam ortasında.
Öptüm yeşil dudaklarını.
Soluğum kınalandı..
Metin Altıok ”

“ Belki de biraz geç rastladım sana
Ama her şey geç gelmiyor mu yurdumuza
1929 buhranı bile geç gelmemiş miydi
Eksikliğe mi alışmışız mutsuzluğa mı yoksa
Cemal Süreya ”

“ Yaşamak : ümitli bir iştir, sevgilim,
yaşamak :
seni sevmek gibi ciddi bir iştir...
Nâzım Hikmet ”

Gezici kavalcı

ÖNDER ABAY

Köyden kente göçün arttığı zamanlarda insanlar kültürlerini de alıp iyi bir yaşam umuduyla şehirlere taşındı. Kimisi bir iş bulup umut ettiği yaşamı yaşarken bağlarından koptu, kimisi ise şehre adapte olamayıp toprağına geri döndü. İstanbul'un sokaklarında kaval çalarak gezen Yüksel Meletli, kültürünü yaşattırken aynı zamanda para kazanmayı başardı. Sivas'ta çobanlık yaparken çalmayı öğrendiği kavalı bir iş koluna çeviren Yüksel amcayla seyyar kavalcılığı konuştuk.

■ Yüksel amca seni tanıyabilir miyiz?

Ben 1960 Sivas doğumluyum. Yetmiş yılında İstanbul'a geldim. Daha öncesinde köyde çobanlık yapıyordum. Bir iş umuduyla biz de buraya göçenlerdeniz.

■ Kaval çalmayı nerede öğrendin?

Çobanlık yaparken iş dosttan görenek başladım. Dağda koyun otlatırken sıkılıyordum, kendi kediye çala çala öğrendim. Yedi yaşımdan beri çalıyorum.

■ Pekki, kaval satmaya nasıl başladın?

Ben buraya gelince kavalımı köyde unuttuğum. Yüksel Kaldırım'daki müzik aletleri satan dükkândan gidip bir kaval aldım. Sokakta çalarken bir adam gelip kavalı satıyor musun diye sordu. Ben de ona satıp gidip iki kaval daha aldım. Birini çalıp diğerini yine sattım. Zaten iş bulamamıştım. Yetmiş yılında sokakta kaval çalıp satarak başladım. Neredeyse 50 sene oldu.

■ Bu kavalları kim yapıyor? Sen kaval yapıyor musun?

Ben kaval yapamıyorum yalnızca çalmakla yetiniyorum. Eskiden Gölcükli Ömer adında biri yapardı. Rahmetlinin yaptığı kavallar efsane olurdu. Kızgın demirle ağacı oyar keserle akordunu yapardı. Eskiden ondan alırdım ama artık fabrikasyona döndü. Torna tezgâhlarında yapılıyor.

■ Hangi tür ağaçlardan kaval yapılabilir?

Birçok ağaçtan yapılıyor ama erik, şimşir, dut ağacından yapılanlar çok makbuldür. Zaten kavalın sesi ağacına göre hatta ağacın

“Buradaki insanlar daha çok kıymet biliyor. Birkaç şehirde daha satmayı denedim ama on liralık kavalda bile pazarlık yapmaya çalışıyorlar. En çok satış yaptığım semt Nişantaşı mesela, kimisi çalmaya heveslenip alıyor, kimisi ise beni sevindirmek için alıyor.”

kuruluşuna göre değişir. Kavalın sesi çaldıkça oturur yani eskidikçe çok daha iyi sesi alırsın.

■ Müşterilerin kim? Yolda geçerken durup kaval alanlar oluyor mu?

Ben çalarak sattığım için insanlar imrenip alıyorlar. Kimi köyünü özlüyor, kimisi ailesini hatırlayıp alıyor. Gurbetçi müşterilerim de çok fazladır. Tatile geldiklerinde kaval da alıyorlar. Hem kendilerine hem de oradaki insanlara hediye götürüyorlar. Sesi otantik olduğu için bazen turistler de alıyor.

■ Anadolu'daki şehirlerde satmak daha kolay olurdu sanırım. İstanbul'da o kadar koşuşturma var ki kaval sesini unutmış olabiliriz.

Yok, aslında öyle değil. Buradaki insanlar daha çok kıymet biliyor. Birkaç şehirde daha satmayı denedim ama on liralık kavalda bile pazarlık yapmaya çalışıyorlar. En çok satış yaptığım semt Nişantaşı mesela, kimisi çalmaya heveslenip alıyor, kimisi ise beni

sevindirmek için alıyor.

■ Fiyatları nedir kavallarnın?

On liradan başlıyor üç bin liraya kadar kaval bulabilirsiniz. Dedikleri gibi ağacına göre, ustasına göre fiyatı değişiyor. Mesela şimşir ağacından bir kaval almak için binlerce lira harcamanız gerekiyor.

■ Sokakta seyyar kaval satmanın zorluğu var mı?

En büyük zorluğu zabıtalı yaratıyor. Sürekli yakalayıp ya ceza kesiyorlar ya da kavallarıma el koyuyorlar. Bir zabıta müdürü, “Git köyünde sat burada sana bunu sattırmayız,” demişti. Bunun dışında karda yağmurda gezerek satmak çok zor oluyor.

■ Teşekkür ederim Yüksel amca.

Okurlarımıza bir şarkı çalar mısın?

Sizin için Sivas'ımızın ozanı Aşık Veysel'den Uzun İnce bir yoldayım çalım. Hepinize gelsin bu türkü.

ESİN İRİS

Oh, hadi geçmiş olsun

On dört yaşıydım. Kocaman bir bahçe içinde az katlı bir apartmanda oturuyorduk. Apartmanın merdivenleriyle bahçe kapısı arasından mermerden bir yol vardı. Patenle merdivenlerden atlar, mermer yoldan kayarak kendimi bahçenin çıkışına uçururdum. Yer ayaklarının altından sınırlı, rüzgâr dudaklarıma dolardı.

Nadiren, kendimi yine o kadar özgür hissettiğim olmuştur.

Sokağımız boyunca bizimki gibi, büyük bahçelerde duran irili ufaklı apartmanlar vardı. Bunların bahçelerinden sokağa ağaç dalları taşardı. İlkbaharda meyvelerin ağırlığıyla dallar ağırlaşıp, eğilip yere yaklaşırdı. Taç yapraklarını tutamayan çiçekler, sokağı ince bir hali gibi kaplardı. Ama o sokakta benim favorim, sonbahar akşamlarıydı.

Sağanak yağmurların dindiği geceler, üstüme bol, uzun paçalı pantolonlarımı, büyük yağmurluğumu ve eski spor ayakkabılarımı giyer, annemle kapıda vedalaşır, sokağa koşardım. Annem beni uğurlarken "İyi islan" derdi.

Sonra şölenim başlardı. Sokaktaki çukurlara dolan tüm su birikintilerine koşardım. İçlerinde dalıp zıplar, bir köpek ya da domuz gibi eğlenirdim.

Çamura batmayan bir zerrem kalmadığından emin olduktan ve daha fazla islanamayacak kadar yorulduktan sonra, paçalarımın çamurlu sular akıtarak eve dönerdim. Annem beni kapıda "Oh, hadi geçmiş olsun" diyerek karşılardı. Önce kapının önünde soyunup tüm çamurlu eşyaları bir çöp poşeti ile banyoya götürür, sonra yıkanıp sıcak yatağıma gömülürdüm.

Nadiren, kendimi yine o kadar huzurlu hissettiğim olmuştur.

Önümde ihtimallerle dolu bir hayat vardı, bunun farkındaydım ve daha o zamandan umutsuzdum. Evren büyüktü ve onu anlamaya çalışıyordum. İnsanlığı yakından takip ediyordum. Ne yapmışlar, ne yapmışız -çünkü ben de kendimi onlardan biri olarak görmek istiyordum- ve ne yapıyoruz? Neden? Ne amaçla? Ne faydayla? Her şeyi anlamak istiyordum. Ait olmak, bir parçası olmak, oturacak bir köşe, barınacak bir kimlik istiyordum.

Daha da küçükken, üst kat komşumuzun çocuğuna uyup bizden daha ufak olan bir çocuğu sıkıştırdığım günü, o çocuğa karşı gösterebildiğim acımasızlığı anlamaya çalışıyordum. Bunu bir türlü aklımdan çıkaramayıp, her hatırladığımda hissettiğim utanç ve ağrıyı anlamaya çalışıyordum. Anneme ve babama gösterebildiğim acımasızlığı anlamaya çalışıyordum. Gücümün yettiğine ve kahrımızı çekenlere haddini bildirmek zorunda mıydık gerçekten?

Öfkeyle savaşıma mağlup olmayı kimden, nereden öğrenmişim? Anlamaya çalışıyordum. Sonra yağmur dinliyordı. Çukurlar suyla doluyor, sokaklar boşalıyordu. Ve ben hazırlanıp koşmaya gidiyordum. Bütün su birikintilerine koşmaya... Bütün sorularımın, duygularımın üstüne koşmaya...

İşte böyle yorulmalıydı bir çocuk. Böyle yorulmayı seçiyordum. Ait olmaya dair umudumu kaybediyor, huzurumu kazanıyordum.

Nadiren, kendimi yine bu kadar kontrollü hissettiğim olmuştur.

Eğer otomatik bir silah gibi çalışan ve genellikle kendi topuğuna sıkılan bir zihnin varsa, beni anlarsınız. Kadrajı genişlettikçe fotoğraftaki yerimiz küçülüyor. İster gülümseyin, ister surat asın.

Büyüdükçe bir çok konu önemsizleşiyor. Düşüncelerimiz büyüdüğü ise biz ve yaşadığımız her şey önemsizleşiyor, kendimize attığımız manevi sorumluluklardan vazgeçince etraftaki herkes aniden önemsizleşiyor. Geriye ne kalıyor?

İşte bu nadir anlar. Bize yetecek kadar his ve ancak bizim hatırlayabileceğimiz kadar hikâye kalıyor geriye.

On dört yaşımdan oldukça uzaktayım ve daha şimdi, ait olmaktan vazgeçiyorum. Vazgeçtikçe umudumu kazanıyorum. Huzurum da peşinden gelecektir.

Rüzgârı dudaklarıma doldurmayı, suni sorunları çözmeye çalışmaya seçiyorum. Kendime izin vermiyorum, bir şekle, kalıba, surete bürünmeye seçiyorum. Tepeden tırnağa çamura bulanmayı, araya kaynamak için kırılmaya seçiyorum. Böyle yorulmayı seçiyorum.

Nadiren, kendimi bu kadar güçlü hissettiğim olmuştur.

**Rüzgârı
dudaklarıma
doldurmayı,
suni
sorunları
çözmeye
çalışmaya
seçiyorum.**

Bazen bir sürü şey olur; bir sürü şey yazarısın, bir sürü şey konuşursun, dinlersin ve tüm bunlar tam belli bir anlam ifade etmek üzereyken bir anda arkana dönüp gitmek istersin. Yarım kalacak olanlar, anlamını yitirecek olanlar gözünü korkutmaz çünkü içindeki tek his kurtulma ve özgürleşme hissidir. İçinde baskın olan duygunun arkasından koşmak, içgüdülerinin ardına düşmek, her şeyi mantıklı bir gerekçeyle bağlayan o insanı ikiye bölünmüşlüğüne kurtulmak istersin. Bembeyaz bir sayfa açmak ve içindeki gerçek insanla o sayfayı doldurmak istersin.

Ağlamak istersin; içinden geçenlere, olanlar ile olmasın umduklarının birbirine bu kadar uzak düşüşüne, biriktirdiklerinin üzerine bindirdiği yüklerle isyan etmek ve hiç ağlamadığın kadar ağlamak istersin. Gözyaşlarını görmesinden korktuğun insanların hâlâ neden hayatında olduğunu fark edersin. İşte tam da bu yüzden en çok ağlamak istersin.

Ben her ikisini de yapamadım. Ne beyaz bir sayfa açabildim ne de ağlayabildim. Bu sebepten ötürü içimde daimi olarak ikamet eden huzursuzluğu, kendi hayatımın asıl öznesi sanarak yaşadım. 53 yıllık hayatımda ben hep gizli özne oldum; eylemi yapan ama cümle içinde bulunmayan. İçinden geçirip de yapamadığım her eylem, beni daha da gizledi içinden kaçmak istediğim cümlelerin arasına. Ben hep özüme gelene razı olmam gerektiğini düşünerken kendimi rahatlatırdım ama 53 yaşından sonra razı olmam gerektiğini düşündüğüm her şeyden nefret ettiğimi fark ettim; karımdan, işimden, evimden, giydiğim kıyafetlerden, yanadaki görüntümden. Evet, nefret ettiğim her şey

dört bir yanımı sarmıştı ve ben kendimi alt hissedemediğim yaşantımdan kurtulmam gerektiğini tam 53 yaşında fark ettim.

İlk önce ölmeyi düşündüm. Bu, mücadele etmekten ve üzerine yapışanlardan kurtulmak için çabalamaktan çok daha kolay bir yoldu. Bir müddet bu konuda neler yapabilirim diye araştırma yaptım. Trafik kazası başkalarının da canının yanmasına sebep olabiliirdi. Bileklerimi kesmek olanaksızdı çünkü beni kan tutardı. Yüksek bir yerden atlamak da riskliydi. En garanti yol ilaçtı ama yine de yapamadım işte. Düşünmek eyleme geçmekten çok daha kolaydı her zaman. Adım atmak ise cesaret istiyordu. Oysa bende o cesaretin emaresi yoktu.

Sonrasında terk etmeyi denedim. Karım ve aynada gördüğüm aksim dahil her şeyi ve herkesi aklımda bırakıp gitmeyi kafama koydum. Karıma kısa bir mektup yazıp içine duygusuz bir "elveda" bıraktım. Lakin ellerimde valizlerle tam evden çıkmak üzereyken, aynadaki yansıma da kendimi görünce yere yığıldım çünkü hesaba katmadığım bir şey vardı. Kendimi nasıl terk edecektim? Oysaki kaçış planını yaparken, kapıdan çıktığı anda kurtulmak istediğim her şeyi aklımda bırakacağımdan eminim ama kendimden kaçamayacağımı hesap etmemiştim. Bu iş de yattı.

Umutsuzluk içinde geçirdiğim bir süre sonra, tam olarak ne zaman olduğunu hatırlamasam da, bir gün onunla karşılaştım. Sonrasında hiçbir şey eskisi gibi olmadı. Arkadaşlarla bazı iş çıkışlarında gittiğimiz meyhanenin yeni garsonuydu. Adı Semra'ydı. Dışardan bakıldığında normal insanlar gibi, yani hepimiz gibi gözüküyordu ama ben bambaşka

bir şey görüyordum ona baktığımda. Semra'yı gördüğümde ilk kez ruhumu bedenimin içinde hissettiğime yemin edebiliirdim. Aşk olma ihtimalini ilk başta konduramadım kendime. Bu yaşa gelmiş, iki evlilik yapmış, belli bir kariyeri olan benim gibi bir adam on yedilik ergenler gibi âşık mı olacaktı? Geçmişti benden o işler. Geç-miş-ti... Geç-miş... geç-ti... geç... Bir süre zihnimde asılı kaldı bu sözcük; geçmek. Güya hayatta hiçbir şeye geç kalmamak için, hayatımın en güzel yıllarında sevdiğim her şeyden vazgeçmişim zamanında ve sonrasında da kendimi geçmek bilmeyen bir zamanın içine sıkışmış bir halde bulmuştum. Oysa vazgeçtiğim her şey beni ben yapan geçmişimin bir parçasıydı. Nasıl ki isteyip de vazgeçemediklerin ruhunda yara açıyor, istemedien vazgeçtiklerin de içinde uhde kalıyordu. Fark ettim.

Oysa Semra'yı ilk gördüğümde baharı hatırlatan bir umut doğdu içime. Sürekli kurtulmak için bir çıkış yolu arayıp durduğum hayatım, sanki benim olmuştu. Benim hayatım. Semra bana, zaten benim olanın içinde saklı anlamı gösterdi. Aşk dedikleri bu değilse, daha neydi? Ama Semra'nın sevgilisi vardı. Genç, yakışıklı, filinta gibi bir delikanlı. Her akşam iş çıkışı, Semra'yı meyhanenin önünden alıyordu, motosikletine atıyor ve gözden kayboluyorlardı. Semra'yı ilk gördüğüm günden itibaren onlar gözden kaybolana kadar arklarından bakıyordum. Bir yandan da çok korkuyordum, ya Semra'yı üzerse bu genç sevgili diye. O nereden bilecekti ki sarıp sarmalayarak sevmeyi, Semra'nın göz pınarlarında asılı duran yaşların sebebinin, dudağının kenarındaki çizginin anlamını? Ben sevmek istiyordum Semra'yı. Sahip olduğum tüm tecrübelerle onun benim istiyordum. Onun o güzel yüzünü, benim ki hayatımın üzerine bir güneş gibi doğmasını istiyordum.

**Oysa vazgeçtiğim
her şey beni ben
yapan geçmişimin
bir parçasıydı.
Nasıl ki isteyip de
vazgeçemediklerin
ruhunda yara açılırsa,
istemeden vazgeçtiklerin
de içinde uhde kalıyordu.
Farkettim.**

Ama... sevgilisi vardı Semra'nın. İşte bu tatsız gerçek, itinayla mavimsi boyamak istediğim gökyüzümün üzerine, çıkmaz bir mürekkeple alelade serpiştirilmiş sınırsız bir leke gibiydi.

Yine de Semra'yı görmek için her akşam iş çıkışı uğruyordum meyhaneye. Orada onu görmek, bir çeşit terapiydi benim için. Bu terapi nefret ettiğim, kaçıp kurtulmak istediğim benliğimi küçültüyor, yerine sevmeye başladığım yeni bir benliği filizlendiriyordu. Semra benim kurtulmak istediklerimden kurtulmamı sağlıyordu yavaş yavaş. Bir yılının derisini bırakması gibi, Semra'yı gördükçe ben de üzerimdeki eski deriden sıyrılıyordum. Ama... sevgilisi vardı Semra'nın. Mutluluğunun önündeki tek engel buydu. "Ah" diyordum her akşam kendi kendime "ah keşke sana bu kadar geç kalmasaydım Semra."

Bir akşam meyhane çıkışı, olağandışı bir şey oldu ve Semra yürüyerek otobüs durağına gitti. Sevgilisi ortalıkta gözükmiyordu. İçimden rengarenk balonlar uçurmak istiyor ama sonradan hayal kırıklığı yaşamamak için o balonların iplerini sıkı sıkıya avcumda tutuyordum. Arabayla Semra'nın beklediği durağa yanaştım "Otobüs bekliyorsan, bu saatte şansın pek yaver gitmeyebilir" dedim. "Yok, Kemal Bey" dedi, "abimi bekliyorum, bugün geç geleceğini söyledi de, motosikleti servisteydi."

Ne diyeceğimi bilemedim. İyi akşamlar dileyip ayrıldım yanından. Çılgınlar gibi sevinmem gereken bu durumun beni neden bu kadar üzdüğünü anlamam biraz zaman aldı. Avcumda tuttuğum hayali balonların hepsini toplu iğne ile tek tek patlattım ve bir daha hiç gitmedim o meyhaneye...

Mehmet Ali & Akşamsıra

Yasımız büyüdükçe sevinmemiz zorlaşıyor.
Bir çocuğun hissesiz yapmasına gerek kalmadan sevinirken,
yaşlı bir insanın sevinmesi için çok fazla şey sarf edilmesi
gerekli oluyor.

ORHAN AYDIN

Adı Nazlı...

Ülkemin tüm dağlarındaki, ovalarındaki kır çiçekleri gibi, insanlığın yan yana, can cana yaşadığı yerdir Ege. Kuzey'den ta aşağıya Akdeniz'in güneşli sularına kadar; aynı toprakta yetişen kekik ve elma kokulu rengârenk üzümleri, maviliğin şakıdığı ovalarında ballı incirleci, dağı, taş, ovası, nehirleri, dereleri, dağları aynı sevincin zeybeğinde buluşurlar. Bağrında binlerce yıllık uygarlıkların ağacı, taşı, toprağı; yüreğinde bu uygarlıkların şarkıları, türküleri, dansları saklıdır. Sofralarında bin bir ottan kırmızı şarap tadında ve begonvil tengine de bin bir masal. İda Dağı'nın eteklerindeki ilgin rüzgârlar, aşk savururlar körfezlerden koylara gire çıka ta İzmir'e kadar. Ayvalık'ta balık kokusunda insana, Alifâğa'da işçi marşlarına eşlik ederler, Menemen'de kardeşliğe. Bergama'da adı tarihe kalmış tanrıların tapınaklarının avlularında ya da milyonlarca oyun sözcüklerini saklayan tiyatro kalıtlarında eşitlik olur o rüzgârlar ve Dikili'de barış fidanları gibi göğe yükselip el sallatlar insanlığa. Sonra savururlar kendilerini İzmir'in

Susar benim bin çiçekten toprak kokulu güzelim Anadolu'm.
Susar insan. Oysa İda Dağı'ndan esen ilgin rüzgârların milyonlarca sahibi var.

sokaklarına, meydanlarına. Orada uykusuz gecelerin ilk ışıklarında, göçmen kuşlarıyla el tutuşan insan; martı kanatlarının taşıdığı özgürlük tadında sevişir hayatla. Gün olur Seferihisar Sığacık'ta çocuk gülüşü olur ve akıntıya karşı kürek çekerek, insanlık tarihinin ilk oyunculuk merkezi Teos'ta bin yıllık zeytin ağaçlarının gölgesine sığınır. Gün olur Şeyh Bedreddin gibi Karaburun sırtlarından coşkun maviliklere koşar. Adı eşitliktir bu rüzgârların, adı özgürlük, adı aşk ve barış. Yazılan ve yazılmamış olan tüm şiirlerdeki, oyun metinlerindeki, romanlar ve öykülerdeki, efe türkülerindeki gibi hayata vurgun. İzmir'in orta yerinde binlerce can ile birlikte bir can daha bu rüzgârlarla nefes alır. İşi hayata dünyanın bütün renklerinin

kokusunu, tadını, umutunu savurmak olan bir can.

İşçi direnişlerinde şiir bağırın, hak arama eylemlerinde dans eden, katliamları avazı çıktığına reddedip, insan olmanın erdemini haykıran, tacizlere-tecavüzlere-kadın cinayetlerine dur diyen, oyunların sözcüklerindeki anlamlarını üstüne kostüm olarak giyip, meydanlarda sevinç ile oyun kuran bir can.

Bir oyuncu bin insan.

Adı Nazlı Masatçı.

Kardeşimdir.

"Attılar bir kapalıya"

Yatar şimdi İzmir'in Şakran denen mahpus damyında, tomurcuğa durmuş yaban gülü gibi. Suçu sokaklarda oyun oynamak, suçu baharı kıskırtmak, suçu sevinçlemek çocuk düşlerini, suçu hırsızla hırsız demek, katile katil, talancıya-talancı, madrabaza madrabaz demek.

Suçu işsan olmak.

Susar benim bin çiçekten toprak kokulu güzelim Anadolu'm.

Susar insan.

Oysa İda Dağı'ndan esen ilgin rüzgârların milyonlarca sahibi var.

OVA'YA BUYURUN

Artık ipin ucunu kaçırdık. Hayatın hiçbir alanında hiçbir konuda net bilgiye sahip değiliz.

En kötüsü, ne yediğimizi bile bilmiyoruz.

Ova bu duruma karşı arayışın bir parçası. Yaşadığımız topraklarda, kadim medeniyetlerin izinde, geleneksel yöntemlerle doğanın döngüsüne uygun tarım yapmak, bu gıdadan lezzetler üretmek amaçlarımızdan biri.

Kendi kendimize yeterliliği, besin seçme özgürlüğü sağlamayı, üretici ve tüketici arasındaki dayanışma bağına güçlendirmeyi, yerel lezzetleri gelecek kuşaklara aktarmayı ve endüstriyel tarıma karşı gıda bağımsızlığı mücadelesine katkı sunmayı bir görev kabul ediyoruz.

Ürünlerimizi tohumdan tabağa kadar gelişiminin her aşamasını bile bile ve göre göre üretiyoruz.

Siz de ne yediğinizi bilmek istiyorsanız, bizimle iletişime geçin.

Kiraz mevsimi: Güzelliğin şaka gibi

Nisan; kiraz çiçeklerinin açtığı ay. Japonya'da Sakura deniliyor bu kiraz mevsimine. Dalları pembe beyaz çiçeklerle dolu ağaçların gölgesinde pikniklere, yürüyüşlere çıkıyor insanlar. Bu zamana denk getirip Japonya'ya gitmek isteyenlerin "kiraz çiçeklerini görmek istiyorum" demesi yetiyormuş gümrük kapısında. Çünkü daha haklı bir sebep olamaz diyorlarmış, bu güzelliğten başka.

Kiraz çiçekleri açtıktan 10 gün sonra dökülüyorlar. Solmadan, kurumadan, olanca güzellikleriyle göllerin, çimenlerin, asfaltların üzerine kapılıyorlar. Pembe beyaz bir yol açıyorlar insanların önünde. Bu kısacık ama şaşıla ömürleri, ilham oluyormuş ziyaretçilere. Ölüm seni ne zaman yakalayacak bilemezsin, belki de hayatının en güzel, en geçlendiğin döneminde. O yüzden tadını çıkar günlerinin diye okuyorlarmış bu mevsimi.

Bizde de aynı açıyor kiraz çiçekleri, sadece daha az kiraz ağaçlarımız. Zaten artık neyimiz çok ki? Aşkla birlikte anıyoruz biz, şairlerimizin kalemine hürmeten kiraz mevsimini.

Ne güzel diyordu Sait Faik Abasıyanık, kaleminin ucundan bahar damlıyordu, bir bardak suyu kana kana içer gibi kolayca ezberlenen satırlarında:

***
*Sana nasıl bulsam, nasıl bilesem,
Nasıl etsem nasıl yapsam da
Meydanlarda bağırsam
Sokak başlarında sazımı çalsam*

*Anlatmam şu kiraz mevsiminin
Para kazanmak mevsimi değil
Sevişme vakti olduğunu...*

Şaka gibi kiraz ağaçları, böyle bir güzelliğin geçici olmasının hüznü değil neşe vermesi şaka olmalı. Bana deselerdi "1 Nisan bu sebepten şaka günü diye anılır" inanırdım.

Ama sebep bu değil. 1564 yılında Fransız Kralı 9. Charles, takvimde düzenleme yapp 1 Ocak'ı yılın başlangıcı alıyordu. Değişikliğe direnenlerle, iletişim sorunları yüzünden bu değişikliğin haberi olmayanlar hâlâ 1 Nisan'da yılbaşı diye birbirlerine hediye vermeye devam ediyor. Yeni takvime geçenler, "1 Nisan Aptalları Günü" adı altında yanlış tarihte yılbaşı kutlayanlarla dalga geçerek onlara komik hediyeler vermeye ve şakalar yapmaya başlıyorlar. Bunların en bilineni de Fransa'da av yasağı zamanı balıkçılara şaka yapmak için nehre çiroz ringa balıkları atılmasıymış. Buradan dünyaya yayılmış "Nisan Balığı" lafı.

İyi şaka severim, nükteyi de, latifeyi de... Hepsi farklıdır, latife latiflik içerir, nükte nezaketle ölçülür, şakada kurgu vardır, hicivde saldırı, alayda ise etraflı güldürmek için hedef tekini aşağılama.

Bu sebeple kimse sevmez alayın konusu olmayı. İnsana bir cezadır aklıyla alay etmek. Bu sıralar dönp dölaşıp başımıza gelendir bir yandan da. Miladını kaçırın Fransızların düştüğü hal gibi...

Mesela biri bir şey der, birkaç senes sonra tam tersini söyler. Hatırlatmaya kalkarsın, seni suçlu çıkarır, reddeder.

Etraftakiler alkışladığı an alayın konusu olmuştur. Sineye çekmek de değil, içine atarsın ya da elin kolun bağlı kalırsın. Sonra bu dediğinin tam tersini söyleme işinin süreleri kısılır, birkaç seneden bir seneye düşer, sonra bir aya, sonra bir güne, sonra birkaç saate, sonra aynı anda bir yere öyle bir yere böyle der, insanın makul kalan aklı da yetişemez alayın hızına. "Hangisi doğrudur" derler, bazen hepsi yalandır, bilirsin ama izah edemezsin.

Alayın büyüyen bozuluna yani gerçek ortaya çıkınca, alay eden kendini kurtarmak için "şakaydı" der ortaya.

İşte tam da o noktada, gelmişken hazır nisan ayına, şaka olsun isterdim pek çok şey.

Mesela bir park ve ağaçlar yüzünden ölmemiş olsun gencecik çocuklar, davası hiç açılmamış olsun o günlerin, barış dediği için tutuklanmamıştır canım hiç kimse, koskoca profesörler, akademisyenler hapis yatacak değil ya? Kapanmamıştır televizyon kanalları, hele internet denen

şey yasak tutar mı? Hiç aynı manşetle çıkar mı bir ülkede bütün gazeteler? Trenler devrilir mi hiç yıl olmuş 2019, bina çöker mi hiç metropolün göbeğinde? Annelere el kalkar mı? Evlat acısı çeken azarlanır mı? 3 tarafı denizlerle çevrili, nehirleri kılcal damarlar gibi toprağı sarıms, tarihinde her yüzüyle bereketiyle nam salmış bir ülkede, sebze meyve hiç bulunmaz mı? Şakadır belki hepsi ya da şakaydı denilmesi beklenen birer acı alay.

Belki bu kiraz mevsiminde haklı

SİNEM KEYİK

MASALLARIN KAHRAMANLARINA SONSUZLUĞU BIRAKAN YAZAR

HANS CHRISTIAN ANDERSEN

Yüz yılları aşan başansı, masal dendiğinde aklımıza ilk gelen isim ve olağanüstü masalların yaratıcısı Hans Christian Andersen.

Danimarka'nın ünlü masal yazarı Andersen, bir kunduracının oğlu olarak 2 Nisan 1805 yılında Odense şehrinde dünyaya geldi. Ailesinde sorunlar yaşadığı bir çocukluk dönemi geçer. Henüz küçük yaşta babasını kaybetmesiyle daha zorlu dönem başlamış olur. Annesi terzi olarak çalışmak istemektedir, oysa Andersen'in hayalleri çok büyüktür. Annesine uzun uzun dil dökmesinin sonucunda ikna ederek yaşadığı kentten daha büyük bir kent olan Kopenhag'a on dört yaşındayken taşınırlar. O zamana kadar düzenli eğitim görmemesine rağmen şans ondan yana olur. Ses sanatçısı olarak girmek istediği Kopenhag Devlet Tiyatrosu müdürü azimli genç için elinden geleni yapar ve eğitim hayatını tamamlamasını sağlar. Aldığı burslarla, ulaşım olanakları bugüne kıyasla çok kısıtlı olmasına rağmen yirmi dokuz farklı ülkeye gezi yapmıştır. Otuz yaşında yazdığı bir romanla başarıya ulaşır ve aynı yıllarda masal yazmaya yönelir. Farklı ülkeler görmesi yazdığı masallara da yansır. Toplumun her kesiminden insanların tanınması, varlığı da yoluğu da biliyor olması Andersen masallarının çeşitliliğini sağlamıştır. Yaşamı boyunca yazdığı eserleri eli cilt tutan Andersen, en çok masallarıyla tanınır. Andersen masalları, çocukluğumuzdan beri bildiğimiz belki de ilk okuduğumuz çocuk kitapları arasındadır.

1830'da birçok dile çevrilmiş olan "Ölen Çocuk" adlı şiirinin de içinde bulunduğu ilk şiir kitabını yayımladı, ardından "Amerika'ya Bir Gezinti" adlı edebi eserini yazdı. Eserlerinin arasında en çok tanınanı ise "Andersen'in Masalları" adlı kitabı oldu. Asıl başarısını "Kibritçi Kız", "Küçük Claus ve Büyük Claus" ve "Güzel Prenses ile Bezelye Tanesi" gibi unuttuğumuz masalları içeren "Çocuk Masalları" (1835) kitabıyla yakalamıştır. Dünyanın pek çok yerinde Andersen "masale dede" olarak anılır.

Masallarının bazılarındaki iyiliğin ve güzelliğin zaferine olan iyimser bir inanç açığa vurulken; bazıları da oldukça kötümser ve acıdır. Kendine özgü masal anlatma yöntemiyle, günümüz çocuk edebiyatına gerçek bir yenilik getirdi.

ANDERSEN

Andersen'in "Yel Değirmeni" masasında şöyle bir cümle vardır; "O çocuklar, büyümeye hazır küçük düşüncelerimdir benim." Hala sayesinde çok fazla fikir büyümeye devam etmekte.

çıkacakları Sait Faik, bu sefer dediğini yapmalı.

***
Çıplak heykeller yapmalıyım,
Çırlıçıplak heykeller
Ne fis rüyalarınız için
Ey önünden geçen ak sakallı kasketli,
Yirtik mintanından adaleleri gözükten
Dilenci
Sana önce
Şiirlerin tadını
Aşkların tadını
Kitaplardan tattırmalıyım
Resimlerden duyurmalıyım,
resimlerden...

***
Bir kere duyursam hele güzelliğini, tadını,
Sonra oturup hüngür hüngür ağlasam
Boş geçirdiğim, bağırmadığım sustuğum
günlere
Mezarımda bu güzel, uzun kaşlı boyacı
çocuğunun
Oğlu bir şiir okusa
Karacaoğlan'dan
Orhan Veli'den
Yunus'tan, Yunus'tan...

Pembe beyaz birer çiçek gibi, daha
solmadan dalmızdan düşeceksek, bari
yolu güzelleştirebilsek.
Üzerimize basmaya kimseler kıyamasa.
Hiç güldürmeyen bu şakaya inat, on
günlük ömrü şunun şurası demeden,
tadında yaşayabilsek.
Bir kez dallarımızın altından geçen,
içimizdeki aşk havasını koklasa ve bu
güzelliğimizi unutamasa.

Takvimler değişti, zaman akıp gitti, hani o
balık zokası artık yutmasak diyoruz.

**Açalım çiziklerimizi, açalım gitsin.
Belki vakitsiz ayaş vurur diye beklenmez
ki tomurcukta.**

Hoş geldin kiraz mevsimi.
Güzelliğin şaka gibi.

DERYA AYDOĞAN

Duvarın ardına bakmaya cesaret etmek: TRUMAN BURBANK

Hayatınız boyunca çevrenizde gördüğünüz her şeyin, bir dizi setinin parçası olduğunu düşünün... Tüm ilişkileriniz aslında sadece rollerini oynayan oyuncularla yaşıyor. Hepimiz istemeden de olsa onun hayatını izlemeye devam ederek, gerçek bir hayat yaşamasına engel olduk. Truman Burbank ile söyleşi yapmak hiç kolay olmadı çünkü herkese, hepimize çok kızgındı ve bizi affetmesi uzun yıllarını aldı. Özgürlüğüne kavuştuktan tam 21 yıl sonra ilk defa Bavul dergi ile söyleşi yapmayı kabul etti.

■ Öncelikle tüm yaşadıklarınızdan dolayı çok üzgün olduğumu belirtmek istiyorum. Şimdi nasılsınız?
Çok nazıksınız teşekkür ederim. Gayet iyiliyim.

■ Özgürlüğünüze kavuştuğunuz günden bugüne tam 21 yıl geçti ve o günden beri kimse sizi görmedi. Tüm dünya tarafından tanınan biriken nasıl bir anda görünmez olabildiniz?

Aslında ben o ortadan kaybolduğum günü 'özgürlüğüme kavuştuğum gün' olarak değerlendirmiyorum. Ben o gün doğdum diyorum. Görünmez olmak için ise bir şey yapmadım, herkes artık başka bir şeyler izliyordu sadece.

■ Doğum gününüzde nereye gittiniz, ne yaptınız? İlk gününüz nasıl geçti?
Kapıdan dışarıya adımımı attığım anda, beni bekleyen insanları gördüm. Beni alkışlıyorlar ve ıslık çalıyorlardı. Yanıma gelip yıllardır benim TV şovum için çalıştığını söyleyenler oldu. Beni görmek istediğim yere kadar götürmek istiyorlardı... Sonra bir anda kalabalığın arasından bana doğru koşarak gelen Sylvia'yı gördüm. Ben de koştum ve onu öptüm. Ordan çiğliklar atarak, koşarak çıktık.

■ Büyük aşkınız Sylvia... Görüşüyor musunuz hâlâ?

“Aslında ben o ortadan kaybolduğum günü 'özgürlüğüme kavuştuğum gün' olarak değerlendirmiyorum. Ben o gün doğdum diyorum. Görünmez olmak için ise bir şey yapmadım, herkes artık başka bir şeyler izliyordu sadece.”

Ondan daha çok sevdiğim hiçbir şey olmadı bu dünyada... Elbette görüşüyorum. 21 yıldır bir gün bile birbirimizden ayrılmadık.

■ Çok sevindim. Uzaklarda hiç görmediğiniz bir yerler olduğunu bilmek ve merak etmek belki de sizi gerçekle buluşturdu. Gezebildiniz mi peki o uzaklardaki yerleri?

Kokusunu duymadığım, toprağına basmadığım yer kalmadı diyebilirim. Daha önce hiç keşfedilmemiş, hiç görülmemiş yerlere bile adım attım. Nefis şeyler gördüm ama hiç fotoğraf çekmedim. O anların paylaşılmasını doğru bulmuyorum, nedenini tahmin edersiniz.

■ Paylaşmak demişken, şimdi herkesin hayatı canlı yayında. Bilerek ve isteyerek... Bunu nasıl değerlendiriyorsunuz?
Beni ilgilendirmiyor.

Bensiz halletmek zorundasın. Kaçış yok. Dağın tepesine çıkıyorsun kırık bir bacak ve tüm kalbinle. Çılgınsın biliyor musun? Hadi, bana bilmediğim bir şey söyle. Birileri kendini hep yaratıcı zanneder ve sizin hayatınızı yönetmek ister.

■ Ne demek şimdi bu?

Diyorum ki, olur da sizi bir daha göremezsem, iyi günler, iyi akşamlar ve iyi geceler...

Y. EMRE CEREN

Şarkıların Babası veya Talihsiz Âşık Orpheus

Kadim zamanlarda esin perilerinin en yücesi Kalliope ile Trakyalı Oiağros'un rivayete göre bir çocuğu olur. Bu çocuk yaşadığı çağda, halkları, kralları hatta tanrıları bile büyüleyen Orpheus'tur. Onun öyküsü Yunan dünyasının en karanlık ve gizemli öyküsüdür. Trakya'da doğan Orpheus, o bölgede hayatını sürdürür. Müzikle birlikte büyür; Lir ve Kithara çalmada ustalaşır. Bu genç ozan o kadar hünerlidir ki o çalmaya başladığına akan sular ses çıkarmamak için susar, doğa susar, vahşi hayvanlar ussallaşır; yalnızca Orpheus çalar, söyler. Hatta sesleriyle Odysseus ve yoldaşlarını baştan çıkararak Seirenlerin bile sesini bastırarak kadar işinde ustadır.

Müziği ve şiiriyle etrafına huzur ve neşe saçan Orpheus orman perilerinden Eurydike'ye âşık olur, evlenirler. Düğününde de çalar ve söyler. O gün utangaç olmalarıyla nam salmış orman perileri eğziye dayanamaz ve çayırda dans eder. Tanrı Orpheus, eşi Eurydike'yi çok sever. "Hep onu söyler, tatlı eşini, gün doğar onu söyler, gün batar onu." Günün birinde arıcı Aristalos, ırmağın yanında gezinmekte olan Eurydike'yi görür, tecavüz etmek için onu yakalamaya çalışır. Tehlikeyi fark eden Eurydike var gücüyle kaçır, kendini kurtarmaya çalışır. Kaçarken çalıların arasındakı bir yılanı basar, yılan Eurydike'yi ayağından sokar ve Eurydike zehrin etkisiyle orada ölür.

Orpheus, eşi Eurydike'nin öldüğünü öğrenince, mezarı başında günlerce o kadar kederli şeyler çalar ki sanki dünyada artık neşe diye bir şey yoktur. Orman perileri ve dağ perileri teskin etmeye çalışır; en sonunda ona gidip Eurydike'yi gittiği yerden, yerin altından almasını söylerler.

Orpheus tereddütsüz kabul eder ölümlerin dünyasına, Hades'in krallığına gitmeyi. Alır kaplumbağa kabuğundan lirini, düşer yollara. Yeralının kapılarına varıncaya dek çalar, o çalдықça insanlar, doğa dinler. Varım yeralının girişine ve devam eder çalmaya. Yeralına giren ölmüş sayılır, ölümlü göze alarak yerin altına iner. Yeralına indikçe çaldığı müziğin egzisinden, heranetinden ötürü alevler içinde dönen bir tekerleğe bağlanmış İkarion'un tekerleği dönüşünü durdurur; Sisypheos'un taşı yuvarlanmayı bırakır; Tantalos ilk kez kendini tok hisseder; Danaos kızları cezaları olan dilik deliği doldurmayı bırakırlar. Hatta ölüleri arafa,

**Bu genç ozan
o kadar hünerlidir ki o
çalmaya başladığına akan
sular ses çıkarmamak için
susar, doğa susar, vahşi
hayvanlar ussallaşır;
yalnızca Orpheus çalar,
söyler.**

Elysium'a ve yeraltına geçirmekle, canlıları da defetmekle görevli Kharon bile bu müzikten etkilenir. Orpheus Kharon'u da Sytx Nehri'ni de geçer. Yeralının Tanrısı Hades ve Tanrıçası Persephone'ye varır. Orpheus onlara da çalar, söyler, derdini anlatır. Karısını yeraltına inip, oranın kralıyla kraliçesinin karşısına çıkacak kadar çok seven bir âşığa üzümler ve Eurydike'yi diriltmeyi kabul ederler. Tek bir şart koşarlar, Orpheus önden gidecek, Eurydike arkasından gelecek ve güneşin çıkana dek ona bakmayacaktır. Orpheus şartı kabul eder, yola koyulur. Neredesye dışarı çıkacakken içine bir kuşku düşer, "Sakin bir oyuna gelmiş olmayayım," diye düşünür. Arkasına dönüp bakar ve Eurydike ikinci kez ölüp ve kaybolur.

Yerin en dibine inen Orpheus, eli boş bir şekilde yeryüzüne çıkar.

Orpheus, ömrünün geri kalanında Eurydike'ye sadık kalır; hiçbir kadına yaklaşımaz, âşık olmaz ve ilişkiye girmez. Yeralından öğrendiği mukaddes bilgileri paylaşmaya adanmış, ölümlü ve ilahiyeye girmez. Yeralından öğrendiği mukaddes bilgileri paylaşmaya adanmış, ölümlü ve ilahiyeye girmez. Yeralından öğrendiği mukaddes bilgileri paylaşmaya adanmış, ölümlü ve ilahiyeye girmez.

gider. Rivayete göre Trakya'ya geri döndüğünde bu gezilerinden ve yeraltından öğrendiği bilgileri oradaki erkeklerle paylaşmak için akşamları toplantılar düzenler. Bu toplantılar her akşam tekrarlanmaya başlar. Trakyalı kadınlar ise bu durumdan hoşnut değildir. Bu konuya dair pek çok rivayet vardır ve hangisi gerçektir bilinmez. Ancak Trakyalı kadınlar, ya Orpheus'a olan aşklarına karşılık bulamadıklarından ya yeraltından edindiği mukaddes bilgileri paylaşmadığından ya da eşcinsellikten şüphelendiklerinden ötürü bir gece silahlanırlar. Toplantının yapıldığı yerden çıkan Orpheus, silahlanmış kadınlar tarafından Trakyalı müzikerleriyle birlikte öldürülür, paramparça edilir. Cesedi bir nehrin altına; liri de nehrin denize kadar kendisiyle beraber sürüklenir ve liriyle birlikte Orpheus'un cesedi kadınların egemen olduğu Lesbos adasına varır. Lesboslular şaire bir anıt dikerler, adına törenler düzenlerler. Orpheus'un adı o dönem bilindik her yerde tapınıp görülür. Levant'tan Mısır'a, Antakya'ya, İtalya'ya hatta daha uzaklara kadar gider ve genel kanaat müziğin birleştirici yapısını ilk keşfedenerden olduğu yönündedir. Mitolojideki ilk diriltilendendir; ölümlü bile müziğiyle susturabildiği için Tanrıları onu yaşatır; Orpheus'un lirini alırlar ve takımyıldızı haline getirip asarlar göğün üstüne.

-Katiller cinayet yerine her zaman geri dönerler diyorlar, sen katilsin, bilirsin. Doğru mu? Yani sen hiç döndün mü birini öldürdüğünde?

Deri koltuğundaki adam huzursuzca kıpırdandı. Çekmecasını açtı, silahını çıkardı. Gümüş kabzalı tabancanın namlusuna sedef kakmalar vardı. Nazikçe okşadı namluyu, sıkıca kavradı ve çekti. Çekmeyeceye döndü tekrar. Şarjörü aldı kurşunları boşalttı.

-Aslında ideallerin vardı senin. İlk cinayetini de ideallerin uğruna işlemiştin. Memleketi Sovyet uşaklarından temizlemek gerekiyordu. Komünizm tehlikeydi, önemli olan devlettir. Birilerinin fedakârlık yapması gerekiyordu. Böyle mi söylemiştin o takım elbiseli adam, eline altıpatları tutuşturduğunda? Tahmin ettiğinden ağır geliştin, neredeyse düşürüyordun elinden. Sen çaktırmamaya çalıştın da, adam eski kulağı kesiklerdendi. Anlamıştı korktuğunu. "Elime yüzüne bulaştıracağın başkasını buluruz" demişti. Daha sıkı kavramıştın elindeki metal yığını...

Kurşunlardan birini eline aldı, cebinden çakısını çıkardı. Çakının ucuyla kurşunun üzerini kazımaya başladı. Karşılıklı koltukların solunda oturan adam biraz daha yayıldı koltuğa, konuşmaya devam etti.

-Sizin kontrolünüzde olan bir mahallede Kızılbaş bir kıza araba çarpmış. Mahalleli korkudan yardım etmemiş. Okulun öğrenci birliği dalmış mahalleye. Kahveye girmişler. "Sarı gömlekli bir şahıs" eline bir şişe almış, yere bırakmış anı taş üstüne taş bırakmamışlar. İlk görevindi bu. Sarı gömlekli şahıs buldun. Yemekhaneye doğru yürüyordu. Arkasından yaklaştın, çektin tetiği. Hiç duraksamadan. Sana dönmesi için seslenmedin bile. Arkasından vurdun. Yüzünü görmeye cesaretin yoktu zira. Unutmadın değil mi? İlerler hiç unutulmuyor. İlk cinayet, ilk öpüşme...

Kurşunun yüzeyine yıldız kazıyordu adam. Çok zordu. Hava kararmaya başlamıştı. Kurşunla çakıyla masaya bırakıp kalktı, düğmeye basınca eski beyaz floresanlar pır pır etti. Birkaç yanıp sönmekten sonra tamamı açıldı, oda aydınlandı. Pencereye yöneldi, tozlu jaluzinin ipini yakaladı, çekmeye

başladı. Yarısına kadar kapandı, durdu. İp gelmiyordu. Sertçe biriki hamle daha yapsa da başarılı olamadı, vazgeçti. Masasına geri dönüp çakıyı tekrar eline aldı.

-Ah Gülbahar... Ne güzel kızdı... Belki de sana öyle geliyordu öperken... Gözlerini uzun zaman açamamıştın. Bedenin kasılmış kalmıştı. Hazırlıksız yakalamıştın seni. "Ortalık tekin değil, yurda ben bırakayım" demiştin. Cebindeydi faili meçhul cinayetin silahı. Yürürken usulca elini tutmuştun, birden yüzünü çevirip dudaklarına yapışmıştı. O öpüşme ne kadar sürdü desen, ben iki saniye tuttum, ama sana iki ömür geliştin. Bir daha gözünmedin Gülbahar'la. Güvendiğin birkaç abine bahsedince "İlk günden öpen kızdan hayır gelmez öğlum, yolludur o" demişlerdi. Yollu olduğuna inanmadın ama bir daha da görümedin...

Beş köşeli yıldızın üç köşesini bitirmişti. Kurşunu kendine yaklaştırp üfledi. Başparmağıyla ovdu kazıdığı yeri. İşine devam etti.

-Gülbahar'ı bırakmasan belki onlar bırakırdı senin peşini. Kaç kez pişman oldun. Yıllar geçti, okul bitti, sen önemli bir devlet büyüğünün yanında çalışmaya başladın. Toplantılar, karanlık odalar, görüşmeler, bitmek bilmeyen ölümler gördün. Hiç sorgulamadın. Devlet büyüktü. Devlet güçlüydü ve güçlü kalmalıydı. Devletin karşısında kim varsa başı ezilmeliydi. Her cinayetinden sonra böyle avuttun kendini.

Yıldız bitti sonunda. Adam kurşunu şarjöre, şarjörü gümüş kabzaya taktı. Namluyu çekti, kurşunu yuvaya yerleştirdi. Silahı masaya bırakıp önündeki kağıdı eline aldı.

"Bilmem ne bilmem ne sayılı yazıya istinaden açılan soruşturma kapsamında görevden uzaklaştırıldıgı...."

Tebliğ tarihi... Tebellüğ Ettim.... İmza...."

-Haksızlık mı diyorsun. Haklısın. Bunca yıl devletin bütün pis işlerini yaptın, dosyalar açtın, kapattın.

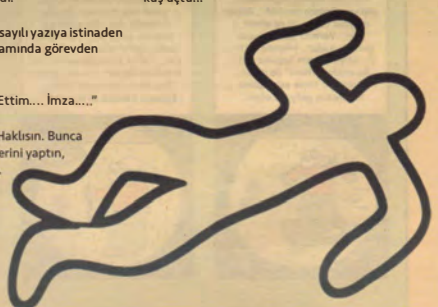
Deri koltuğa oturdu yine silahını bırakmadın. Cesurdun. Şimdi ne oldu bak! Devlete devlet olanlar çekti ipini... İpini derken görevini kastediyorum, yöntem değişikliği akline gelmesin sakın. Ben böyle durumlarda hep silahı tercih ederim. Ortalık dağılır biraz ama kesin ölüm olur. Tetiği çekenin eli titremezse tabii. Senin titremez ama bilirim. Sarı gömlekli şahıs vurduğunda da titremeydi. Sonraki on yedi cinayetinde de.

Adam kalktı yerinden yine, zaten kapalı olan kapının anahtarını çevirdi bir kez. İkinci için yeltendi, vazgeçti. Masanın yanındaki dilsiz uşaktan ceketini aldı, giydi. Yakasını düzeltti. Kravatını çekti. Koltuğa oturup karşısında oturan adama baktı.

-Şimdi pişman oldun sanacaklar. Çok şey biliyordu, öldürdüler diyecekler. Ya da soruşturmanın akıbetinden korktuğunu, bunalıma girdiğini düşünecekler. Ama ben sana söyleyeyim, sen üçüncü sayfada kredi kartı borcu yüzünden kendini öldüren-üst düzey- memur haberi olacaksın. Haberin hemen altına kredi faizleri ya da enflasyon ile ilgili daha uzun bir haber ekleyecekler. Silinip gideceksin. Kimse ağlamayacak, ne eski karın ne Almanya'daki oğlun... Şimdi çek tetiği de bitsin.

Adam silahın namlusunu ağzına doğru götürdü. Gülbahar'ın dudakları gibi yapıştırdı ağzına, gözlerini kapattı. Son kez öptü sevdiğini, gümüş kabzalı, sedef kakmalı tabancasını.

Tabancanın sesi akşamın karanlığını deldi. Devletin dairesinin bahçesinde bir ağaçtan 18 kuş uçtu...

ÇOCUĞUNU DÜRBÜNLE İZLEYEN ADAM

alpay
erdem

TİYATORA

Tiyatro maceram da oldu benim. Düşününce gerçekten inanılır gibi değil. Hiç beklemeden öyle bir anda başlayayım, bir anda da bitiverdi. Hikâyesi pek acayiptir. Bundan üç ya da dört sene önce, ben bir senaryo yazdım. Başrolü de kendime yazdım. E tamam sahne tecrübem var ama oyunculuk başka bir şey. Sevgili Cenk Tunalı da benim arkadaşımdır. Senelerden beri beni atölye'ye davet eder, bir türlü gidemedim. O gün bisiklete binerdim mesela. Atölye de Kadıköy'de. Hemen ayağımın dibi yani. Atölye dediğimiz, işte tiyatro atölyesi. Ders yani, sınıf yani. Workshop'ubildin mi. Cenk Tunalı hocamızı, ve bir sınıf dolusu öğrenci yani. Bunlar hep tiyatro. Bir gün, "Bugün de bisiklete binmeyeyim, atölyeye gideyim madem" dedim. Yürüye yürüye atölyeye gittim. Dersleri dinlemeye başladım. Baktım çok eğlenceli ortam var içerde. "Güzelmis ya bu" dedim. Bir sonraki hafta yine gittim. Bir sonraki hafta yine, bir sonraki hafta yine derken, baktım ben her hafta gidiyorum. Lan ben bu ortamı çok seviyorum. Gülüyoruz eğleniyoruz, bir yandan da tiyatro öğreniyoruz. Derken bir gün Cenk hoca, "Alpay ben bu sene yeni biroyun koyuyorum, sen de oynamak ister misin bizimle" dedi. Dedim "yani oynamak isterim deden çok amatörüm". "Hayır değilmiş, sen zaten tek başına sahnelere çıka çıka birçok şeyi halletmiş durumdasin" dedi. "E iyi, böyleolsun madem" dedim. Kabul ettim. Bir yandan da korkmamak gerekivery hiçbir şeyden. Korkarsan olmuyor çünkü. Ondan kork, bundan kork, kalakalıyorsun öyle. Provalar hemen başladı. İçine düştüğüm ortama inanamıyorum. Bayağı bildiğiniz, rüya takım. Ayçe Abana orada, Gül den Güney orada, Bekir Çiçekdemir, Orçun Kaptan, Birgül Ulusoy, Hale Gizem Arıta, Yavuzhan Doğan, Barış Balırcı, Kıvanç Baran Arslan orada, inanılır gibi değil gerçekten. Bir insan bu ekibi rüyasında göremez. Yönetmenimiz de Cenk Tunalı. Provalar başladı, uçuşa geçtik. Her gün ama her gün prova. Nasıl oluyor da bu kadar çok provaya

Hanım bizim çocuk şimdi de, parkamlarını grıtlatıyo... Baydan boya... Hepsini... Tek tek... Çikvericek o parkamlardan biri ya da bikağı, o olucak resmen bane... Önden sonra 'ah babacım, vah babacım'... Tamam da bu baban da süreki senin peşinde kağamaz ki be yavrum, lüffen ama artık be yavrum...

Oha, şimdi de yılan geçiyo önünden bizim çocuğun... İlginçtir hiçbir şey yapmıyo bizim çocuk, bakıyo öyle yılanla... Halbusi o yılanla eğleşmesi, o yılan tarafından saklanması, zehirliyse ponzehir-peşinde kağamaz, zehirsizse de, 'zehirli miydi acaba' diye yannamaz lazım... Hayret...

Hanım bizim çocuk, şimdi de uzağı tükürme çalışması yapıyo... Zaten bana iyi bi şey için asla emek verdiğim ben bugüne kadar gormedim ki... Nerdesenmiş o yılan bi şey var, bizim çocuk orada, nerede bombos bir iş var, bizim çocuk en önde... Neden böyle bizim çocuk acaba, bilemiyorum ki...

Hanım bizim çocuk, ağızma leblebi atıyama çalışıyo şimdi de, onu da ben becemeniyo... Yarım saatır öyle cebelleyiyo... Ter içinde kaldı... Hayır yani bunu insan gibi yemisin aşınır mısın... Babanın düşmanını mı tenhada ifğal ederler, o mu olur... Hayır ben gerçekten bunu çilgılar gibi merak ediyorum...

Hanım bizim çocuk şimdi de su iğrenç oynadığı bulmuş, onunla oynıyo yine... O kadar da saklıyorum, yine bulıyo... Hovaya atılınca birbirleriyle çarpışmalarıyla ortaya çıkan 'cıjırro' sesi kadar da iğrenç bir ses ben ömrüme duymadım... Hayır atamıyorum da oyuncuğı, çünkü içinde mknrtaşı var...

Hanım bizim çocuk, şimdi de erik sektiyo... Hep söylüyorum, futbola karşı inonlmaz bir yeteneğı var bu çocuğun... Var da, erik sektirmek de ne demek yani... Nimet lan bu... Tövbe tövbe ya... Yetiştiremedik hanım... Biz bu çocuğı yetiştiremedik, o oldu... Nimetle oyun mu olu, o mu olu...

Hanım bizim çocuk, şimdi de bahçede kaykay alıştırması yapıyo... Esasen mantıklı... Düşse de çime düşer, bi şey olmaz, o olur... Yarmazıyını kafasını gözüni, o olur... Haşuma gitti... Bu ihtiyatlı tavır hoşuma gitti... Bu arada 'ihtiyat' da neyse... Bazen de böyle eski kelime kullanasım geliyo, o oluyo...

Hanım bizim çocuk, bahçedeki yılanı bağın vaziyette buldu, şimdi onu inceliyo... Büyük ihtimalle deri değıştirmek hayvan, ya da sağına bir şey yedi... Gerçi yılan bu, her şeyi yer... Yalnız birazdan canlanırsa büyük şenlik var, onu da burdan ben sana duyurayım hanım... Eğlence çıkması an meselesi...

Hanım bizim çocuk, şimdi de durıyo öyle... Sadece durıyo ama... Öyle uzaklara bakıyo... Gerçi bu çocuğun duranı daha evla... Duran his değışse sağına sapan bi şey yapmıyo... Durıyo öyle... Bunun hareket edeni fena... Bunun her hareketi ofsaat... O yüzdendir bizim böyle, ben daha mutlu olurum...

TEKİR KİTAP HEYECANLA SUNAR!

Alpay Erdem'in İstanbul aşkını ve hayvan sevgisini yaratıcı mizahıyla bir araya getirdiği İstanbul'un Kuşları'nda, çoluk çocuk, hısım akraba, kayıncı görümce, elti bacanak, dede torun tombalak birlikte takılan serçeler, leğenlerde yıkanmayı seven güvercinler, kolaçancı kuzgunlar, düğüncü kargalar ve daha birçok kuşa dair ilgi çekici ve komik ayrıntı bulacaksınız.

vakit ayırabiliyorum, gerçekten hiç bilmiyorum. Provalarda da çılgın eğlendik. Roller dağıtıldı, zaman daraldı. İlk oyunumuz Akatlar'da gerçekleşecek. Büyük heyecan var ektipte. Son güne kadar da prova yaptık. Son gün bir de Akatlar'da İtalyan aldık. İtalyan almak. Bunu da bilen bilir. Neyse, salon hıncahınç doldu. Ünlüler de var izleyiciler arasında ama Hıncal Uluç yok. Oyun başladı. Her şey çok güzel gitti. Ve benim sahneye çıkış zamanım geldi. Hayatımda ilk kez bir tiyatro oyununda sahneye çıkıyorum. Resmen rolüm var. "Dayı, dayı, dayı" diye çıktım sahneye. Psikolojik sorunları olan genco bir çocuğu oynuyorum. Bakтім güllüyorlar bana. Oyle bir güven de geldi, kapırdım kendimi iyice olaya, ve ne olduğunu bile anlayamadan, bir bakтім oyun bitmiş. Çılgınlar gibi alkışlıyor izleyici bizi. Haldun Dormen, Kandemir Konduk tam önümde, ayakta alkışlıyorlar. Çok çok acayıptı gerçekten her şey. Selamımızı verdik, sahneyi terk ettik, sonra da Beşiktaş'ta kutlama yaptık. Bu olayın üzerine provalarımız yeniden başladı. Çünkü daha iyi olsun istiyorduk. Eksiklerimizi görmüştük ilk oyunda. Sonra bir oyun daha oynadık. Biraz daha iyiydik. Benim yoğunluklu olarak oyunda karşılıklı oynadığım kişi, Orçun Kaptan. Onunla oynamak o kadar zor ki. Gülmek çok zor. Ki bir iki oyunda da tutamadım kendimi, güldüm valla. O anlarda ışıklar kapanıyor, seyirci ne hallere düştüğümüzü pek görmüyor. Seyirci de kırılıyor tabii bir yandan da. Orçun kadın rolünde, o kadar sinir bozucu ki, akıl alır. Oyunda bir skeçte ben de kadının bu arada. Ve size şöyle söyleyeyim, giderim var. Neyse, ne diyordum. Kadıköy'de oynular oynadık. En son Samsun'a gittik. Toplamda altıncı oyunumuz olacak. Samsun oyunu da muhteşemdi. Fakat organizasyondan dolayı büyük aksaklıklar oldu, ve de bu bizim dağılmanıza sebep oldu. Detayına hiç girmeyeceğim, sonuçta **altı ay prova yapıp sadece altı oyun oynayabildik**. Bu da böyle kafa yakan bir durumdur. Benim açımdan her şey muhteşemdi. Çok ama çok eğlendim ve çok şey öğrendim. Harika insanlarla aynı sahneyi paylaştım. Eğer bir şeye gerçekten sevginiz varsa bazen her şey çok çabuk oluyor. Gerçekten seveceksiniz ama. Karşılıksız seveceksiniz. O zaman her şey çok güzel oluyor.

Bee bpeuuu gyuuaso o üebe.
 Bee bpeuuu gyuuaso o üebe
 Bee bpeuuu gyuuaso o üebe
 Bee bpeuuu gyuuaso o üebe
 Nazım Hikmet

Stockholm
 Stadskanslet

Allah kahretsin,
 ne harikulade şey seni sevmek!*

(...)

Ve Stockholm'den tıpkı senin soluğun gibi taze
 yeni bir kart daha geldi.

"Sürekli seni düşünüyorum.
 Sürekli seni düşünüyorum!
 Sürekli seni düşünüyorum!!
 Sürekli seni düşünüyorum!!!!!!
 Nâzım Hikmet"

Adında "a" harfi yerine kendi hüznü gözünü
 resmetmiş, soyadındaki "i" nin üstüne kalbini,
 "t" yerine açmış bir çiçek çizmiştin.

İkimizin tek yürek olması ne muhteşem bir şey!
 Hayır, ateşe atmasınlar beni, taşlamasınlar. Bu
 ayrılığa dayanma gücü versinler, destek olsunlar.

Biliyordum, yeni bir mektup yazmış çoktan
 posta kutusuna atmıştın. Ve damgasını basıp
 yolladıkları zarf, Moskova havaalanına inmiş,
 posta aracına yüklenmiş, postacı tarafından
 bana getirilmişti. Ve işte elimdeydi ödülüm:

"Allah kahretsin, ne harikulade şey seni
 sevmek! Aşkımın benim, kızsımın,
 yoldaşım, küçük anamsın..." Nasıl
 da güzel geçirmiştin, "iki inatçı"
 oyunumuzdan Aleksey'in monologunu!
 Hiç hatasız yazmıştın. Sonra Aleksey'i,
 Rusça'yı bir kenara bırakıp Türkçe
 yazmışsın: "... Canım, bir tanem, seni
 sevmeden önce dünyayı sevmesini
 bile bilmiyordumşum. Bu şehir güzelse
 senin yüzünden, bu elma tatlıysa senin
 yüzünden, bu insan akıllıysa senin
 yüzünden, bu kadar iyi yürekliyse
 senin yüzünden... İşte böyle
 Efendim."

(...)

Tanım, yaşadıklarımız sanki bir
 aşk romanı Nâzım. Gerçek bir
 klasik. Seviyoruz, çabalıyoruz,
 yükümlülüklerimizin çıkmazına
 saplanıyoruz...

Korkunç bir durum. Tüm klasik
 aşk romanlarının sonu kötü biter.
 Peki, beni bekleyen son ne? Anna
 Karenina'ninkine mi, yoksa
 Giselle'inkine mi benzeyecek?
 Sadece vazgeçme Nâzım, ne olur
 vazgeçme. Artık çok geç. Her şeye
 katlanacağım. Beni daha fazla
 yalnız bırakma, Nâzım. Bir daha
 hiç bırakma.

(...)

* Vera Tulyakova Hikmet'in
 Bahtıyar Ol Nâzım kitabından

Günün birinde ya çıldıracağız,
 ya dünyaya hâkim olacağız.

Sabahattin Ali

Yeken ol,
 kürek ol,
 dümen ol,
 balık ol,
 su ol;
 Git gidebildiğin
 yere...

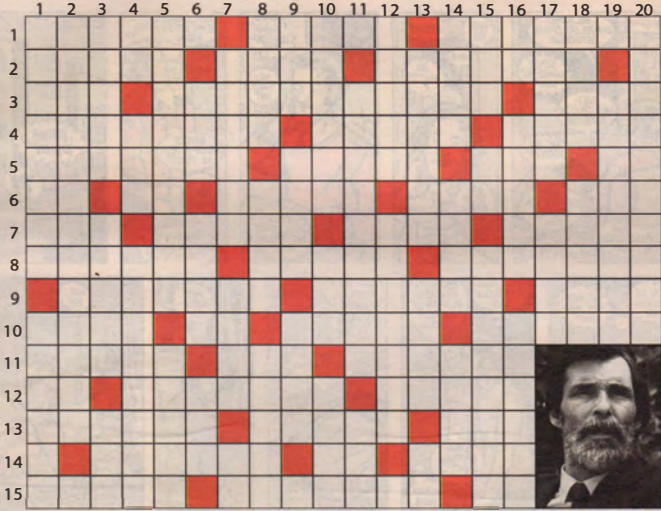
orhan veli

- İmtiyaz Sahibi: Birgün Yayıncılık ve İletişim Tic.A.Ş. adına İbrahim Aydın
- Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Sefir Selçuk Özbek
- Yayın Kurulu: Önder Abay, Barış İnce
- Editöryal Danışman: Haydar Ergülen
- Editörler: Burak Abatay, Mustafa Kömür
- Sokak Ekibi: Can Binalı Aydın, Onur Tuncay, Selin Kalkan, Merve Bayra, Gazem Çolak, Meral Çınar
- Reklam ve İletişim: bavuldergi@birgun.net, bavul@birgun.net
- Kapak İllustrasyonu: Elvin Başak Akgöl
- Grafik Tasarım: Barış Can Sarıtaş
- İletişim: 0546 2883328 - iletisim@bavuldergi.com - bavul@birgun.net
- www.bavuldukkani.com
- Adres: Gülbahar Mahallesi, Avni Diligil Sokak, Özden Apartmanı, No: 14/3 Mecidiyeköy/Sisli İstanbul
- Başka: UNIPRINT Basım Sanayi ve Tic. A.Ş.
- Adres: Ömerli Mah. Hadimköy - İstanbul Cad. No:159
- Hadimköy Anadoluyak 34555 İstanbul / TÜRKİYE
- Tel: +90 212 798 2840 / Faks: +90 212 798 2063 - www.wapa.com.tr
- Genel Dağıtım: Türkuvaz Dağıtım Pazarlama A.Ş.
- ISSN: 2149-8113 Aylık yaygın süreli yayındır.

Bavul Bulmaca

Çözümü sizinbavulunuz@gmail.com adresine gönderenler arasında yapılacak çekilişte kazananı bez çanta, rozet ve kitap hediye...

Hazırlayan: İlker Mumcuoğlu

SOLDAN SAĞA

1. Resimdeki aktörün son oynadığı film - İsimler - Ertem Eğilmez'in son filmi. 2. "Akgün ..." (Şair) - "Celil ..." (Polisiye roman yazarı) - "Rudolph ..." (Tatar asıllı ünlü balet). 3. Bir çoğul eki - Kiş Uyukusu ve Av Mevsimi adlı filmlerde de oynayan aktris - RTE'nin ve komik yordakçısının ısrar ettikleri sorun. 4. Karakteroloji - Cins - Maden. 5. Bir tür baykuş - Ortaçağ Avrupa'sında, yerel yönetim kurumları bulunan özerk kent - İradesiz kas hareketi - Siğir sesi. 6. Akıl - Güney Afrika plakası imi - Anna Vissi'nin bir şarkısı - Keder - Bir toprak türü. 7. Futbolda bir vuruş - "Sophia ..." (İtalyan aktris) - Bir tür deniz taşımacılığı - İki tarafı açgözlüklü geniş kent yolu. 8. "Dam üstünde ... / Tombul tombul memeler" (Türkü) - "Ezik ..." (Necati Cumalı'nın oyunu) - Enis Batır'un bir şiir kitabı. 9. Tekboynuz da denilen efsanevi varlık - Amerikalı tanınmış rapçi - Yugoslavya'nın eski lideri. 10. "Bahriye ..." (Bir suikast sonucu yaşamını yitiren bilim insanı) - Asker - İspanyolca dost arkadaş - Girdap. 11. Miras bırakan - Bir mevsim adı - Geniş ekvator çayırını. 12. Meslek - Yermantarı - B.uster Keaton'un lakabı. 13. Doğu Karadeniz yaylalarında yetişen, ölmüşççek de denilen sarı renkli çiçek - "...ve ihaneti gördük" (Nazım Hikmet) - Eski bir Anadolu uyarlığı. 14. Celse - Bir nota - Ege Bölgesi'nde antik bir kent. 15. "Claude ..." (Gelinlik Tarlası ve Nilüferler adlı tabloları da yaratan Fransız empresyonist ressam) - Andrei Tarkovsky'nin bir filmi - Olumsuzluk veren bir örnek.

YUKARIDAN AŞAĞIYA

1. Reşat Nuri Güntekin'in bir romanı - "Bütün ...gençliktedir" (Mustafa Kemal Atatürk). 2. Güven Turan'ın, İkarus efsanesinden yola çıkarak yazdığı libretto. 3. "...Ülke" (T. S. Eliot'ün ünlü şiiri) - En ince erkek sesi - At tüyünün rengi. 4. Konut - Anna Kavan'ın tanınmış romanı - Kolaylıkla paraya çevirebilen varlıklar. 5. Bohemian Rhapsody filminde, Freddy Mercury'yi canlandıran aktör - Mücerret. 6. Yunancada "hadi gel" - Tuzla ürünlerinin satıldığı yer - "La ..." (Eski ve güzel Charles Trenet şarkısı). 7. Love Story filminde, Ryan O'Neal'ın canlandırdığı karakter - Uykulu filmi - "...ve Devrim" (Herbert Marcuse'un yapıtı). 8. Bir ayadı - Luc Besson'un bir filmi - Texas'ın bağımsızlık simgesi olan kale. 9. Zeki Ökten'in bir filmi - Şehir - Kuşlar edildi. 10. "Louis ..." (Els'a'ya Şiirler'in şiiri) - "Stanislaw ..." (Solaris ve Aden adlı romanların yaratıcısı) - Faiz. 11. Efsanevi Babil Kraliçesi - Aslan. 12. Eskişehir'in bir ilçesi - Japon kağıt katlama sanatı. 13. "Buket ..." (Yazar) - Parlaklığı birdenbire artan, değişen yıldız - Notada durak işareti. 14. Eski Yunan mitolojisinde, savaş tanrısı - Andrucha Waddington'un, 2010 tarihli filmi - İbranicede ilk harf. 15. Evcil bir geyik - Mühendis cetveli - Emanet olarak. 16. Kamer - Yapı tasarımcısı - Eksiklik, kusur. 17. İstanbul Boğaziçi'nde bir semt - "Ars longa ...brevis" (Sanat sonsuz, hayat kısa). 18. "Öyledir" anlamında bir onay sözcüğü - Buluş. 19. Küçük ispiro ocağı. 20. Eugene Ionesco'nun bir oyunu.

Sayı: 42
Bavul Bulmaca
Çözümleri

SOLDANSAĞA

1. Rami Malek-Attila-Oda. 2. Uyuyan Adam-Raşomon. 3. Hi-İrade-İklat-Reh-Ma. 4. Ünal-Ribakov-Feride. 5. Şerif-Niki-Eleni-Ada. 6. Us-Küs-Yesenin-Kumar. 7. Mim-Riyal-

YUKARIDAN AŞAĞIYA

1. Ruh Üşümesi-Azil. 2. Ayinesi-Akara. 3. Mu-Ar-Malina-Av. 4. İyilik-Anar-Si-Ad-Kimi. 7. Ladin-Yarın-Sak. 8. Edebiyat-Nesimi. 9. Ka-Akel-

Son. 10. Mikis-Kabil-La. 11. Ko-Ela-Araba. 12. Traven-Rol-Roma. 13. Tat-Livaneli-Ev. 14. İş-Fenike-Usuli. 15. Loredon-Ok-Diz. 16. Amerikalı-Arife. 17. Oh-Uluma. 18. On-Dama-Fi. 19. Medarı. 20. Ana-Ar-Ska.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

